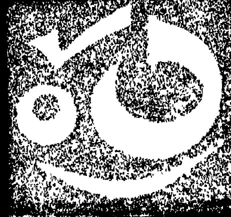
5707

ఆంధ్ర

దేశ్

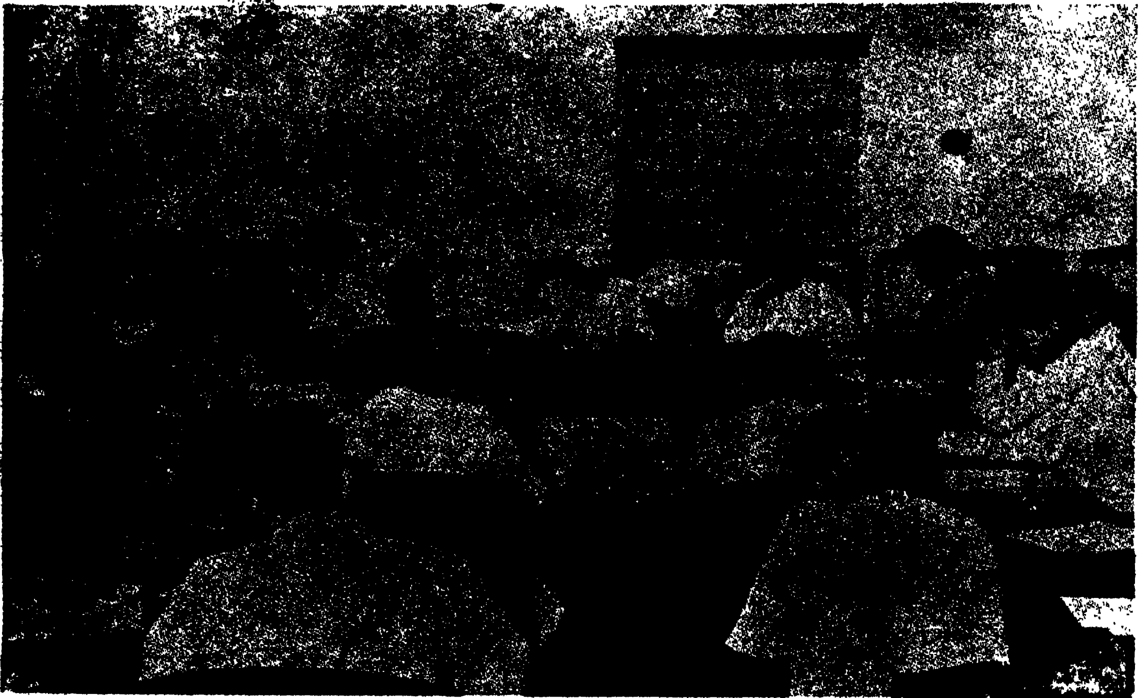
టి 2

డిసెంబర్ 1957. మార్గశీర్షము, శాలివాహన శకము—1879

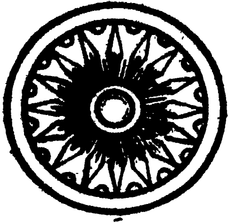

నాగార్జున సాగర్ వద్ద కృష్ణా నదిపై క్రొత్తగా నిర్మింపబడిన రోడ్డు వంతెన

తెలుగు పారిభాషిక పదకోశమును సిద్ధం చేయుటకై నియమింపబడిన సంఘంవారు
2-12-1957 తేదీన హైద్రాబాదులో శాసన సభా భవనం హాలులో
సమావేశమైన దృశ్యం

ఆంధ్రప్రదేశ్

డిశెంబరు, 1957.

సంపుటి 2 సంచిక 2

మార్గశీర్షము, శాలివాహనశకము - 1879

విషయసూచిక

— చందా వివరాలు —

సాలుసరి రూ. 1-8-0 లేక ఒక రూపాయ 50 నయాపైసలు

విడిప్రతి 0-2-0 లేక 12 నయాపైసలు

ఆంధ్రప్రదేశ్ సమాచార పౌరసంబంధములశాఖచే ప్రచురింపబడి

సిటిజన్‌ప్రెస్‌లో ముద్రింపబడినది.

ముఖచిత్రం

అరకు లోయలోని చినలబుడు గ్రామంలో పాఠశాలలో చదువు నేర్చుకుంటున్న పిల్లలు.

అరకు లోయ:

గిరిజనులకు నవజీవన సదుపాయాలు

అరకు లోయలో తొలిసారిగా బహుళార్థ సాధక అభివృద్ధి కార్యక్రమం అమలు జరుపబడుతూ వున్నది. ఫలితంగా అక్కడ నివసించే 34 వేల మంది గిరిజనులకు నవజీవన సదుపాయాలు కలుగబోతున్నవి.

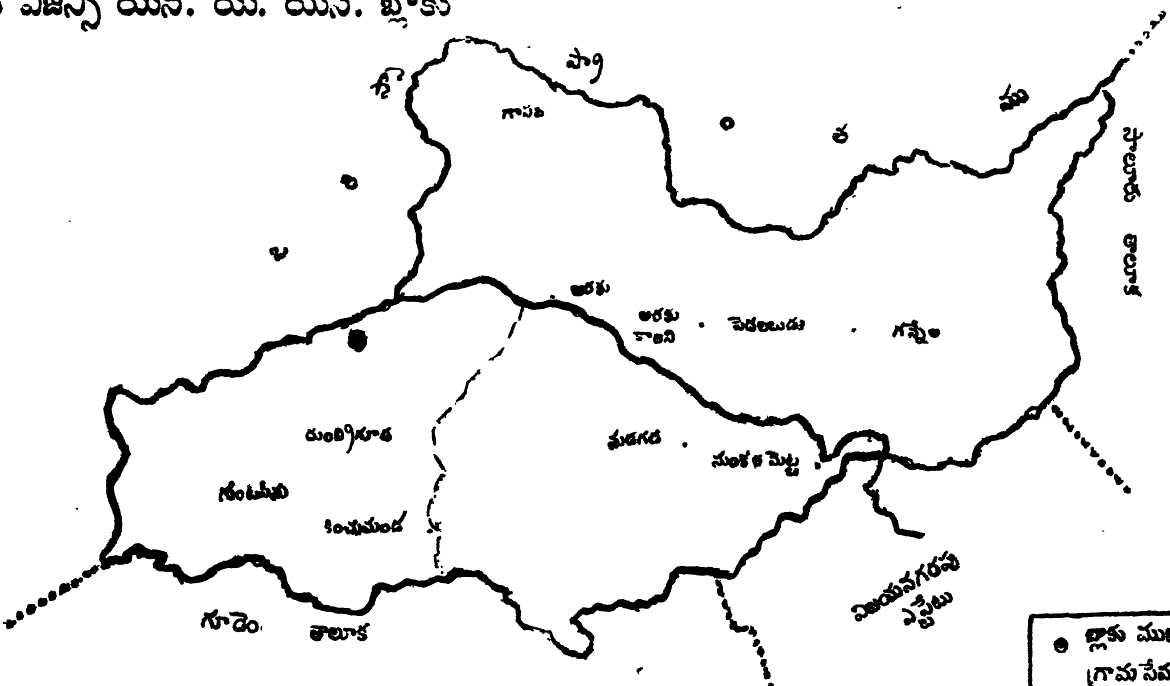
యుద్ధకాలంలో ఈ లోయ బంగాళా దుంపలు పండించడానికి ఉపయోగించబడేది. ఆ తరువాత మైదాన భూముల ప్రజలకు నివాసం కల్పించడానికి ఇది ఎన్నిక చేయబడింది. వారికి నివేశన స్థలాలు కూడా కేటాయింపబడ్డవి. కాని ఇప్పుడు ఈ లోయలో నివసించే ప్రజలకు - అనగా గిరిజనులకు ఆధునిక వ్యవసాయ విధానాల ద్వారా తదితర వృత్తులద్వారా వారి ప్రాంతాన్ని అభివృద్ధి పరచుకొనే పద్ధతులు బోధింపబడుతున్నవి. అరకు లోయ ప్రజలు చాలా వెనుకబడి వున్నారు. వారిలో చాలా మంది ఇంతవరకు రైలు బండిని కూడా చూచి ఎరుగరు. కాని ఇప్పుడు వారు నూతన జీవిత విధానాలను నేర్చుకుంటున్నారు. త్వరలో వారి జీవన ప్రమాణం తప్పకుండా పెరుగుతుంది.

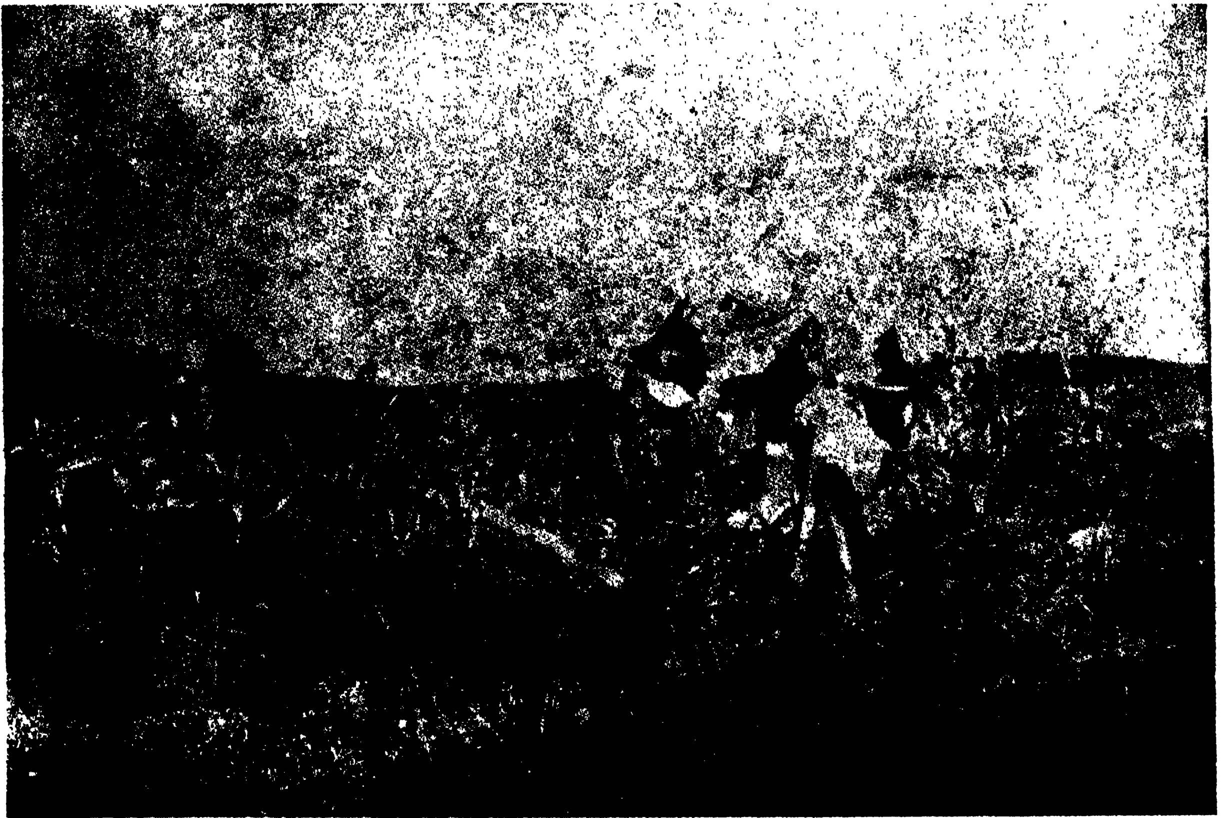
అరకులోయ జాతీయ విస్తరణ సేవాకేంద్రం (ఎన్. ఇ. ఎస్. బ్లాకు) 1956 మార్చి 4వ తేదీన ప్రారంభింపబడింది. ఆ తరువాత 1-4-1956 తేదీ నుంచి అది బహుళార్థ సాధక ప్రాజెక్టుగా పై స్థాయికి మార్చబడినట్లు పరిగణింపబడింది.

శృంగవరపు కోట తాలూకాలోని పాచిపెంట ఎస్టేటు ప్రాంతం యావత్తూ అరకు ఏజన్సీ బ్లాకు ప్రాంతంగా పరిగణింపబడుతున్నది. ఆ ఎస్టేటును ప్రభుత్వం 1948 సంవత్సరపు ఎస్టేట్ల రద్దు చట్టమును అనుసరించి 20-8-1955 తేదీన స్వాధీన పరచుకొంది. అరకులోయ జాతీయ విస్తరణ సేవాకేంద్రానికి ఉత్తరదిశన పడమటి దిశన ఒరిస్సా రాష్ట్రం, తూర్పున శ్రీకాకుళం జిల్లాలోని సాలూరు తాలూకా ఎల్లలుగా వున్నవి. దక్షిణాన చింతపల్లి తాలూకాలోని హుకుంపేట బహుళార్థ సాధక ప్రాజెక్టు బ్లాకు, శృంగవరపు కోట తాలూకాలోని విజయనగరం ఎస్టేటు (ఇప్పుడు దీనిని ప్రభుత్వం స్వాధీన పరచుకొంది)కు సంబంధించిన ఏజన్సీ ప్రాంతమూ వున్నవి. అరకులోయ బ్లాకుక్రింద ఎంత ప్రాంతం వున్నదో సర్వే చేయబడలేదు. బహుశా దాదాపు 240 చదరపు మైళ్ళ విస్తీర్ణం వుంటుందని అంచనా. ఇది అంతా ఏజన్సీ ప్రాంతం. ఇచట ఎక్కువగా గిరిజనులు నివసిస్తారు. ఈ ప్రాంతంలో 64 గ్రామాలు, 399 శివార్లు వున్నవి. జనాభా 33,723.

బ్లాకు ప్రధాన కేంద్రం అరకులోయ. ప్రధాన కేంద్రంలో ఈ దిగువ ప్రభుత్వ కార్యాలయాలు, సంస్థలు వున్నవి.

1. ప్రభుత్వ ఆసుపత్రి
2. వ్యవసాయ క్షేత్రం
3. మలేరియా నిరోధక పథకం
4. పట్టు పరిశ్రమ కేంద్రం
5. తంతి తపాలాఫీసు
6. స్త్రీజన సంక్షేమ కేంద్రం
7. మట్టిపాత్రల తయారీ శిక్షణకేంద్రం
8. ప్రభుత్వ హైయర్ ఎలిమెంటరీ పాఠశాల
9. గిరిజన విద్యార్థులకు ప్రభుత్వ ఆసుపత్రి
10. పోలీసు ఔట్ పోస్టు
11. రెవిన్యూ ఆఫీసు
12. జూనియర్ డిప్యూటీ స్కూళ్ళ ఇనస్పెక్టర్

అరకు ఏజన్సీ యన్. ఇ. యస్. బ్లాకు
సాలూరు తాలూక
గాపలి
అరకు
అరకు వాలి
పెదలబుడు
గన్నేల
మదగడ
సుంకర మెట్ట
డుంబ్రిగూడ
గుంటసీమ
కించుమండ
గూడెం. తాలూక
విజయనగరపు ఎస్టేటు
బ్లాకు ముఖ్యకార్యాలయము
గ్రామ సేవ పనివారల యొక్క కార్యాలయములు

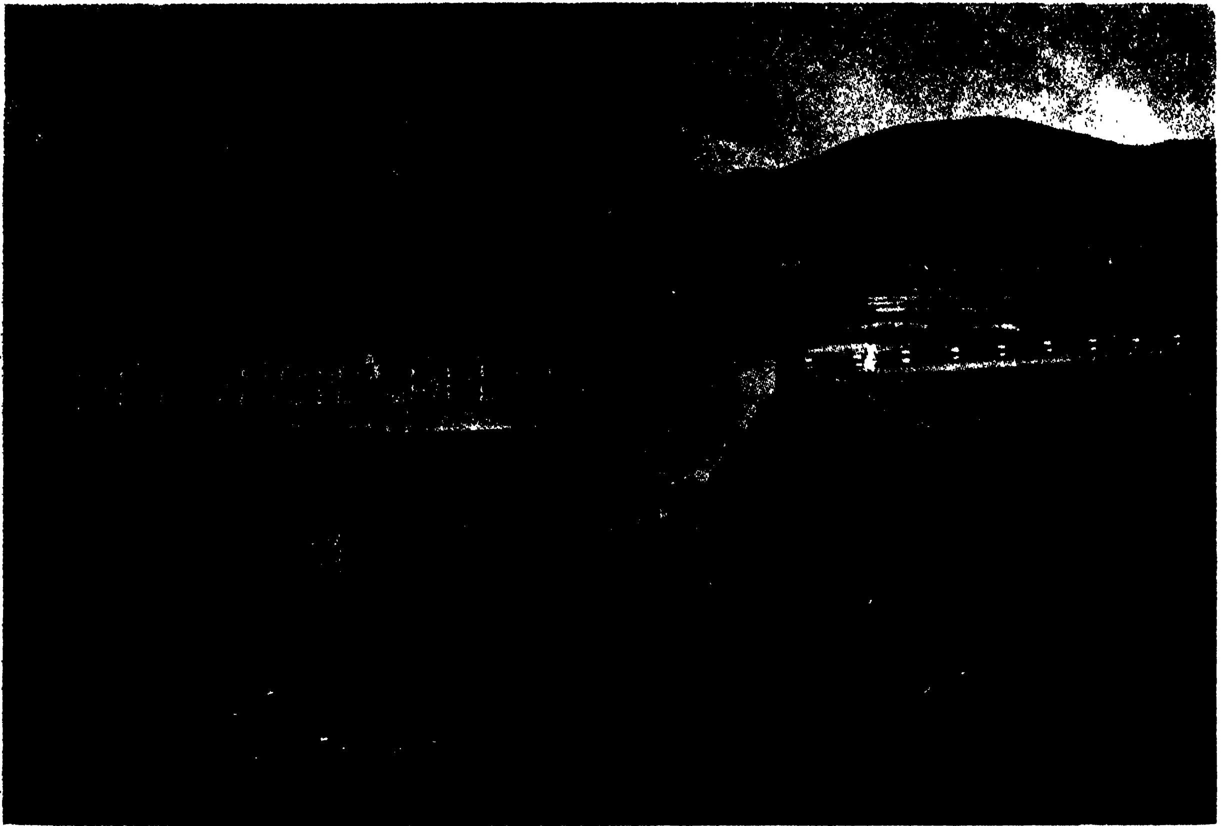
పొలంలో పని చేస్తున్న "కొండదొర" స్త్రీ

13. జూనియర్ ఇంజనీరు (భూసార పరిరక్షణ ఇంజనీరింగ్)
14. అసిస్టెంట్ ఎగ్రికల్చరల్ ఇంజనీరు (భూసార పరిరక్షణ—వ్యవసాయం)
15. జూనియర్ ఇంజనీరు, ఎలక్ట్రిసిటీ.
16. పశువైద్య అసిస్టెంట్ సర్జన్.
17. జూనియర్ ఇంజనీరు (రహదార్లు)
18. బ్లాక్ ఆఫీసు.

తాలూకా ప్రధాన కేంద్రమైన శృంగవరపు కోటనుంచి బ్లాక్ ప్రధాన కేంద్రం 37 మైళ్ళ దూరంలో వుంది. దీనికి దగ్గరి రైలు స్టేషను కొత్తవలస అది 53 మైళ్ళ దూరంలో వుంది. జిల్లా ప్రధాన కేంద్రమైన విశాఖ పట్నం 71 మైళ్ళ దూరంలో వుంది. బ్లాకు ప్రాంతంలో గిరిజనులు హెచ్చుగా నివసించే గ్రామం అరకు. దాని పేరిటనే ఈ బ్లాకుకు అరకుబ్లాకు అని పేరు పెట్టబడింది. అరకు గ్రామం జనాభా 917. ఈ గ్రామంలో ఒక పోలీసు స్టేషను, ప్రభుత్వ ఎలిమెంటరీ పాఠశాల, బ్రాంచి పోస్టాఫీసు వున్నాయి.

అరకు గ్రామంలో ప్రతి శుక్రవారమూ, సుంకర మెట్టలో ప్రతి ఆదివారము సంతలు జరుగుతాయి. ఆ సంతలకు గిరిజనులు ఎక్కువగా వస్తారు. ముఖ్యంగా వేసవి సంతలకు గిరిజనులు అడవి ఉత్పత్తులను, అపరాలను, ధాన్యాలు మొదలగువాటిని తీసుకొని అమ్ముకోడానికి వస్తారు. మైదాన భూముల నుంచి వర్తకులు ఉప్పు, వస్త్రాలు, ఎండుచేపలు, కిరసనాయిలు మొదలగు సరుకులను అమ్మడానికి తెస్తారు. సాధారణంగా ఒక సరుకు నిచ్చి మరొక సరుకును పుచ్చుకొనే పద్ధతిద్వారా సంతలలో వ్యాపారం జరుగుతుంది. నగదు పెట్టికూడా సరుకులను కొంటారు.

అరకు బ్లాకు క్రింది ప్రాంతం చాలావరకు ద్విభాషా ప్రాంతం. గిరిజనులు తెలుగు, ఒరియా రెండు

అరకులోయలో పర్ది గడ్డ వాగుపై నిర్మింపబడిన [illegible]

భాషలూ మాట్లాడువారు. అయితే వారిమాట అపభ్రంశంగా వుంటుంది.

ఈ ప్రాంతంలో ఈ దిగువకొండ జాతులవారున్నారు :

1. బగత 2. గదబ. 3. కొండకమ్మర. 4. కోటియ 5. కొండదొర 6. కొండకాపు 7. కోయ, 8. కోదు 9. మూకదొర 10. పోరజ 11. మాలి. 12. వాల్మీకి 13. సామంతులు 14. దొంబు 15. పైడి 16. ఘాసి 17. గౌడు.

వ్యవసాయం

ఈ ప్రాంతంలో పండే పంటలు ఇవి : వరి (మెట్ట, మాగాణి) రాగులు, మొక్కజొన్న, సాములు, వలిసె నూనెగింజలు.

అపరాలలో కంది, మినుము, బొబ్బర, సెనగ మొక్క చిక్కుడు, బటాణీ పండుతాయి. కొన్ని ప్రాంతాలలో నువ్వులు, ఆముదాలు పండుతవి. గోధుమకూడా పండుతుంది. పొగాకు, పసుపు, అల్లం, ఆవాలు, మిరపకాయలు, పిప్పళ్ళు కూడా ఈ ప్రాంతంలో పండుతాయి.

ఈ ప్రాంతంలో నివసించే గిరిజనులు బావుల నీటిని సేద్యానికి వినియోగించరు. ఈ మొత్తం ప్రాంతంలో ఐదుకుంటలద్వారా సాగునీరు సరఫరా అవుతున్నది. సేద్యానికి ఎక్కువగా వర్షపు నీటిపైననే ఆధారపడి వుంటారు.

ఈ బ్లాకు పది గ్రూపులుగా విభజించ బడింది. ప్రతి గ్రూపుయొక్క ప్రధాన కేంద్రంలో ఒక గ్రామ సేవకుడు వుంటాడు. ప్రతి గ్రామసేవకుడి క్రింద 20 మొదలు 25 చదరపుమైళ్ళ ప్రాంతం వుంటుంది.

బ్లాకు కార్యక్రమ విశేషాలు

బహుళార్థ సాధక ప్రాజెక్టుకు అవసరమైన అద

నవు సిబ్బందికి తాత్కాలికంగా ఇండ్లు నిర్మింప బడినవి.

ఒక సమాచార కేంద్రం కూడా నెలకొల్ప బడింది.

ప్రతిరైతు చీకుడు ఎరువును (కంపోస్టు) తయారు చేసుకునే టందుకు ఒక కార్యక్రమం ఆరంభింప బడింది. 1956-57 లో 542 కంపోస్టు గుంటలు త్రవ్వ బడ్డవి. 1957-58 సంవత్సరంలో 1957 ఆగస్టు నెలాఖరు వరకు 837 కంపోస్టు గుంటలు త్రవ్వ బడ్డవి. ఈ పద్ధతి త్వరిత గతిని వ్యాప్తి జెందుతున్నది.

అనేక గ్రామాలలో జపాను పద్ధతి వరిసేద్యం ప్రవేశ పెట్టబడింది. 362 ఎకరాలలో జపాను పద్ధతి ప్రకారం వరి వేయ బడింది. మారుమూల గ్రామాలలో కూడా గిరిజనులు ఈ పద్ధతిని అవలంబిస్తున్నారు. వారికి రసాయనిక ఎరువులు ఉచితంగా ఇవ్వబడినవి గ్రామ సేవకులుండే ప్రతిగ్రూపు ప్రధాన కేంద్రాలలో నమూనా క్షేత్రాలు నెలకొల్పబడ్డవి.

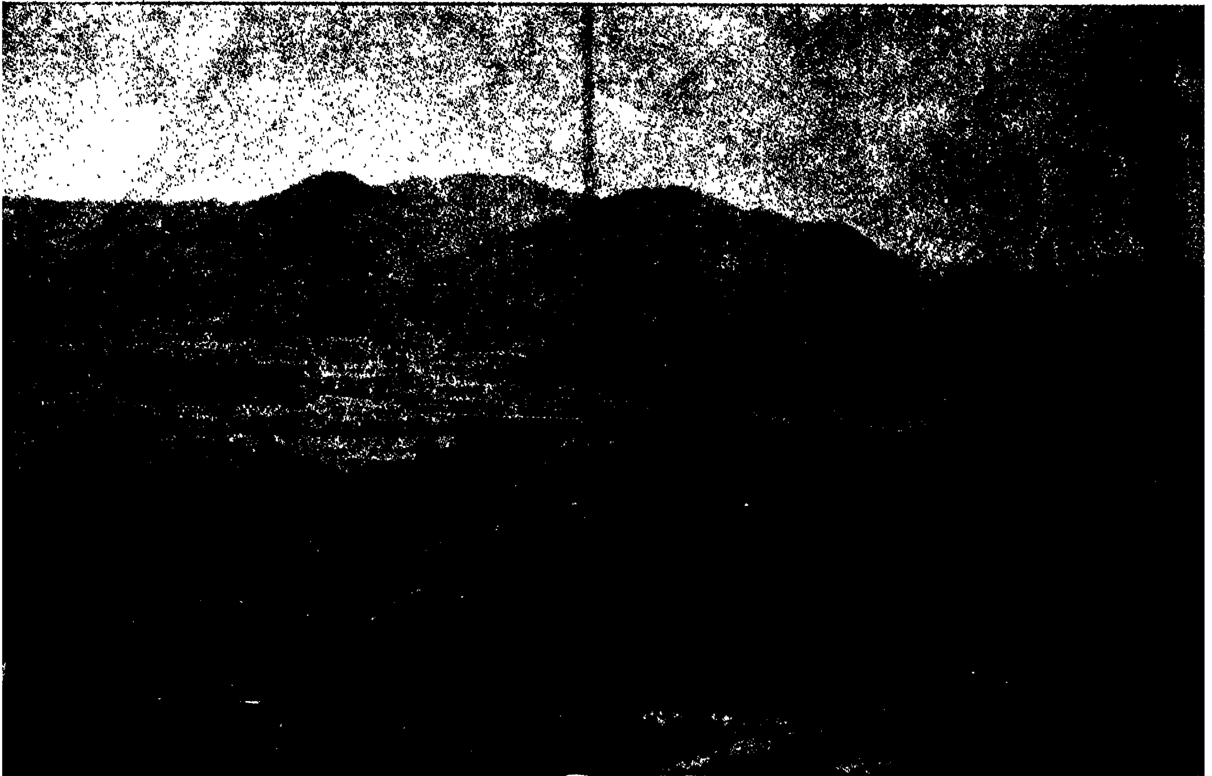
వ్యవసాయశాఖ ఇచట ఒక కాలనీని నిర్మింప వలెనని తలపెట్టింది. అయితే తగు యోగ్యతగల మేస్త్రీ లభించనందు వల్ల ఈ పని ఆరంభింప బడలేదు.

పశు సంరక్షణ

ఈ క్రింది స్థలాలలో సహాయక గ్రాంటుల కార్యక్రమం క్రింద పైవేటు కోళ్ళ పెంపకపు కేంద్రాలు పెట్టబడినవి.

1. ఒడ్డి పనస 2. బోసుబెడ్డ 3. సుంకర మెట్ట 4. హట్టగూడ 5. దుంబ్రిగూడ.

కోళ్ళ గ్రుడ్లను పొదుగుటకై అరకు కాలనీలో ఒక భవనం నిర్మింపబడింది. ఈ యూనిటుకు ఒక ఇన్‌క్యుబేటర్ (గ్రుడ్లను పొదుగుటకు ఉపయోగపడే సాధనం) సప్లయి చేయబడింది. విదేశ కోళ్ళు, పశులు, మంచిజాతి గ్రుడ్లు కూడా సరఫరా చేయ

అరకులోయ దృశ్యం

అరకు కాలనీలో గిరిజనుల వసతిగృహం

బడుతున్నవి. 16 ఆర్. ఐ. ఆర్. కోళ్ళు, 4 కోడి పుంజులు వున్నవి.

ఈ దిగువ గ్రామాలలో దేశవాళీ కోడిపుంజులను తీసివేయడం ద్వారా కోళ్ళ పెంపకం స్థాయిని పెంపొందించే కార్యక్రమం చేపట్టబడింది.

1. హాట్టగూడా 2. చినలబుడు 3. మాదగడ 4. కంటభాంసిగూడా 5. బోసుబేడ 6 అరకు 7. దుంబ్రిగూడ 8. బెంజిపూరు 9. పద్మాపురం 10. పణిరంగిణి 11. కించుమండ.

ఈదిగువ స్థలాలలో పశువైద్య ప్రాథమిక చికిత్సా కేంద్రాలు తెరువబడినవి. పశువైద్యానికి సంబంధించిన ఎక్స్టెన్షన్ ఆఫీసరు, స్టాక్‌మెన్ కాంపౌండరు ప్రతివారం సంత జరిగే సందర్భంలో ఆ స్థలాలకు వెళ్ళి చికిత్స చేస్తారు.

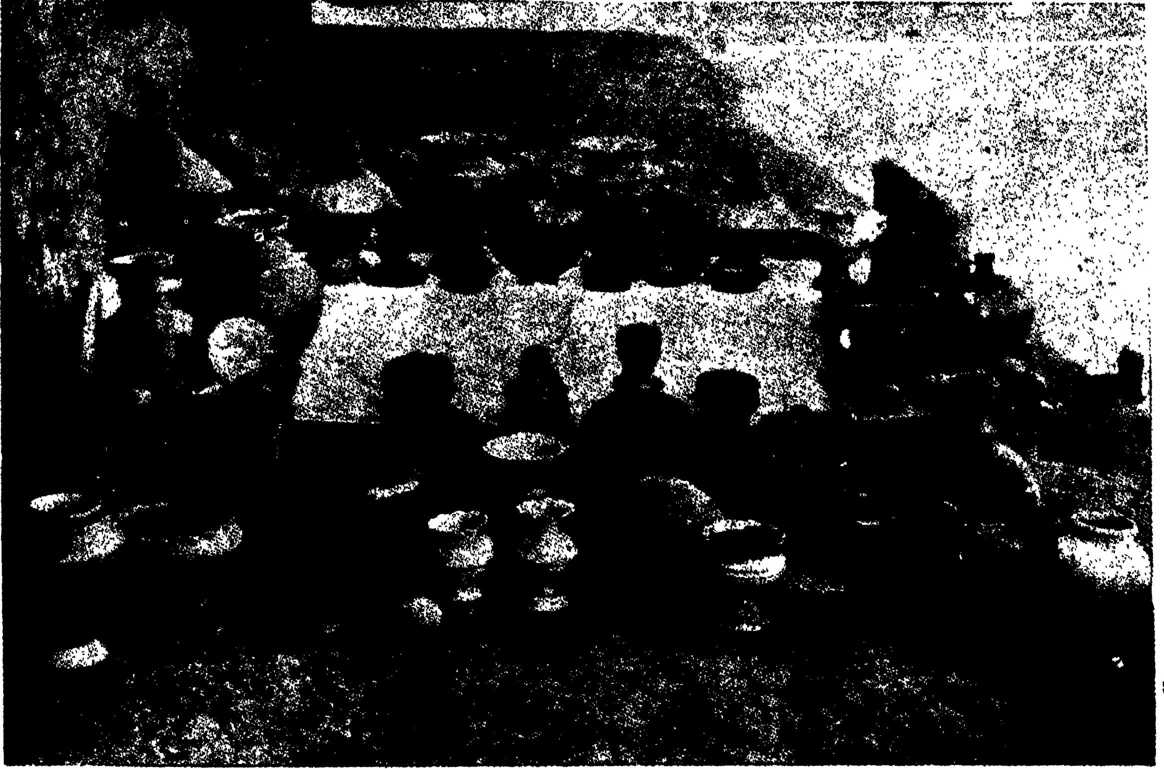
1. అరకు. 2. సుంకరమెట్ట.

గొర్రెలజాతి స్థాయిని పెంపొందించే ఉద్దేశంతో ఈ దిగువ గ్రామాలలో మాండ్యారకం పొట్టేళ్ళు, ఆడగొర్రెలు పంపిణీ చేయబడ్డవి.

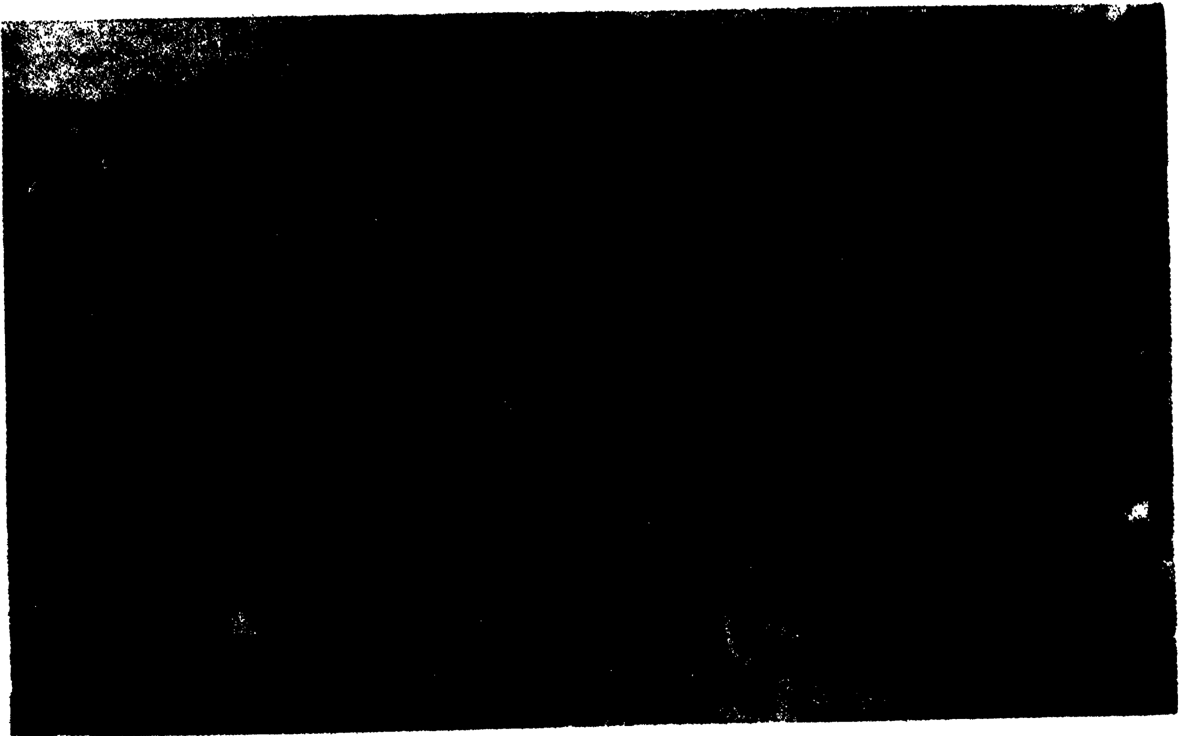
1. పెద్దలబుడు
2. చినలబుడు
3. పణిరంగిణి
4. బోసుబేడ

స్థానిక గొర్రెలలో ఉన్ని నాణ్యామును పెంపొందింప జేసే ఉద్దేశంతో ఈ దిగువ గ్రామాలలో నీలగిరి గొర్రెలు పంపిణీ చేయబడినవి.

1. సుంకర మెట్ట
2. బొడ్డగూడ
3. బల్లుగూడ
4. గడయగూడ
5. బోసుబేడ

అరకు: హాలవీలో మట్టిపాత్రం తయారీ కేంద్రం

అరకు గ్రామంలో గిరిజన స్త్రీలు

మాదగడ, అరకు, కిల్లోగూడ, గోరాపురం గ్రామాలలో 14 మాండ్యారకం గొర్రెలు, 7 ఆడ గొర్రెలు పంపిణీచేయబడ్డవి.

సింధీ ఎద్దులను, ఆవులను సప్లయి చేయవలసిందిగా విశాఖపట్టణం జిల్లా పశువైద్యాధికారి కోరినారు. ఈ సప్లయి ఇంకా జరగవలసివున్నది. అరకు గ్రామంలో పశువుల షెడ్డు ఒకటి నిర్మింపబడింది.

ఆరోగ్యం, పారిశుధ్యం

బ్లాకు ప్రాంతంలో 68 పొగరాని పొయ్యిలు ఏర్పాటు చేయబడ్డవి. గతసంవత్సరం 109 ప్రైవేటు కక్కొసు దొడ్లు అమర్చబడ్డవి. ఈ సంవత్సరం 17 పొగరాని పొయ్యిలు, 41 ప్రైవేటుకక్కొసు దొడ్లు నిర్మింపబడ్డవి.

ఈ దిగువ గ్రామాలలో ప్రసూతి, శిశు సంరక్షణ కేంద్రాలు ప్రారంభింపబడ్డవి:-

1. సొవ్వ 2. గన్నెల 3. దుంబ్రిగూడ 4. మాదగడ

పై కేంద్రాలను ఏర్పాటు చేయడానికి, ప్రసూతి సహాయక సిబ్బందికి నివాస వసతికొరకూ పై గ్రామాల ప్రజలు ఇండ్లను విరాళంగా ఇచ్చారు.

బ్లాకు పాంతంలో ప్రాథమిక ఆరోగ్య కేంద్ర నిర్మాణం కొరకు ప్రతి పాదనలు చేయబడినవి.

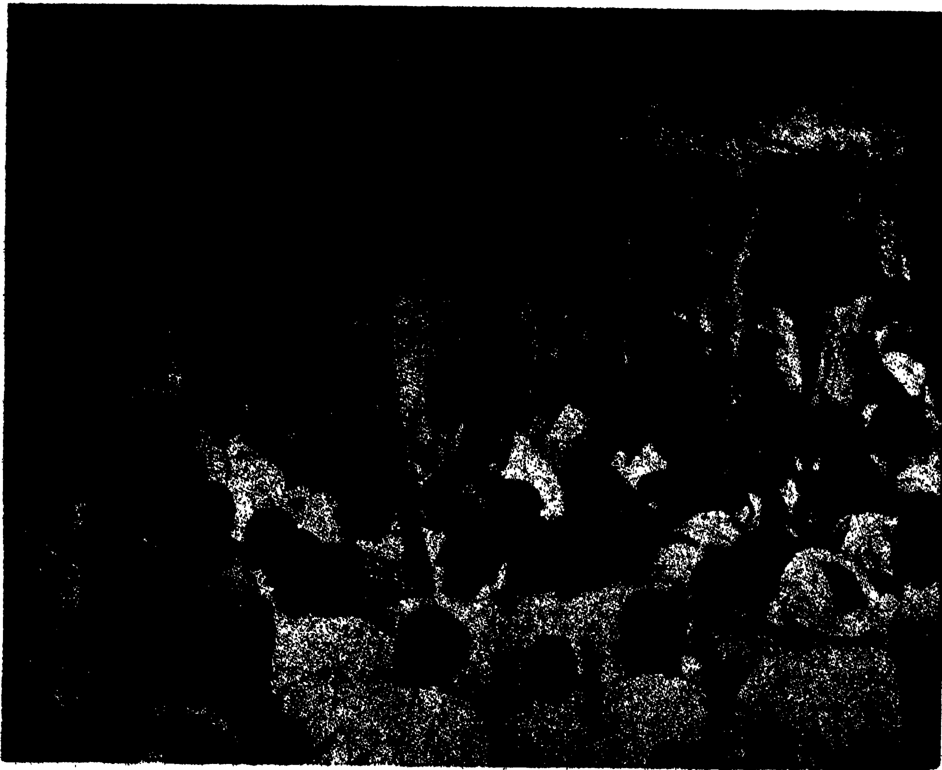
విద్య

ఈ క్రింది స్థలాలలో 10 వయోజన విద్యా కేంద్రాలు తెరువబడినవి:-

1. బోసుబేడ 2. బెండం 3. మాదగడ 4. చినలబుడు 5. పణిరంగణి 6. లోతేరు 7. గన్నెల 8. కోసంగి 9. గెడ్లబండ 10. సుంకరమెట్ట.

విద్యా విషయకంగా వెనుక బడివున్న ఈ దిగువ గ్రామాలలో 1956-57 సంవత్సరంలో 10 రోజుల పాటు పాఠశాలలు నిర్వహింపబడినవి :-

1. కిల్లోగుడ 2. మాదగడ 3. చినలబుడు 4. గెడ్లబండ 5. కోసంగి 6. బెండం 7. గన్నెల 8. లోతేరు 9. గోరాపురం 10. పణిరంగిణి.

అరకు గ్రామంలో గ్రంథాలయం

అరకు కాలనీలో మలేరియా నిరోధక కార్యక్రమం

ఈ సంవత్సరం ఈ క్రింది గ్రామాలలో మరి మూడు పాఠశాలలను పెట్టవలెనని తలపెట్టబడింది :-

1. సొవ్వ 2. లోగిలి 3. దుంబ్రిగూడ

లోతేరు గ్రామంలో భోజన వసతితో సహా ఒక రెసిడెన్షియల్ స్కూలు ప్రారంభింపబడుతుంది. అసిస్టెంటు ఇంజనీరు అంచెనాలను, పథకాలను సిద్ధం చేస్తున్నారు. స్కూలు భవన నిర్మాణం పని త్వరలో ఆరంభింపబడుతుంది.

బోసుబేడ పాఠశాలకు పక్కా భవనం నిర్మింపబడింది. చినలబుడులో మరో భవనం నిర్మింపబడుతున్నది. ఈ భవనానికి శ్రీ సి. యం. త్రివేది శంకుస్థాపన చేశారు.

సహకారం

ప్రజలలో పొదుపరి తనమును పెంపొందింపజేయడానికై 1956-57 లో 454 హుండీపెట్టెలు పంపిణీ చేయబడినవి. 1957 ఆగస్టువరకు 207 పెట్టెలు పంపిణీచేయబడ్డవి.

అరకులోను, గుంటసీమలోను రెండు బహుళార్థ సాధక సహకార సంఘాలు ప్రారంభింపబడినవి. ఈ సంవత్సరం 120 మంది సభ్యులు చేర్చబడ్డారు. వారికి స్వల్పకాలిక ఋణాలు కూడా ఇవ్వబడు తున్నవి. స్టోర్సు కార్య క్రమాన్ని వారు చేపట్టి నడుపుతున్నారు. ఇంతవరకు రూ 11,940-లు పంపిణీ చేయబడ్డవి.

సుంకర మెట్టలోను. గుంట సీమలోను రెండు పజన్సీ ఉత్పత్తి మార్కెటింగు సంఘాలు పర్పాటు చేయబడ్డవి.

సాంఘిక విద్య

చినలబుడులో ఒకటి, మాదగడలో మరొకటి— ఈ విధంగా రెండు మహిళా సంఘాలు పని చేస్తూ వున్నవి. ఈ రెండు కేంద్రాలకు రెండు కుట్టుమిష

అరకు కాలనీలోని ప్రభుత్వ ఫలవృక్ష క్షేత్రంలో చేపల కొలనులు

నులు ఇవ్వబడినవి. ఈ కేంద్రాలవారు ఇండ్లకు వెళ్ళి కుట్టుపని, పొగరాని పొయ్యిల ఉపయోగం మొదలగు వాటిని తెలియ జెబుతూ వుంటారు. మహిళా సంఘాలు అడ్డాకుల విస్తళ్ళు కుట్టేపనిని కూడా ప్రారంభించినవి. గిరిజన స్త్రీ పురుషులను మూడు పర్యాయాలు మైదాన ప్రాంతాలకు తీసుకు వెళ్ళి చూపెట్టడం జరిగింది. ఇవి వైజ్ఞానిక పర్యటనల వంటివి.

ఈ క్రింది గ్రామాలలో నవజవాన్ కిసాన్ క్లబ్బులు పని చేస్తూవున్నవి.

1. చినలబుడు 2. అరకుకాలనీ 3. కించుమండ 4. కిల్లోగూడ 5. అరకు గ్రామం 6. దుంబ్రిగూడ 7. కురిడి 8. గుంటసీమ 9. పెద్దలబుడు 10 జన్నంగూడ.

చినలబుడులో పాఠశాల పిల్లలు ఏర్పాటుచేసిన క్లబ్బువారు ఒక వ్యవసాయ కార్యక్రమాన్ని చేపట్టారు. వీరు ఆధునిక వ్యవసాయ పద్ధతులను అవలంబిస్తున్నారు. 1956-57 సంవత్సరంలో గ్రామ నాయకుల శిక్షణ శిబిరాలు 5 నిర్వహింపబడినవి. 16 మంది స్త్రీలు, 154 మంది పురుషులు-మొత్తం 170 మంది గిరిజనులు ఈ శిబిరాలలో శిక్షణ పొందారు. ప్రస్తుత సంవత్సరంలో గ్రామ నాయకుల శిక్షణ శిబిరాలు 3 ఏర్పాటు చేయబడ్డవి. 85 మంది గిరిజనులకు శిక్షణ ఇవ్వబడింది. బ్లాకు ఉద్యోగులు వారి ఉద్యోగవిధుల సందర్భంలో గ్రామాలకు వచ్చినప్పుడు శిబిరాలలో శిక్షణ పొందినట్టి గిరిజనులు వారికి సహాయపడుతున్నారు. అంతేగాక వారు నేర్చుకొన్న కొత్త పద్ధతులను ఆచరణలో పెడుతున్నారు కూడా.

అరకు గ్రామం, అరకు కాలనీలోని రెండు ఎలిమెంటరీ పాఠశాలలు బేసిక్ పాఠశాలలుగా మార్చ బడినవి.

రాకపోకల ఏర్పాట్లు

అరకులోయ ప్రాంతంలో గుంటసీమలోయ పెద్దది. అది ప్రధాన కేంద్రం నుంచి 17 మైళ్ళ దూరంలో వుంది. దుంబ్రిగూడా నుంచి ఆలోయకు 7½ మైళ్ళ పొడవున కచ్చారోడ్డు వేయబడింది. దానివల్ల ఆలోయకు వెళ్ళడానికి మార్గం ఏర్పడింది. గిరిజనులు కాయ కష్టం చేసి ఆ రోడ్డు నిర్మాణానికి తోడ్పడ్డారు. ఇంకా అనేక చిన్నపాటి అప్రోచ్ రోడ్లు కూడా వేయబడ్డవి.

గ్రామీణ చేతి పరిశ్రమలు

బ్లాకు ప్రాంతంలో 3 అడ్డాకు విస్తళ్ళ తయ్యారీ కేంద్రాలు ఈ దిగువ స్థలాలలో ప్రారంభింపబడినవి.

1. అరకు 2. బోసుబేడ 3. శరభగూడ

ఈ గిరిజన ప్రాంతంలో సూనెగానుగలు కూడా ప్రవేశ పెట్టబడుతున్నవి. పట్టుపరిశ్రమకై గిరిజన రైతులు తమ పొలాలలో మల్బరీ అంట్లను నాటుతున్నారు.

ప్రజల తోడ్పాటు

ఈ బ్లాకు ప్రాంతంలో గిరిజనులు పేదవారు. అందుచేత వారు నగదు విరాళాలిచ్చి అభివృద్ధి పథకాలకు తోడ్పడ జాల లేక పోతున్నారు. అయితే పథకాలన్నిటికీ ఏదో విధంగా సహాయ పడాలనే అభిలాష వారిలో వుంది. మొదట ఆఫీసర్లను కలుసుకోవడానికి వారు వెనుకాడేవారు. కాని బ్లాకు ఉద్యోగులు వారిని తరచు కలుసుకొని వారికి అభివృద్ధి కార్యక్రమాలను గూర్చి తెలియ జెబుతున్నందు వల్ల వారు ప్రణాళిక ఉద్దేశాన్ని అర్థం చేసుకొని అభివృద్ధి పథకాలకు తోడ్పడడానికి ముందు కొస్తున్నారు. సాధారణంగా వారు ఉచితంగా కాయ కష్టం చేసి తద్వారా సహాయం చేస్తూవుంటారు. ఒకొ్కక్కప్పుడు రాళ్ళు, ఇసుక మొదలైన వాటిని

అరకు కాలనీలో ప్రభుత్వ ఆసుపత్రి

కూడా సరఫరా చేస్తూ వుంటారు. పథకాలకు అవసరమైన స్థలాలను కూడా వారు విరాళంగా ఇస్తున్నారు. వివిధ పథకాలకు వారు చేసిన సహాయం ఈ దిగువ వివరింపబడింది :-

జాతీయ విస్తరణ సేవా కేంద్రం (యన్. ఇ. యస్. బ్లాకు) లో 1956 సెప్టెంబరు వరకు చేయబడిన సహాయం—

నెల	రూ.
అక్టోబరు, 1956	1083
నవంబరు, 1956	866
డిశంబరు, 1956	619
జనవరి, 1957	2997
ఫిబ్రవరి, 1957	2498
మార్చి, 1957	4518
ఏప్రిల్, 1957	400
మే, 1957	3850
జూన్, 1957	2139
జులై, 1957	3495
ఆగస్టు, 1957	936

కేటాయింపు, ఖర్చు వివరాలు

క్రమ సంఖ్య.	మొత్తం కార్యక్రమంలో ఆమోదింపబడిన పద్దు	పథక కాలానికి మంజూరు చేయబడిన మొత్తం	1-4-'56 నుంచి 31-3-'58 వరకు కేటాయింపబడిన మొత్తం	1-4-'56 నుంచి 25-9-'57 వరకు అయిన వ్యయం	శేషము
		రూ.	రూ.	రూ.	రూ.
1.	ప్రాజెక్టు ప్రధాన కేంద్రం	788000	281078	125374	155704
2.	అ. వ్యవసాయం	72000	19962	10807	6065
	ఆ. పశు సంరక్షణ	77110	26540	8405	18135
3.	నీటి పారుదల, భూ పరిరక్షణ, భూములను సాగుకు లాయకు చేయడం	400000			
4.	ఆరోగ్యం, గ్రామీణ పారిశుధ్యం	200000	86125	21398	64727
5.	విద్య	75000	41080	3221	3785
6.	సాంఘిక విద్య	75000	40577	11239	29740
7.	రాక పోకలు	400000	186661	36938	149723
8.	గ్రామీణ చేతి పరిశ్రమలు	200000	109389	8721	1026227
9.	సహకారం	200000	122000		122000
10.	గ్రామీణ గృహవసతి	217000	18750		18750
11.	వివిధములు	50000			
	వెరశి మొత్తం	2700000	932563	324233	708330

మట్టి పాత్రల శిక్షణ కేంద్రం

ఈ ప్రాంతంలో శ్రేష్ఠమైన బంక మన్ను లభిస్తుంది. కాని మట్టిపాత్రలను తయారు చేసే కుటుంబాల సంఖ్య 20 మాత్రమే. వీరుకూడా దీనిని ప్రధాన వృత్తిగా పెట్టుకోరు. వ్యవసాయం చేసు కొంటూ అప్పుడప్పుడు ఈ వృత్తిని అవలంబిస్తారు. అందుచేత ఆ ప్రాంతానికి కావలసిన పాత్రలను వారు అందించ జాలరు. బ్లాకు ప్రాంతం వెలుపలి కుమ్మరి వారు కుండలను, ఇతర మట్టి పాత్రలను సంతలకు తీసుకెళ్ళి అమ్ముతూవుంటారు. అందుచేత స్థానికంగా లభించే బంక మన్నును వినియోగించు కొని స్థానిక పనివారలు మంచి ఆదాయం పొందే విధంగా వారికి శిక్షణ ఇవ్వడం మంచిదని భావింప బడింది.

అరకులోయలో 7-3-1956 తేదీన మట్టిపాత్రల శిక్షణ కేంద్రం ప్రారంభింపబడింది. వివిధగ్రామాల నుంచి 15 మంది అభ్యర్థులను ఎన్నికచేసి వారికి ఒక సంవత్సరం పాటు శిక్షణ ఇవ్వబడింది. కుండలు, ధాన్యం నిలువ చేసే గరిసెలు, జాడీలు, పొయ్యిలు, త్రాగే నీళ్ళుపోసుకొనే అందమైన పాత్రలు (వాటికి తిప్పేపంపు కూడా వుంటుంది), జాడీలు, చిన్న బొమ్మలు మొదలగు వాటిని చేసే విధానం అభ్య ర్థులకు నేర్పబడుతుంది. వారికి రంగులు వేయడం, నగిషీపని కూడా నేర్పబడుతుంది.

1-5-1957 తేదీనుంచి 12 మందిగల మరొక జట్టుకు శిక్షణ ఇవ్వ బడుతున్నది. గత సంవత్సరం ఈ శిక్షణ తరగతులలో చేరడానికి వెనకా ముందా డిన కుమ్మరి పనివారు ఈ సంవత్సరంచేరి ఎంతో లాభపడ్డారు. ఈ సంవత్సరం నలుగురు శిక్షణ పొంద డానికి వొచ్చారు.

ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్లానింగ్ మంత్రి ఈయేడు జూన్ నెలలో ఈ కేంద్రాన్ని సందర్శించి, అభ్యర్థులకు

అరకు గ్రామంలోని గిరిజనులకు చిన్న మొత్తాల పొదుపు ఉద్యమం వివరించి చెప్పబడుతున్నది.

అరకు కాలనీలో గిరిజన బాలికలు చదువు నేర్చుకుంటున్నారు.

ఇటుకలు, పెంకులు చేయడం నేర్పడం మంచిదని, ఇప్పుడనేక నిర్మాణాలు తలపెట్టబడు తున్నవి గనుక వాటి అవసరం ఎక్కువగా వుందనీ అన్నారు. అందుచేత ప్రస్తుత జట్టుకు ఇటుకలు, పెంకులు చేయడం కూడా నేర్పబడు తున్నది.

బహుళార్థ సాధక సహకారసంఘం

గిరిజనుల సంక్షేమంకోరకై బహుళార్థ సాధక పైలట్ ప్రాజెక్టువారు కేంద్ర ప్రతిపాదిత పథకంగా ఈ సంఘాన్ని వ్యవస్థీకరించారు. ఈ సంఘం పనిని 1957 ఫిబ్రవరి 5వ తేదీన సహకార సంఘాల డిప్యూటీ రిజిస్ట్రారు శ్రీ పి. శ్రీరాములు ప్రారంభింప జేశారు.

ఈ సహకార సంఘం మేనేజిమెంటు సహకార శాఖ సీనియర్ ఇనస్పెక్టర్‌కు అప్పగించ బడింది. సంఘం మేనేజింగ్ కమిటీలో 7గురు సభ్యులున్నారు. వారిలో ముగ్గురు గిరిజనులు. మిగిలినవారు గిరిజనాభ్యున్నతికై కృషి చేస్తున్న ఉద్యోగులు. సహకార సంఘాల సీనియర్ ఇనస్పెక్టర్, కమిటీకి ఎక్సు అఫీషియో కార్యదర్శిగా వ్యవహరిస్తాడు.

ఈ సంఘం ఏర్పాటై ఇప్పటికి 9 నెలలయింది. ప్రస్తుతం దీని సభ్యత్వం 756. దీనికి చెల్లింపబడిన వాటా మూలధనం రూ. 3,619 (1957 అక్టోబరు 31 తేదీవరకు). ఈ సంఘం రిజర్వునిధికి మూలధనానికి, పేదలైన గిరిజనులకు వాటా మూలధనానికీ కేంద్ర ప్రభుత్వం రూ 6,000 ల సబ్సిడీ ఇచ్చింది.

పేదలైన గిరిజనులకు తక్కువ వడ్డీపై అప్పులివ్వడం, కిరసనాయిలు, ఉప్పు, అగ్గిపెట్టెలు, వస్త్రాలు మొదలగు జీవితావసరవస్తువులను చౌకధరలకు లభింపజేయడం, వారి వ్యవసాయోత్పత్తులు తగు ధరలకు అమ్ముడుబోయ్యే అవకాశాలను కల్పించడం, ఆ విషయంలో గిరిజనుల ఏజంటుగా సంఘం

వ్యవహరించడం——ఇవి ఈ సహకార సంఘం ప్రధాన లక్ష్యాలు.

సంఘంయొక్క ప్రథమ లక్ష్యం రూ. 200లకు మించిపోయింది. రూ. 11,500లు గిరిజనులకు అప్పులుగా ఇవ్వబడ్డవి. జీవితావసర వస్తువుల సరఫరా లక్ష్యంకూడా పూర్తి చేయ బడింది. డిశంబరు నెలాఖరులో పంటకోతలు జరుగుతవి. అప్పుడు గిరిజనుల వ్యవసాయోత్పత్తులకు మార్కెటింగ్ సౌకర్యాలు కల్పించ బడుతాయి.

విరివిగా ప్రచారం, గిరిజనుల కష్టనిష్టురాల విచారణ, వారి సమస్యల పరిష్కారానికి తగు విధంగా సహాయం చేయడం—ఈ పనులవల్ల సహకార సంఘం గిరిజనుల జీవన స్థాయిని పెంచ గలుగుతుంది.

ప్రభుత్వ ఆసుపత్రి

అరకు లోయలోని ప్రభుత్వ ఆసుపత్రి ప్రస్తుతం తాత్కాలిక భవనంలో పెట్టబడివుంది. మూడు షెడ్లు వున్నవి. ఒక్కొక్క షెడ్డులో నాలుగు గదులున్నవి. ఒక షెడ్డు రోగుల పరిశీలనకు, మందులివ్వడానికీ, స్టోర్సుకూ, ఆపరేషనులకూ ఉపయోగింపబడుతున్నది. గిరిజన ప్రాంతంలో ఈ ఒక్క ఆసుపత్రిలోనే రోగులు నివసిస్తూ చికిత్సపొందడానికి సౌకర్యమున్నది. ఇందులో 25 మంచాలున్నవి. 13 మగ వాళ్ళకు, 12 స్త్రీలకూ, పిల్లలకూ కేటాయింపబడినవి. ప్రసూతివిభాగంలో కాన్పులకు ప్రత్యేకంగా గదివుంది. అందులో రెండు మంచాలున్నవి. ఈ ఆసుపత్రి చిన్న కొండపై ఆరోగ్య కరమైన ప్రశాంత పరిసరాలలో వుంది.

పరిసర ప్రాంతాలనుంచి ప్రతిరోజూ 70, 80 మంది రోగులువచ్చి చికిత్స పొందుతూ వుంటారు. ఆసుపత్రిలోవుండి చికిత్స పొందేవారు సగటునరోజూ

అరకులోయలోని ప్రభుత్వ ఫలవృక్షక్షేత్రంలో జామచెట్లపై ఏయిర్‌లేయరింగు పద్ధతిప్రకారం అంట్లు తయారు చేయడం.

అరకు కాలనీలోని పాఠశాలలో చదువు నేర్చుకుంటున్న పిల్లలు.

20, 24 మంది వుంటారు. వారికి ఆహారం, వస్త్రాలు ఉచిత రీతిగా ఇవ్వబడుతాయి.

ఈ సంవత్సరం విశాఖపట్నం రెస్ క్రాస్ సొసైటీవారు వెచ్చటి కంబళ్ళను, ఉన్ని దుస్తులను ఇతర ఉపకరణములను ప్రసూతి విభాగానికి ఇచ్చి సహాయ పడ్డారు. లెడ్లర్లే లెబరేటరీస్ వారు రూ 300ల విలువగల మందులిచ్చారు. ఇవి ఆసుపత్రిలో నివసించే రోగులకు ఉపయోగ పడుతవి. ఈ ఆసుపత్రిలో ఆధునికమైన ఔషధములు, పరికరాలు సమకూర్చబడి వున్నవి. ఆధునిక పద్ధతుల ప్రకారం చికిత్సకు అన్ని సదుపాయాలు ఇందులో వున్నవి.

భూసార పరిరక్షణ

అరకులోయలో 4200 ఎకరాల భూమిని సాగుకులాయకు చేయడానికై ఒక పథకం తలపెట్టబడింది. ఈ పథకానికి 17-5-1956 తేదీన రెవిన్యూ శాఖ మంజూరీ ఇచ్చింది. పథకం ఉద్దేశాలు ఇవి :-

1. ఈ లోయలో భూమి ఏటవాలుగా వుండడంచేత భూమి తరచు కోసుకుపోతూ వుంటుంది. అలా కోసుకుపోకుండా నిరోధించడం.
2. పొలాలలో కట్టలు వేయడంద్వారా భూమి కోతను నిరోధించి వ్యవసాయాన్ని కట్టుదిట్టం చేయడం. ప్రస్తుత భూములు కోతవల్ల సరిగా పండవు గనుక గిరిజనులు వాటిని వొదిలేసి తరచు పోడు వ్యవసాయంచేస్తూ వుంటారు. అట్టి పోడు వ్యవసాయాన్ని స్థిరవ్యవసాయంగా చేయడానికై కాలువలు ఏర్పాటు చేయడం.
3. జోలాపుట్ రిజర్వాయరు మేట వేసుకు పోకుండా నిరోధించడం.

ఈ పథకానికి రూ 6.55 లక్షలుఖర్చు అవుతాయని అంచెనా. దీనిని వ్యవసాయ విద్యుచ్ఛక్తి శాఖలు ఉమ్మడిగా అమలు జరుపుతాయి. పొలాలలో కట్టలు

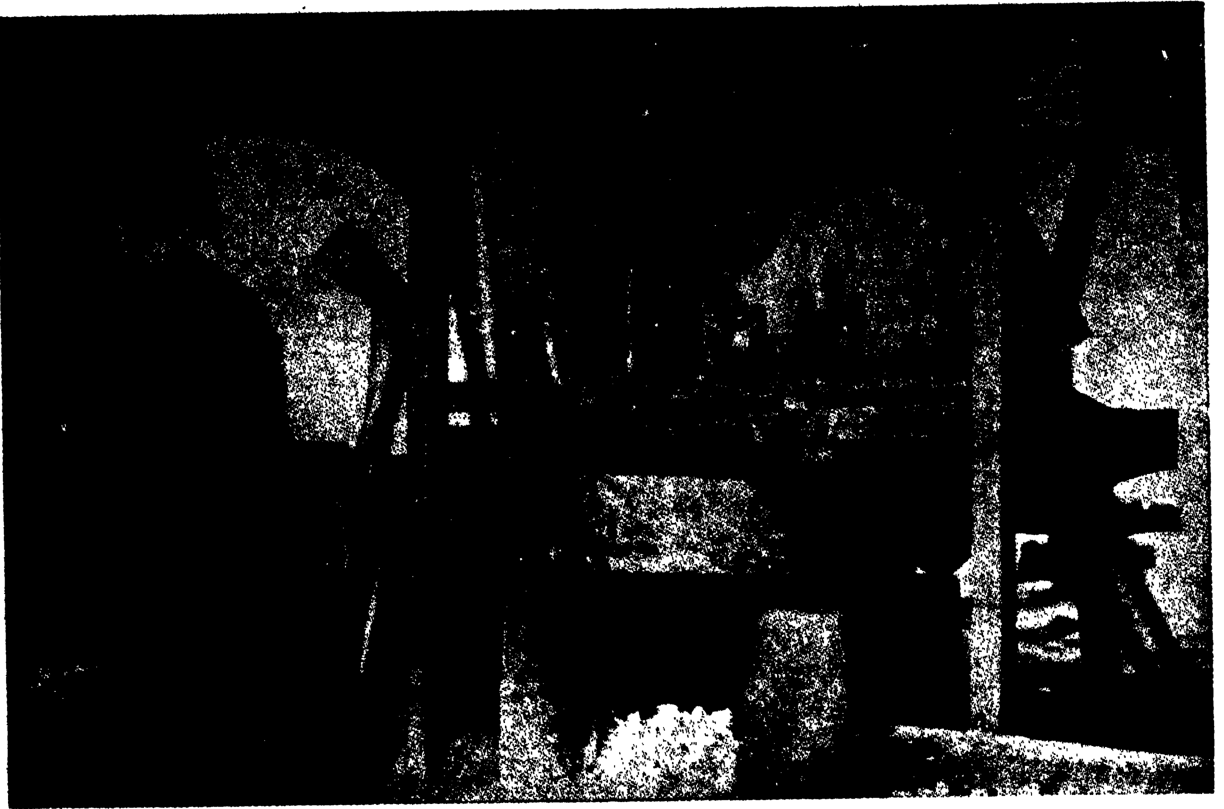
వేయడం, కాలువలు ఏర్పాటు చేయడంవంటి భూమి, కోతనిరోధక పనులను రూ 4.55 లక్షల ఖర్చుతో వ్యవసాయశాఖ నిర్వహిస్తుంది. పాపెలగడ్డ నది ఒడ్లను కాపాడడానికై అంచులపై వనములను పెంచడం. వాకలుదున్నడం వంటి ఇంజనీరింగు సంబంధమైన పనులను రూ 1.99 లక్షల ఖర్చుతో విద్యుచ్ఛక్తిశాఖ నిర్వహిస్తుంది. ఈ పనులు ఇప్పుడు అమల జరుగుతున్నవి.

గ్రుడ్లను పొదిగించే కేంద్రం

కోళ్ళ పెంపకం విషయంలో బ్లాకుయొక్క అవసరాలను తీర్చడానికై ఈకేంద్రం 4 కోడిపుంజు

అరకు గ్రామంలోని సంతకు వచ్చిన గిరిజనులు

అరకు కాలనీలో పట్టు పరిశ్రమ విభాగం

లతో, 20 కోళ్ళతో 1957 మార్చిలో ప్రారంభింప బడింది. పశువులకొరకు రెండు పాకశాలలు నిర్మింప బడినవి. గుడ్లను పొదిగే గదికొరకు, కోళ్ళను మేపడానికీ ఒక భవనం నిర్మింప బడింది. ఆ గదిలో మూడుజట్ల కోడిపిల్లలు పొదిగించి తీయబడినవి.

పొదిగించేందుకై గిరిజనులకు 456 మేలుజాతి గ్రుడ్లు ఇవ్వబడినవి. ఈ గ్రుడ్లను వారు వారి కోడి పెట్టలతోనే పొదిగిస్తారు. ఈ కేంద్రం లక్ష్యాలు ఇవి:—

1. స్థానికమైన కోడిగుడ్లకు బదులుగా మేలుజాతి గ్రుడ్లను పొదిగించడానికి ఇవ్వడం. అలా పుట్టిన కోడిపిల్లలను జాగ్రత్తగా చూస్తూ వాటికి రోగాలు రాకుండా కాపాడడం
2. ఇన్క్యుబేటర్లో గ్రుడ్లను పొదిగించి, కోడి పిల్లలనుచేసి వాటికి మూడునెలలు వచ్చేవరకూ ఎట్టి రోగాలు రాకుండా కాపాడి, స్థానికమైన కోడిపిల్లలను బదులుగా తీసుకొని వాటిని కోళ్ళు పెంచే వారికి ఇచ్చివేయడం.
3. కోళ్ళను, పశువులను శాస్త్రీయంగా ఎలా మేపాలో, ఎలా పెంచాలో చూపడానికై ఆదర్శ కేంద్రంగా ఉపయోగ పడడం.

జాతీయ మలేరియా నిరోధక కార్యక్రమం

ఏజన్సీ ప్రాంతంలో మలేరియా వ్యాధి విశేషంగా వుంది. అందుచేత దానిని అరికట్టడానికై జాతీయ మలేరియా నిరోధక కార్యక్రమం ప్రారంభింపబడింది. మలేరియా వ్యాధి నిరోధింప బడితేనేగాని ఆ ప్రాంతంలో ఎట్టి అభివృద్ధి కార్యక్రమమైనా అనుకున్న ఫలితాలనివ్వదు. అందుచేత ఇతర అభివృద్ధి కార్యక్రమాలన్నిటికీ ఈ కార్యక్రమం మకుటాయమానంగా వున్నది.

అరకు లోయలో, అరకు కాలనీ, కంటభంశ గూడా అను రెండు గ్రామాలలో మలేరియా

నిరోధక పథకం 1945లో ప్రారంభింపబడింది. ఆ గ్రామాల జనాభా 645. క్రిమేణా ఇప్పుడీ పథకం 200 చదరపు మైళ్ళ వైశాల్యం, 28,537 జనాభా గల 343 గ్రామాలకు విస్తరించింది.

ఈ ప్రాంతంలో మలేరియా వ్యాధిని వ్యాపింపజేసే క్రిమి ఎ. ఫ్లూవియాటిలిస్ అనబడుతుంది.

ఈ ప్రాంతంలోని ఇండ్లలోను, కట్టడాల పైనను 5 శతి డి. డి. టి. చల్లబడుతుంది. మలేరియా క్రిములను సంహరించేందుకై క్వినైన్ సల్ఫేట్, సించోనా ఫెబ్రిఫ్యూజ్, తోటా క్వినైన్, మెపాక్రిన్, పాలుడ్రిన్, రెసోచిన్, అవ్లోకలర్ బిళ్ళలు, మొదలగు ఔషధాలను మలేరియా రోగులకు మలేరియా నిరోధక సిబ్బందివారిస్తారు. అంతేగాక ఆ సిబ్బంది అచటి మలేరియాను గూర్చి, దాని క్రిములను గూర్చి సమగ్రంగా పరిశోధనలు కూడా జరుపుతారు. ఇట్టి పరిశోధన కార్యక్రమాలవల్ల మలేరియా నిరోధక కార్యక్రమ ఫలితాలను అంచెనా కట్టడానికి వీలుంటుంది.

పూర్వపు ఆంధ్ర ప్రాంతపు మలేరియా నిరోధక పథకాలు ఇటీవల పునర్వ్యవస్థీకరించబడి ఆరు యూనిట్లుగా విభజింప బడ్డవి. వాటిలో జాతీయ మలేరియా నిరోధక యూనిట్ ఒకటి. ఇది అరకు లోయలో వుంది. ఈ యూనిటుకు అరకు లోయ ప్రధాన కార్యస్థానం. ఇది విశాఖ పట్నం శ్రీకాకుళం జిల్లాలోని ఏజన్సీ ప్రాంతాలన్నిటికీ సేవచేస్తుంది. దీనికి 10 సబ్‌యూనిట్లున్నవి. అవి ఈ ప్రాంతమంతటా పనిచేస్తూ వుంటాయి. 2.5 లక్షల జనాభాను ఈ యూనిట్ మలేరియా వ్యాధి నుంచి కాపాడ గలుగుతుంది.

విశాఖ పట్నం, శ్రీకాకుళం జిల్లాలలోని ఏజన్సీ ప్రాంతం యావత్తు మిక్కిలి ప్రమాదకరమైనది. రోగములకు ఇది నిలయం వంటిది. మలేరియా నిరోధక పథకం ప్రారంభింపబడని పూర్వం ప్రతి

అరకు గ్రామంలో శుక్రవారం సంత

అరకు లోయలో ప్రభుత్వ ఫలవృక్ష క్షేత్రం

వ్యక్తి మలేరియా వ్యాధివల్ల బాధపడుతూవుండే వాడు. కాని మలేరియా నిరోధక సిబ్బంది నిర్విరామ కృషివల్ల అరకులోయ, దాని పరిసర ప్రాంతాలు మైదానప్రాంతాల వలెనే ఆరోగ్యవంతమైనవి. స్థానిక జనం ఆరోగ్యవంతులైనారు. కష్టించి పని చేయగలుగుతున్నారు. ఇప్పుడు వారి జీవన ప్రమాణం హెచ్చింది. ఈ పథకం ముఖ్యంగా మలేరియా వ్యాధిని నిరోధించడానికే ఉద్దేశింపబడినప్పటికీ, ఈగలు, నల్లులు, దోమల సంహారానికి కూడా కృషి చేస్తున్నది. ఇందువల్ల పశువులు కాపాడబడుతున్నవి. ఇదికూడా రైతులకు ఒక విధంగా మేలు కలుగ జేస్తున్నది.

పట్టు పరిశ్రమ

1947 సంవత్సరంలో వ్యవసాయ శాఖ 1.20 ఎకరాలలో మల్బరీ చెట్లు వేసి పట్టు పురుగులను పెంచ నారంభించింది. ఆ కృషి ఫలదాయకమని తేలింది. 1948లో ఈ పరిశ్రమ పరిశ్రమల శాఖపరం చేయబడింది. భూమిని బట్టి, శీతోష్ణ పరిస్థితిని బట్టి ఈ లోయ పట్టు పరిశ్రమకు అనువైనది.

క్షేత్ర ఫలితాలు

1949 సంవత్సరం నుంచి ఇంతవరకు సాధింపబడిన ఫలితాలు ఇవి:—

క్షేత్ర వైశాల్యం : 1.20 ఎకరాలు

సంవత్సరం	కోయబడిన ఆకుల పరిమాణం (పౌనులు)	పురుగులు పొదిగిన అండములు	కోయబడిన పట్టు పురుగు కాయల పరిమాణం (పౌనులు)
1949-50	1676	148	38
1950-51	2596	300	117
1951-52	2150	175	105
1952-53	5500	473	234
1953-54	5256	460	300
1954-55	5360	584	257
1955-56	5593	510	280
1956-57	8362	800	541
1-4-1957నుంచి 30-9-1957 వరకు	—	435	285

విస్తృతీకరణ

అయితే 1.20 ఎకరాల క్షేత్రం ఈ పరిశ్రమకు చాలదని భావించ బడింది. అందుచేత పోషణ శాలకు ఎదురుగా 4.68 ఎకరాల భూమిని తీసుకొని అందులో 1955-56 సంవత్సరంలో 3 ఎకరాలలో మల్బరీ చెట్లు నాటబడ్డవి. ఇందువల్ల ఎక్కువ పట్టు పురుగు కాయలను పెంచడానికి వీలయినది.

క్షేత్రంలోని పట్టు పురుగు కాయలనుకోసి, సిల్కునూలును మిగిలిన చెదారమును హిందూపురం పంపడ మవుతుంది. అక్కడినుంచి వాటిని బెంగుళూరు వర్తకులకు అమ్మివేస్తారు.

తమ భూములలో మల్బరీ చెట్లను పెంచవలసిందని తమ ఇండ్లలో పట్టు పురుగులను పెంచవలసిందనీ గిరిజనులు ప్రోత్సహింప బడుతున్నారు. ఇది వారికి అదనపు వృత్తిగా ఉపకరిస్తుంది. ఇంతవరకు ఎనిమిది గ్రామాలలోని 25 మంది రైతులు మొత్తం 26 ఎకరాల భూమిలో మల్బరీ చెట్లను పెంచుతున్నారు.

అంజోడలో పట్టుపరిశ్రమ

అరకులోయకు నాలుగుమైళ్ళ దూరంలోవున్న అంజోడలో 100 ఎకరాలలో మల్బరీ చెట్లను పెంచవలెనని తలపెట్ట బడింది. ఇంతవరకు 10 ఎకరాలలో చెట్లు నాటబడ్డవి. పట్టు పురుగులను పెంచడానికి పట్టు పురుగు కాయలనుంచి పట్టునూలునుతీసి చుట్టలుగా చుట్టడానికీ భవనం కట్టవలెననీ, ఈ కృషిని ప్రైవేటు రంగంలోకూడా విస్తృతంగా జరిపించవలెననీ తలపెట్ట బడింది.

చినలబుడులో బహుముఖ కార్యక్రమాలు

అరకులోయనుంచి ఈ గ్రామం మూడుమైళ్ళ దూరంలోవుంది. బహుళార్థ సాధక ప్రాజెక్టు కార్యక్రమంక్రింద మొత్తం పది పాఠశాలలు తెరువబడినవి. వాటిలో చినలబుడు ఎయిడెడ్ ఎలిమెంటరీ పాఠశాల ఒకటి. 1956 జూన్ 1వ తేదీన 20 మంది గిరిజన బాలురతో ఈ పాఠశాల ప్రారంభింప బడింది. వారంతా కోటియ, డొంబు, పరజ, కబాడీ కులాలకు చెందినవారు. ఏడాదిలోనే పాఠశాలలో పిల్లలసంఖ్య 60 అయింది. వారిలో 44 మంది బాలురు. 16 మంది బాలికలు. వారంతా ఒకమైలు దూరంలోవున్న గ్రామాలనుంచి వొచ్చి చదువు నేర్చుకుంటున్నారు.

ఈ పాఠశాలయొక్క మరొక విశేషమేమిటంటే పిల్లల హాజరీ సగటున 24 వుంటుంది. గ్రామస్తులు పాఠశాల భవనం నిర్మించారు. పిల్లలు ఆడుకోవడానికి ఆటస్థలాన్నికూడా వుంచారు. ఆ తరువాత "విద్య, సాంఘికవిద్య" నిధినుంచి ఈదిగువ వస్తువులు పాఠశాలకు సప్లయి చేయబడ్డవి.

కంట్రిబ్యూషన్ పద్ధతిపై పాఠశాల పిల్లలందరికీ దుస్తులు సప్లయి చేయబడుతాయి.

వ్యవసాయదారుల సంఘమొకటి ఏర్పాటు చేయబడింది. ఆ సంఘంద్వారా గ్రామంలో అభివృద్ధి కార్యక్రమాలు అమలుజరుప బడినవి.

మహిళాసమితి ఒకటి స్థాపించబడింది. ఈ సమితి అల్లకం, కుట్టుపని, విస్తళ్ళు కుట్టడం మొదలగు పనులను నిర్వహిస్తూ వుంటుంది. బ్లాకు నిధులనుంచి ఒక కుట్టుమిషను, తదితర పరికరాలు సప్లయి చేయబడినవి. మహిళాసమితి కార్యక్రమాలను సువ్యవ

స్థితం చేయడానికై గ్రామస్తులు ఒక ఇల్లు కట్టించారు.

స్త్రీ పురుషులకు వయోజన పాఠశాలలు తెరువ బడినవి. వాటికి ప్రతిరోజు సగటున 20 మందివచ్చి చదువు నేర్చు కుంటున్నారు.

వ్యవసాయదారుల సంఘం సహకారంతోను, శిక్షణపొందిన గ్రామనాయకుల తోడ్పాటుతోనూ ఈ గ్రామంలో దిగువ కార్యక్రమాలు చేపట్ట బడినవి:-

1. కాఫీతోటలు వేయడం. 2. చెరకుపైరు వేయడం. ఏ. కేబేజి,బీట్ రూట్, టర్నిప్, నోల్ ఖోల్ కోసుపూవువంటిఇంగ్లీషు కూరగాయలను తోటలలో పండించడం.

చాలా కాలంనుంచి ఈ గ్రామంలో విత్తనాలు చల్లి వరిపైరు పండించడం రివాజుగావుంది. ఇప్పుడు దానికి బదులుగా జపాను పద్ధతి వరిసేద్యం ప్రవేశ పెట్టబడింది. ఇందుకు గత సంవత్సరమే ప్రదర్శన కొరకై ప్లాట్లు వేయబడ్డవి. ఇంతకు పూర్వం రైతు లకు పచ్చిఆకు ఎరువు, కంపోస్టు ఎరువుల ప్రయోజ నము, ఉపయోగము తెలియవు. ఇప్పుడు రైతులు వీటి ఉపయోగము తెలుసుకొన్నారు. గిరిజనులు పచ్చిఆకు ఎరువును పండించి పొలాలలో వేయడానికి పూనుకుంటున్నారు.

గ్రామంలో ప్రతిఇంటికి ఒక కంపోస్టు ఎరువు గుంట, ఒక పెరటితోట, పెరడులోనే ఫలవృక్షములు ఏర్పడు తున్నవి.

దేశవాళీ గొర్రెల నాశమును పెంపొందింప జేయడానికై మంండ్యా పొట్టేళ్ళు స్థానికుల కివ్వ బడినవి. తెల్లకోళ్ళు సప్లయిచేయ బడుతున్నవి. ఇప్పుడు గ్రామంలో దేశవాళీ కోడిపుంజు ఒక్కటి కూడా కనిపించదు

గ్రామస్తులందరూ కృషిచేసి గ్రామం వరకూ మూడు ఫర్లాంగుల అప్రోచ్ రోడ్డు వేసుకున్నారు. ఒక చబూతరా కూడా నిర్మింపబడింది.

పాఠశాలకు శాశ్వతమైన భవనమును నిర్మించే టందుకై వ్యవసాయదారుల సంఘం సభ్యులు రాళ్ళు, ఇసుక, తదితరసామగ్రిసేకరిస్తున్నారు. పాఠశాలకు పోయి చదువు కొనే వయస్సులోవున్న పిల్లలనందరినీ పాఠశాలకు పంపడానికీ, వయోజను లందరినీ వయోజన పాఠశాలకు పంపడానికీ వ్యవ సాయ దారుల సంఘం కృషి చేస్తూవుంది. కొందరు గ్రామస్తులు సహకార సంఘంలో సభ్యులుగా చేరారు. కొన్ని ప్రైవేటు కక్కొసుదొడ్లు, మగస్ పొయ్యిలు ఏర్పాటు చేయబడినవి. ప్రతి వారం పారిశుధ్య కార్యక్రమం అమలు జరుపబడుతూవుంది. శిశువులకు స్నానం చేయించడం కూడా జరుగు తున్నది. మొత్తంపై ఈ గ్రామంలో వ్యవసాయ దారుల సంఘం కృషివల్ల బహుముఖంగా కార్య క్రమాలు అమలు జరుగుతూవున్నవి. "సాంఘిక విద్యా కార్యక్రమం" క్రింద ఈ గ్రామం "పూర్తి కార్య క్రమ గ్రామం" అని చెప్పవచ్చు.

సర్వెంట్స్ ఆఫ్ ఇండియా సొసైటీ వారు ఆశ్రమ పాఠశాలను స్థాపించారు. ఇది అరకులోయ నుంచి ఆరు మైళ్ళ దూరంలో వుంది. ఇందులో 50 మంది చదువు కుంటున్నారు. భోజన వసతి సదుపాయాలు కూడా ఇక్కడ సమకూర్చబడినవి. ఈ పాఠశాల 3-4-1956 తేదీన ప్రారంభించబడింది. వసతి గృహం 3-6-1956 తేదీన తెరువబడింది. సిబ్బంది జీతాలు కూడా కలుపు కొని మొత్తం నెలసరి ఖర్చు రూ. 850లు అవుతూన్నది. పెరటి తోటల పెంపకం, ఉద్యాన కృషి, మల్బరీ తోటల పెంపకం ఇక్కడి ఇతర వ్యాపకాలు.

గ్రామ సేవకుడు వుండేప్రతి ప్రధాన కేంద్రం లో పై పద్ధతుల ప్రకారం ఒక్కొక్క గ్రామాన్ని అభివృద్ధి పరచాలని కృషి చేయబడుతూన్నది.

ప్రకృతి సౌందర్యం

అరకులోయలో 20 గ్రామాలున్నవి. లోయ పొడవు 8 మైళ్ళు, వెడల్పు 3 మైళ్ళు. ఈ లోయ సముద్రమట్టానికి 3,200 అడుగుల ఎత్తుపైవున్నది. అరకులోయకు వెళ్ళదలచుకున్నవారు విశాఖపట్నం నుంచి అయితే 7 మైళ్ళు, విజయనగరం నుంచి 60 మైళ్ళు బస్సుపై ప్రయాణం చేయవలసి వుంటుంది.

విశాఖపట్నం నుంచి అరకులోయకు ప్రయా ణం ఒక మహత్తరమైన అనుభవం. దారి అంతా దట్టమైన అడవి, కొండలు, లోయలతో వుంటుంది.

అచ్చటచ్చటా సెలయేళ్ళు, జలపాతాలు కన్పిస్తాయి. వంపుసొంపులుగావుండే ఆ రోడ్డు పై బస్సు ఎత్తెక్కుతూపోతూవుంటే ఎంతో ఆనందంగా వుంటుంది. పొయ్యేకొద్దీ దృశ్యాలు మారుతూ వుంటాయి. ఒక చోట కొద్దిమాత్రపు అడవి, మరొక చోట కాఫీ, పలకుల తోటలు వుంటాయి. చల్లని గాలి వీస్తూ వుంటుంది. చలికాలం మరీ చలిగా వుంటుంది. కనుక ప్రయాణీకులు చలి కోట్లు వేసుకోవలసి వస్తుంది.

ఇచటి ప్రకృతి సౌందర్యం ప్రయాణీకులకు మరపురాని అనుభూతులను కలిగిస్తుంది.

అరకులోయలో ప్రయాణీకులు దర్శించవలసిన స్థలాలు ఇవి:—

ప్రభుత్వ ఫలక్షేత్రం, ఇది 26 ఎకరాల తోట. ఇందులో నిమ్మ, నారింజ, జామ, ద్రాక్ష, అరటి, లీచి, మామిడి, అనాస, బొప్పాయి, దానిమ్మ, అనన్నాస్, బేరి, శప్తాలుపండు, ఆపిల్, మొదలగు పండ్లచెట్లు వుంటాయి. సంవత్సరం పొడుగునా కేబేజీ కోసుపువ్వు, నోల్ ఖోల్, కేరట్, బీట్ రూట్ మొదలగు ఇంగ్లీషు కూరగాయలు పండించ బడుతూవుంటాయి. ఈ తోటలో కాఫీ, సించోనా, పైరత్రం, యూక్లిప్టస్ మొదలగు సస్యములు కూడా వేయబడుతవి. కూలీజనం ఈ తోటలో పనిచేస్తూవుంటే ఆ దృశ్యం చూడ దగింది. ఆ కూలీలలో కొందరు తగు శిక్షణ పొందిన వారు వున్నారు.

జిల్లా జలపాతం

ఈ జలపాతం ఇనస్పెక్షన్ బంగళాకు 2 మైళ్ళ దూరంలో వుంది. ప్రయాణీకులు జలపాతానికి వెళ్ళి అక్కడ ప్రకృతి సౌందర్యాన్ని చూచి హాయి అనుభవించవచ్చు.

వ్యవసాయశాఖ ఒక డేరీ (పాడికేంద్రం) నడుపుతున్నది. దాని ఉత్పత్తి రోజుకు 80 పౌనులు. ఇక్కడ ప్రయాణీకులకు పాలు, పెరుగు, కూరగాయలు సమృద్ధిగా లభిస్తాయి. ఇక్కడ మేలు జాతి పశువులు కన్పిస్తాయి. ఈ లోయలో సగటు వర్షపాతం 60 అంగుళాలు. మే, జూన్, జూలై, ఆగస్టు నెలల్లో వర్షం కురుస్తుంది. ప్రయాణీకులు ఈ లోయను దర్శించడానికి మే నెల నుంచి నవంబరు నెల వరకు అనువుగా వుంటుంది.

అరకులోయలో ఫిబ్రవరి నెలలో చలికాలం మొదలవుతుంది. ఆ తరువాత మే నెలాఖరు వరకు వాతావరణం ఆనందకరంగా వుంటుంది. ఈ కాలంలో ఆకాశం నిర్మలంగా వుంటుంది. పగళ్ళు సాధారణంగా చల్లగా వుంటాయి మార్చి, ఏప్రిల్ నెలల్లో మాత్రం పగలు ఎండలు తీవ్రంగా వుంటాయి.

సంతలు

అరకులో ప్రతి శుక్రవారం, సుంకర మెట్టలో ప్రతి ఆదివారం సంత జరుగుతుంది. గిరిజనులు తాము అడవులలో సేకరించిన వాటిని ఆ సంతలకు తీసుకొచ్చి అమ్ముతారు. ఆ సంతలకు ఎక్కువగా అల్లం, చింతపండు, మిరపకాయలు, వలిసెనూనె గింజలు, పనస, కమలా ఫలాలు, ఇతర కూరగాయలు వొస్తాయి.

లోయ చుట్టూ వుండే పర్వత పంక్తి ఒక్కొక్క చోట ఒక్కొక్క ఎత్తున వుండి, చూడడానికెంతో రమణీయంగా కన్పిస్తుంది.

ఆంధ్రప్రదేశ్ రోడ్డు రవాణా

ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో రోడ్డు రవాణా క్రమేణా జాతీయం చేయవలెనని తలపెట్టబడింది. తెలంగాణాలో ఇది వరకే జాతీయం చేయబడింది. తెలంగాణాలో జాతీయం చేయబడిన రోడ్డు రవాణాకు ఇరవై అయిదు సంవత్సరాల చరిత్ర వుంది. 1932 లో ప్రభుత్వం 27 పెట్రోలు బస్సులతో ఇక్కడి రోడ్డు రవాణా సర్వీసును ఆరంభించింది. రాష్ట్రాల పునర్వ్యవస్థీకరణ సందర్భంలో హైద్రాబాదు రాష్ట్రం మూడు ప్రాంతాలుగా విడగొట్టబడింది. రాష్ట్ర విభజనతో పాటు బస్సు సర్వీసు కూడా మూడు భాగాలుగా విభజింప బడింది. అలా విభజింపబడే సమయానికి రోడ్డు రవాణా శాఖకు మొత్తం 775 బస్సులున్నవి. ఈ నాడు తెలంగాణాలో 576 బస్సులు, 28 లారీలు, టాంకర్లు వున్నవి. ప్రయాణీకులకు సౌకర్యాలు కల్పించే విషయంలో కూడా రవాణా శాఖ ఎంతో ప్రగతిని సాధించింది.

1956 నవంబరులో రాష్ట్రాల పునర్వ్యవస్థీకరణ జరుగడంతో హైద్రాబాదు రాష్ట్ర రోడ్డురవాణా ఆంధ్రప్రదేశ్ రోడ్డురవాణాగా మారింది. హైద్రాబాదు రాష్ట్రపు జాతీయం చేయబడిన రోడ్డురవాణా సర్వీసు దాదాపు పాతిక శతాబ్దంనుంచి ప్రయాణీకులకు సేవ చేస్తూ వున్నది. కేవలం సేవద్వారానే ఈ సర్వీసు ఇచటి ప్రజల ఆదరాభిమానాలను చూరగొన్నది. ఈ ప్రాంతంలో రవాణా విషయమొచ్చే సరికి ఎవరినోట విన్నా ఆర్. టి. డి (రోడ్డుట్రాన్సుపోర్టు డిపార్టుమెంటు) అనే పేరే వినవస్తుంది. ఈ మూడక్షరాలు అందరికీ సుపరిచితమై పొయ్యాయి. జాతీయం చేయబడ్డ రోడ్డు రవాణా విషయంలో ఆంధ్రప్రదేశ్‌తో తులదూగగల రాష్ట్రాలు భారతదేశంలో బహుశా లేవేమో.

హైద్రాబాదులో ప్రభుత్వం అధ్వర్యాన రోడ్డురవాణా 1932 జూన్‌లో ఆరంభమైంది. మొదట ఈ సర్వీసు ఇచటి రైల్వేశాఖ అధ్వర్యాన పనిచేస్తూ వుండేది. క్రమేణా ఈ సర్వీసు ప్రయాణీకులకు అత్యంతావశ్యకమైనదిగా పరిగణింప బడడమేగాక నిజాం స్టేట్ రైల్వేకూ, హైద్రాబాదు ప్రభుత్వానికిమంచి ఆదాయాన్నిచ్చే సంస్థగాకూడా అభివృద్ధి చెందింది.

సాఫీగా జరిగినమార్పు

రోడ్డురవాణా శాఖను రూపొందించడంలో రైల్వేవారు మూడు లక్ష్యాలను దృష్టి యందుంచుకున్నారు.

హైద్రాబాదు నగరంలో నిజాంకాలేజీ ముందరి బస్సు షెల్టర్

(1) ప్రజలకు అవసరమైన ప్రయాణ సౌకర్యాలను కలుగజేయడం. అయితే లాభం ప్రధానంకాదు. (2) రోడ్డు రవాణాకూ, రైలురవాణాకూ పోటీలేకుండా చూడడం. (3) ప్రజలవద్దనుంచి, ప్రభుత్వం వద్దనుంచి ప్రైవేటు సంస్థలు లాభాలు పొందకుండా నివారించడం. ఈ

ఆ ఖ్యాతితో హైదరాబాదు రాష్ట్రప్రభుత్వం బస్సుల రవాణా జాతీయంచేసే తమ విధానాన్ని ప్రకటించడం తోటే ప్రైవేటు బస్సు యజమానులు ఆందోళన పడ్డారు. అయితే క్రమేపీ యదార్థాలను గమనించి వారంతటవారే ఎట్టి ప్రతిబంధకాలు కల్పించకుండా, ప్రభుత్వం బస్సురవాణాను స్వాధీన పరచుకోవడానికి ఎటువంటి భారాలూ పెట్టకుండా తమ వ్యవస్థలను రద్దు చేసుకొని జాతీయ కరణకు దోహదం చేశారు. ప్రైవేటు వ్యవస్థలను ప్రభుత్వం స్వాధీన పరచుకొనే సందర్భంలో రోడ్డుపై ఉపయోగింప దగిన బస్సులను, యంత్ర పరికరాలను మాత్రమే ప్రభుత్వం కొనడం జరిగింది. అంతేగాని ప్రైవేటు సంస్థలకు ఎట్టి పరిహారమూ ఇవ్వడం జరుగ లేదు. కాకపోతే ప్రైవేటు ఆపరేటర్ల క్రింద పనిచేస్తున్న సిబ్బందిలో అర్హులైన వారిని, రోడ్డురవాణా శాఖలో ఉద్యోగం చేయదలచుకున్న వారిని ఉద్యోగాలలోకి తీసుకోవడమైంది. ఈ విధంగా ప్రభుత్వం ప్రైవేటు సంస్థల గుత్తాను స్వాధీన పరచుకోవడం ఎట్టి ఒడుదుడుకులు లేకుండా చాలా సాఫీగా జరిగిందని చెప్పడంలో అతిశయోక్తి ఏమీలేదు. పైగా బస్సు సర్వీసులను జాతీయం చేయాలన్న ప్రభుత్వ ప్రతిపాదనకు ప్రజామోదం వెంటనే లభించింది. ఎందుచేతనంటే ప్రైవేటు బస్సులకంటె జాతీయం చేయబడిన బస్సులు వేళ తప్పకుండా నడవడంలో, నమ్మకంగా ప్రయాణీకులకు సేవ చేయడంలో, సౌకర్యాల విషయంలో, చార్జీలవిషయంలో మంచిపేరు సంపాదించాయి. మొత్తం పైరేట్ల విషయం లోను, సర్వీసు విషయంలోను జాతీయం చేయబడ్డ బస్సులే మెరుగని ప్రజాభిప్రాయం వ్యక్తమైంది. సర్వీసు ప్రమాణం తప్పకుండా మెరుగని అంతా అన్నారు. బస్సులు పెద్దవి. బస్సుల డిజైను బాగావుంది. ప్రయాణీకులకు సీట్లు అవి సౌకర్యవంతంగా వున్నవి. బస్సులను నడిపే విధానంకూడా బాగావుంది. బస్సుల ఇంజనులు దృఢమైనవి. ఎప్పుడుపడితే అప్పుడు ఆగిపోయేవికావు. డీసెల్‌నూనె ఇంజనులు. బస్సుల బాడీలు లోహంతో అందంగా, దృఢంగా నిర్మింప బడినవి. ప్రయాణీకులు సామానులు పెట్టుకోవడానికి తపాలా ఉత్తరాలకూ, బస్సు సిబ్బంది కూర్చోవడానికి చక్కగా అన్నీ అమర్చి వున్న బస్సులు. బస్సులకు పెద్దగా మరమ్మతులు చేయవలసి వచ్చినా లేక ఓవర్ హాలింగు చేయవలసి వచ్చినా హైదరాబాదులో పెద్ద సెంట్రల్ డిపోవుంది. అక్కడికే బస్సులు పంపబడేవి. సెంట్రల్ డిపోగాక, జిల్లాలలో అక్కడక్కడా బస్సు డిపోలున్నవి. వాటిలో బస్సులకు చిన్నపాటి మరమ్మతులవి చేయడం, మామూలుగా బస్సులను శుభ్రపరచడం ఇత్యాదివి జరుగుతూ వుంటాయి. బస్సుల టైంటేబిళ్ళు ప్రకటించబడటం మొదలైంది. ఆ టైముల ప్రకారం బస్సులు నడుస్తున్నాయి. ప్రయాణీకులను వేళకు రైళ్ళ కందించడంకూడా మొదలైంది. రాష్ట్రంలో రైల్వేకూ, రోడ్డు సర్వీసుకూ చక్కని సహకారంవుంది. రైలుద్వారా రోడ్డుద్వారా సమిష్టిగా కోరినవారికి ప్రయాణాలు ఏర్పాటు చేయబడేవి. వీటన్నిటివల్ల ఆర్. టి. డి. సర్వీసు ప్రజలకెంతో సౌకర్యవంతంగా అమరి పోయింది. అంతేగాకుండా లాభాలు లేవని చెప్పి ప్రైవేటు సంస్థలు వొదిలి పెట్టేటువంటి రూట్ల సర్వీసులనుకూడా జాతీయం చేయబడ్డ రోడ్డు రవాణాశాఖ చేపట్టింది. దీనివల్ల రైల్వేకుకూడా ప్రయోజనమే కలిగింది. రాష్ట్రంలో అన్ని ప్రాంతాలకూ తరతమ విభేదంలేకుండా బస్సు ప్రయాణ సౌకర్యం కలిగింది.

రైల్వేనుంచి రోడ్డురవాణా విభజన

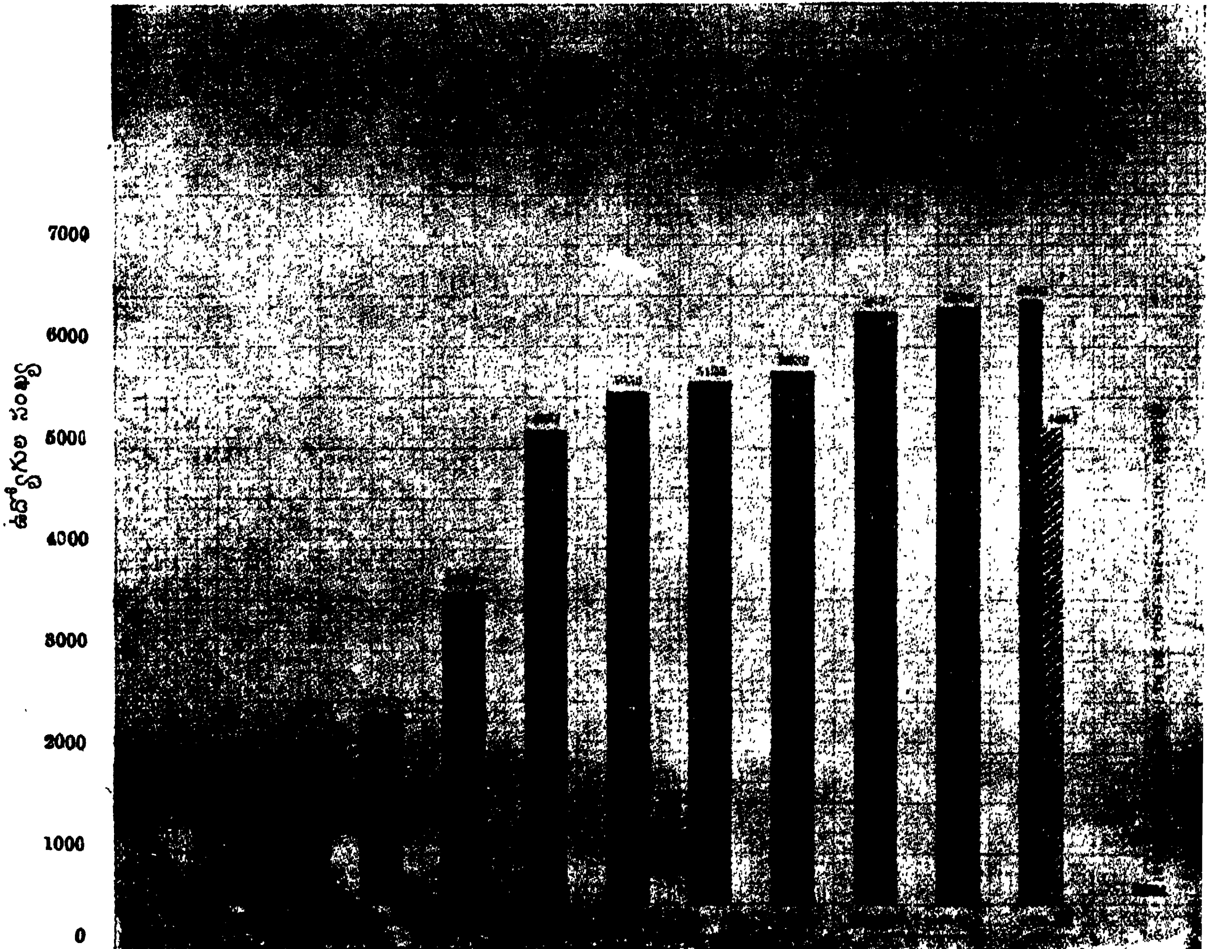
మొదట మొదట ఈ రోడ్డు రవాణా సర్వీసును నిజాంస్టేట్ రైల్వేయొక్క కమర్షియల్ డిపార్టుమెంటు నిర్వహిస్తూ ఉండేది. ఆ డిపార్టుమెంటుకు అధిపతి చీఫ్ కమర్షియల్ మేనేజరు. ఆయన క్రింద డిస్ట్రిక్టు ట్రాఫిక్ సూపరింటెండెంట్ వుండేవాడు. ఆయన ఈ రోడ్డు రవాణాకు సంబంధించిన అధికారి. 1932 నుంచి 1936 వరకు రోడ్డురవాణా ప్రయోగ చర్యగానేవుంది. 1936 లో మొట్టమొదట సారిగా పెద్ద పెట్టున విస్తృతీకరణ జరిగింది. రోడ్డురవాణా వ్యవస్థ నిజాంస్టేట్ రైల్వేకు ఒక శాఖగా అభివృద్ధి చెందింది. రైల్వేయొక్క

మార్గమధ్యంలో బస్సుషెల్టర్

జాతీయం చేయబడిన రోడ్డు రవాణా సర్వీసులు

ఉద్యోగుల సంఖ్యను తెలిపే గ్రాఫ్ పటము.

యస్. యస్. హెచ్. జాఫరుచే తయారు చేయబడినది.

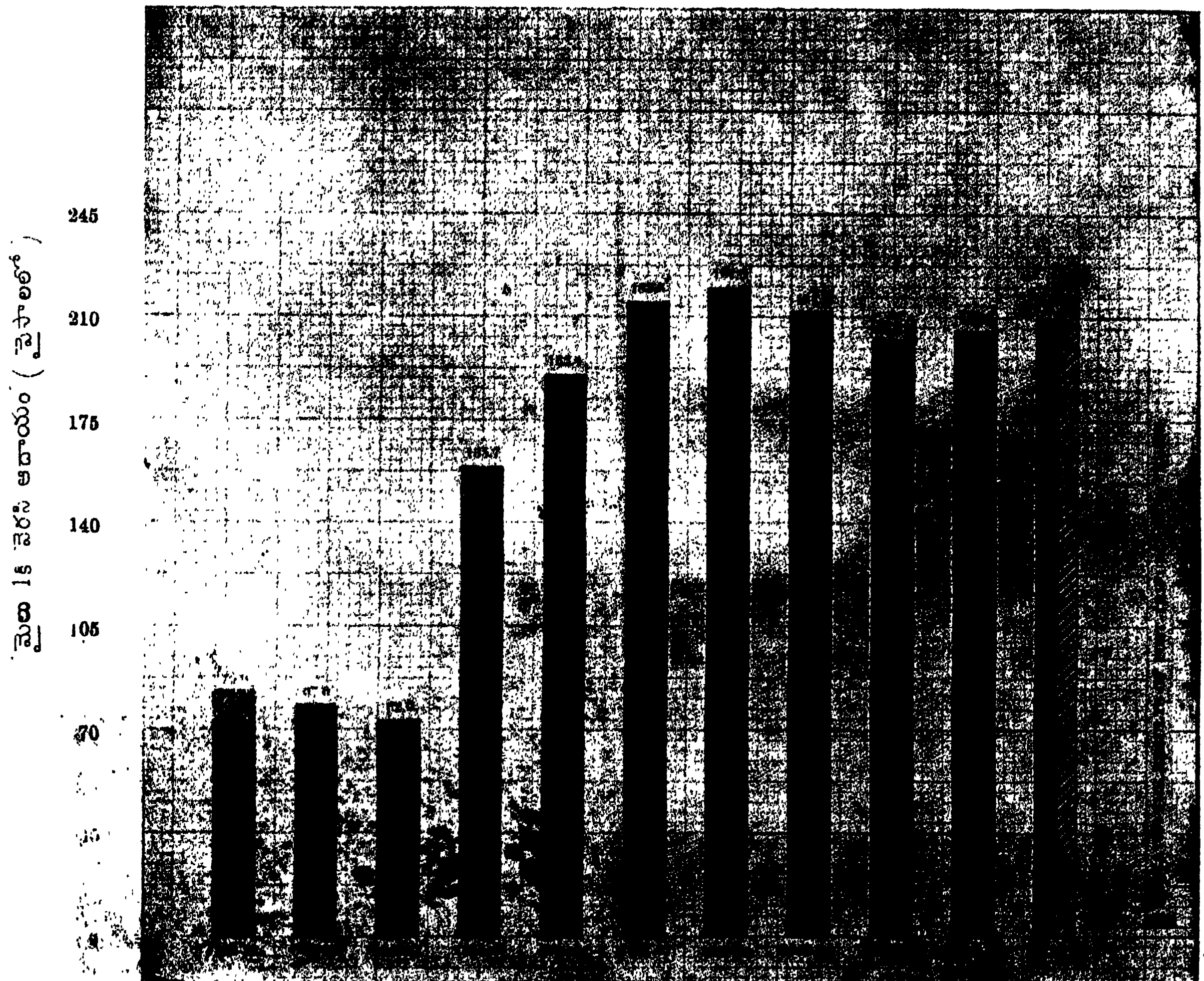
ఇతర డిపార్టుమెంటుల వలెనే రోడ్డురవాణా డిపార్టుమెంటుకూడా పనిచేయ నారంభించింది. నిజాంస్టేట్ రైల్వేయొక్క జనరల్ మేనేజరు, స్టేట్ రైల్వేబోర్డు ఈ శాఖపై పర్యవేక్షణచేస్తూ వుండేవారు ఇలా కొంతకాలం ఈ రోడ్డురవాణాశాఖ పనిచేసింది. ఆ తరువాత 1950 ఏప్రిల్ 1వ తేదీన ఇది రైల్వేనుంచి విడదీయ బడింది. ఇందుకు కారణం అప్పుడు దేశంలో రాజ్యాంగ విషయకంగా కొన్నిమార్పులు వొచ్చాయి. ఫెడరల్ఫైనాన్షియల్ ఇంటెగ్రేటెడ్ స్కీము ననుసరించి కేంద్ర ప్రభుత్వానికి సంబంధించిన వ్యవహారాలను కేంద్రప్రభుత్వం స్వాధీన పరచుకొన్నది. వాటిలో రైల్వే ఒకటి. కాని రోడ్డురవాణా రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి సంబంధించింది. అందుచేత దీనిని రైల్వేనుంచి విడదీయడం అవసరమైంది. అయినా కొంతకాలంపాటు ఇండియన్ రైల్వేయే ఈ సంస్థను ఏజన్సీ పద్ధతిపై నిర్వహించింది. జోనలైజేషన్ స్కీము ప్రకారం నిజాంస్టేట్ రైల్వే సెంట్రల్ రైల్వేలో చేరిపోవడంతో 1 11 1951 తేదీనుంచి రోడ్డురవాణాశాఖ యాజమాన్యాన్ని హైద్రాబాదు ప్రభుత్వం స్వీకరించింది. 1950 సంవత్సరపు రోడ్డు రవాణా కార్పొరేషనుల చట్టము ననుసరించి ఏర్పాటైన ఒక రోడ్డు ట్రాన్సుపోర్టు కార్పొరేషన్ ద్వారా దీనిని నడుపడమే హైద్రాబాదు ప్రభుత్వం లక్ష్యంగా పెట్టుకుంది ఈ నిర్ణయము ననుసరించే కొత్తగా ఏర్పాటయ్యే రోడ్డు ట్రాన్సుపోర్టు కార్పొరేషన్ క్రింద యథా.

పూర్వపు షరతుల ప్రకారం ఇకముందుకూడా తమతమ ఉద్యోగాలు చేసుకోవలసిందనీ, లేదా రిటైర్‌మెంట్ పూర్తి లాభాలతో పింఛను పుచ్చుకోవలసిందనీ, ఈ రెండిటిలో ఏది చేయవలసిందీ వారే నిర్ణయించుకోవాలనీ ఉద్యోగులకు తెలియజేయబడింది

అయితే ఒక కార్పొరేషన్ ద్వారా రోడ్డురవాణాను నడిపించాలన్న హైదరాబాదు ప్రభుత్వ సంకల్పం నెరవేరలేదు. ఫలితంగా ఈ వ్యవస్థ హైదరాబాదు ప్రభుత్వంలో ఒక శాఖగా ఏర్పాటైంది దానిపేరు రోడ్డుట్రాన్స్‌పోర్టు డిపార్టుమెంటు (రోడ్డురవాణాశాఖ ఆర్ టి. డి.) ప్రభుత్వ నియమ నిబంధనలన్నీ, ఈ శాఖకుకూడా వర్తింపు చేయబడ్డవి. అయితే ఇది కేవలం ప్రభుత్వ శాఖగా వ్యవహరిస్తూ పనిచేయడం సంతృప్తికరంగా లేదన్న విషయం త్వరలోనే గుర్తింపబడింది. అందుచేత రాష్ట్రీ రవాణా కార్పొరేషనులు ఎలా పనిచేస్తున్నదీ తెలుసుకోవడానికి ప్రయత్నాలు చేయబడ్డవి. ఆర్. టి. డి. ప్రభుత్వ శాఖగా వుండడం బాగాలేదని అనుభవంమీద తెలియ వచ్చింది. రోడ్డు ట్రాన్సుపోర్టు కార్పొరేషనును నెలకొల్పడంకన్న ప్రభుత్వంతో ప్రత్యక్ష సంబంధంలేని ఒక స్వతంత్ర వ్యవస్థగా దీన్ని రూపొందించడం మంచిదని భావింపబడింది. కనుకనే ఆర్థిక వ్యవహారాలను చూచేందుకు ఒక రోడ్డురవాణా సలహాసంఘం ఏర్పాటు చేయబడింది. ఈ సంఘం (బోర్డు) 1954 మేలో ఏర్పాటైంది.

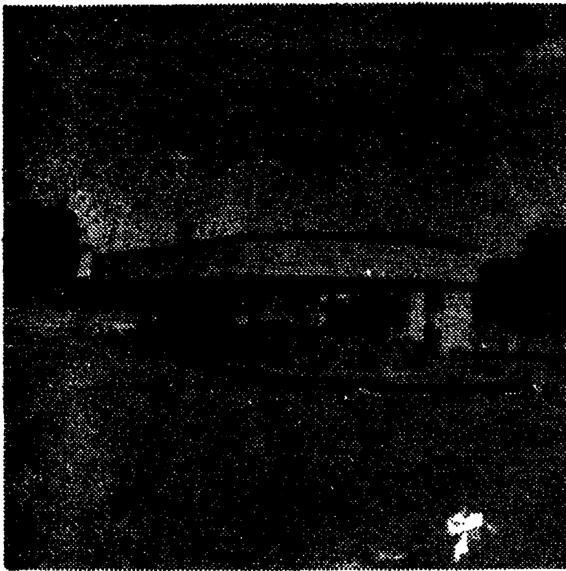
జాతీయం చేయబడిన రోడ్డు రవాణా సర్వీసులు

పైసాలలో ఒక్కొక్క మైలుకు లభించే వెరసి ఆదాయాన్ని సూచించే గ్రాఫ్ పటము

ఆర్థిక సంవత్సరాలు,

యస్. యస్ హెచ్. జాఫరీచే తయారు చేయబడినది.

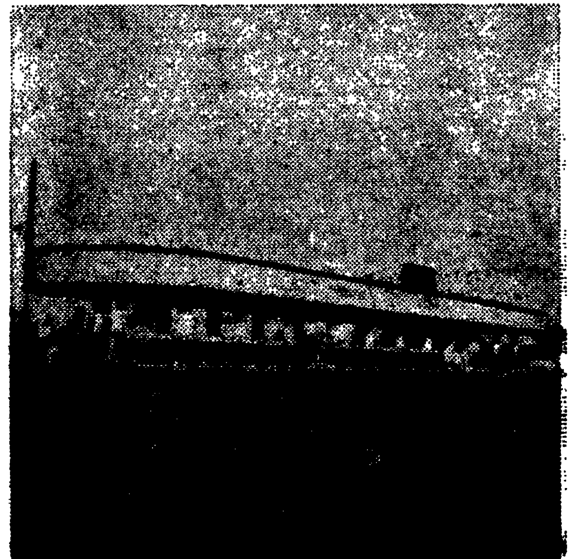

సంగారెడ్డి బస్సు షెల్టర్

ఈ సంఘం వల్ల కూడా ఆశించినంత ఫలితం కలుగదనీ, చివరకు 1950 సంవత్సరపు రోడ్డు రవాణా కార్పొరేషనుల చట్టము ననుసరించి పనిచేసే కార్పొరేషను మాత్రమే ఈ వ్యవస్థను చక్కగా నిర్వహించగలదని ప్రభుత్వం అభిప్రాయపడింది. అయితే ఈ అభిప్రాయం ప్రకారం ప్రభుత్వం వ్యవహరించ జాలక పోయింది. కారణ మేమంటే అంతలో రాష్ట్రాల పునర్వ్యవస్థీకరణ సంఘం నివేదిక వచ్చింది. ఆ నివేదికలో హైద్రాబాదు రాష్ట్రాన్ని విభజించాలని సిఫారసు చేయబడింది. దాని వల్ల ఆర్. టి. డి. ని కూడా మూడు భాగాలుగా విభజించవలసివచ్చింది. హైద్రాబాదు రాష్ట్ర విభజనవల్ల మిగిలిన తెలంగాణా ప్రాంతాన్ని ఆంధ్రలో కలిపి వేయ మండడం చేత కొత్త మార్పేమీ చేయకుండా పరిస్థితిని యథా తథంగా వుంచి, నూతనంగా ఏర్పడ బోయ్యే ఆంధ్ర ప్రదేశ ప్రభుత్వానికే నిర్ణయాన్ని వదలి పెట్టాలని ప్రభుత్వం అభిప్రాయ పడింది. 1954 మే లో ఏర్పాటు చేయబడిన సలహా సంఘం 1956 నవంబరులో రద్దు చేయబడింది. అంటే హైద్రాబాదు రాష్ట్ర విభజనతో సంఘం కూడా రద్దు అయిందన్న మాట. ప్రస్తుతం ఆర్. టి. డి. శాఖ ఆంధ్రప్రదేశ ప్రభుత్వహోం శాఖ క్రిందవున్నది. కార్పొరేషను ఏర్పాటుకు ప్రయత్నాలు జరగవలసివున్నవి.

బస్సుల సంఖ్య హెచ్చింపు

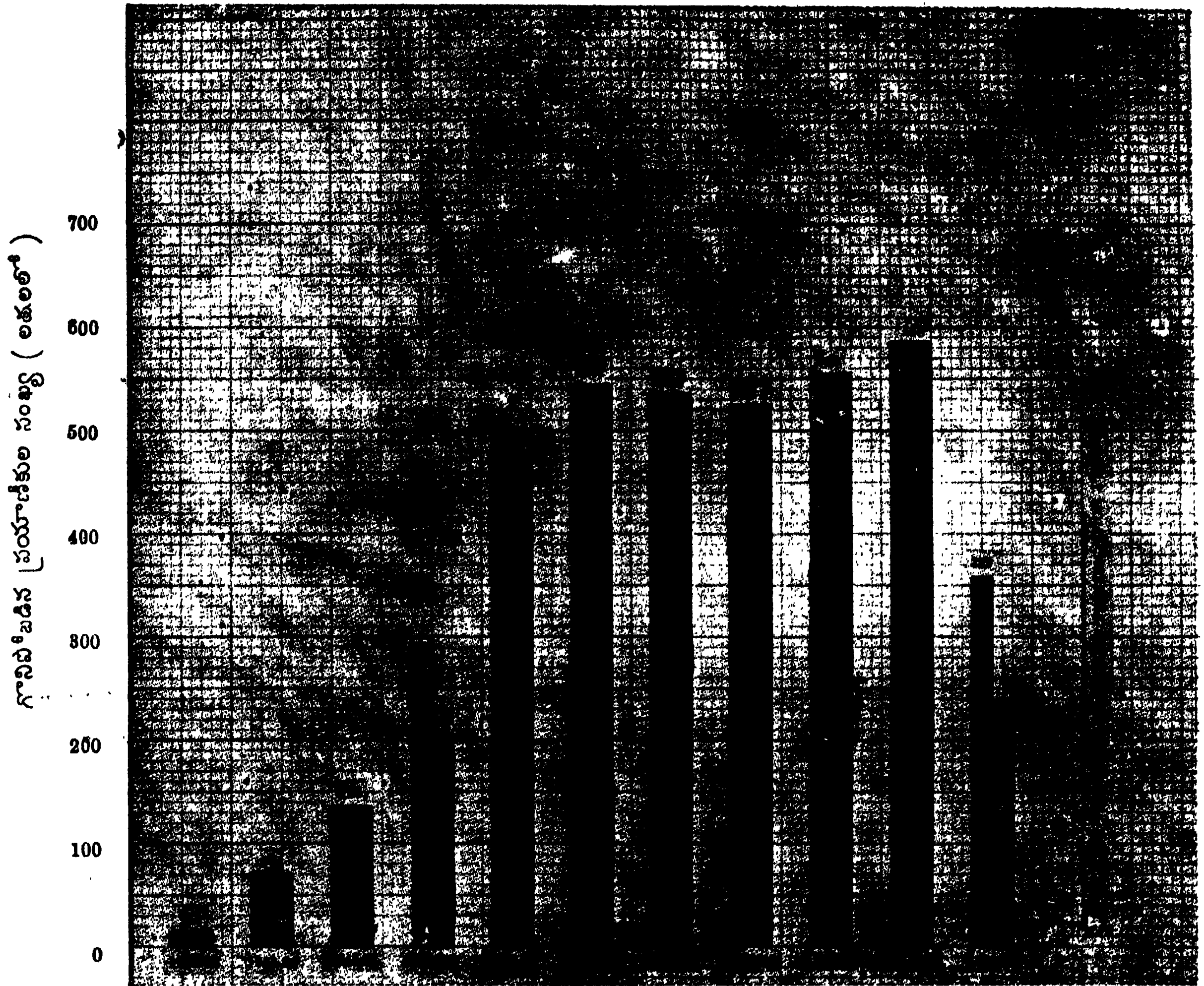
1932 లో జాతీయం చేయబడిన బస్సులు నడపడం ఆరంభమైనప్పుడు వున్న బస్సులు మొత్తం 27. అవి అల్బియన్ బస్సులు. పెట్రోలుతో నడిచేవి. ఒక్కొక్క బస్సులో 25 మంది ప్రయాణీకులు కూర్చోవడానికి వీలుండేది. క్రమంగా బస్సుల సంఖ్య హెచ్చింపబడింది. పెట్రోలుకు బదులుగా డీసెల్ నూనె వాడకంలోకి తేబడింది. 1936 లో ఈ విస్తృతీ కరణ పెద్ద పెట్టున జరిగింది. అప్పుడు 254 ప్యాసింజర్ బస్సులు వేయబడ్డవి. 1939 లో బస్సుల సంఖ్య 334కు హెచ్చింది. లారీల సంఖ్య 30. అయితే 1939 లో రెండవ ప్రపంచయుద్ధం ఆరంభం కావడంతో ప్రయాణీకుల బస్సు సర్వీసులను విస్తృతీ కరించడానికి ఆటంక మేర్పడింది. అయితే ఆ యుద్ధం వొచ్చేసరికి ఆహారధాన్యాలను సమర్థవంతంగా, సకాలానికి ప్రజలకు అందజేయవలసిన బాధ్యత ప్రభుత్వం పై పడింది. అందువల్ల ఆహారధాన్యాల రవాణా కోసం లారీల సంఖ్య 237కు హెచ్చింపబడింది. యుద్ధం ముగియగానే పాత బస్సులను పూర్తిగా తొలగించి వాటికి బదులు కొత్త బస్సులను వేసి, సీట్ల సంఖ్యను పెంచవలెనని పథకాలు వేయబడినవి. ఒక్కొక్క దానిలో 56 మంది కూర్చోనేటువంటి 30 డబుల్ డెక్ బస్సులు, ఒక్కొక్క దానిలో 36 మంది కూర్చోగల 100 సింగిల్ డెక్ బస్సులు కొనబడి 1946—47 లో సర్వీసులో ప్రవేశ పెట్టబడ్డవి. కాని అంతలోకే రాష్ట్ర స్థితిగతులు మారాయి. ఎట్టి అభివృద్ధిని సాధించడానికి వీలుగాక పోయింది. 1948 సెప్టెంబరులో హైద్రాబాదులో పోలీసు చర్య జరుగవలసిన స్థితివచ్చింది. ఆ

కరీంనగర్ బస్సు షెల్టర్

జాతీయం చేయబడిన రోడ్డు రవాణా సర్వీసులు

బస్సులలో గొనిపోబడిన ప్రయాణీకుల సంఖ్యను తెలిపే గ్రాఫ్ పటము.

ఆర్థిక సంవత్సరాలు

యస్. యస్. హెచ్. జాఫరీచే తయారు చేయబడినది.

తరువాత 1949 లో బస్సుల సంఖ్య 567 కు హెచ్చింది. ఆ తరువాత క్రమేణా పాత బడిపోయిన బస్సులను తొలగించుకుంటూ బస్సుల సంఖ్య 775 చేయబడింది. రాష్ట్రాల పునర్వ్యవస్థీకరణ సందర్భంలో ఆర్ టి. డి. శాఖను మూడు భాగాలుగా విభజించవలసి వచ్చిన సమయానికి వున్న పరిస్థితి ఇది. అలా విభజన జరిగిన తరువాత ఆంధ్రప్రదేశ ప్రభుత్వ ఆర్. టి. డి.కి 526 బస్సులు మిగిలాయి. ఈ నాడు బస్సుల సంఖ్య 576. లారీలు 28. వీటిలో టాంకర్లు కూడా వున్నవి. ఇవి డిపార్టుమెంటల్ పనికి ఉపయోగించ బడుతున్నవి. త్వరలో మరి 80 బస్సులు రానున్నవి.

రేట్ల మార్పు

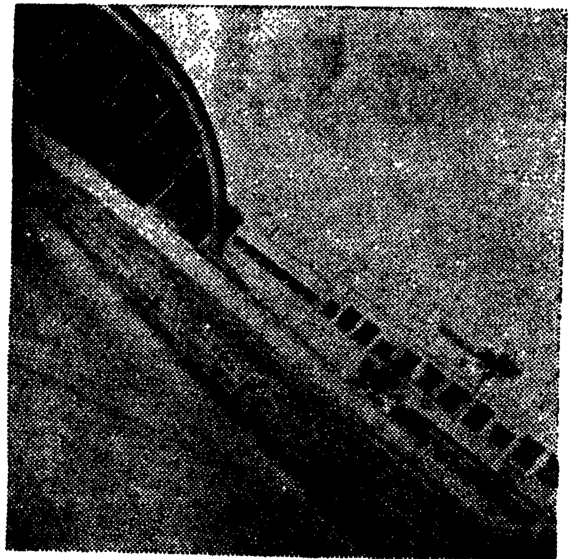
ఆర్. టి. డి. బస్సులను మొదట ప్రవేశ పెడుతున్నప్పుడు ఒక్కొక్క ప్రయాణీకునికి మైలుకుపోలీ 6 పైసల చొప్పున (కల్దారు 5.14 పైసలు) చార్జీ వసూలు చేయబడేది. ఈ రేటు అప్పటి ప్రైవేటు బస్సుల రేటు కంటే తక్కువే. ఆ తరువాత 1942 సెప్టెంబరు 1 వ తేదీన నుంచి మైలు 1 కి పోలీ 9 పైసల (కల్దారు 7.71 పైసల) చొప్పున వసూలు చేయబడింది. అంటే రేటు హెచ్చింపబడిందన్న మాట. అయితే ఆర్. టి. డి. పై వస్తూ వున్న ఆదాయం సంతృప్తికరంగా లేదన్న కారణం వల్ల

ఈ హెచ్చింపు జరగలేదు. అనవసరంగా రోడ్డుద్వారా ప్రయాణం చేయకుండా ప్రయాణీకులను నిరుత్సాహ పరచడానికే ఈ హెచ్చింపు తలపెట్టబడింది. ఇలా హెచ్చింపడానికి మరో కారణం కూడా వుంది. యుద్ధ కాలంలో పాత బస్సులను తీసివేసి కొత్త బస్సులను వేయడం అసాధ్యమైన పనిగా తోచింది. పైగా రోజు రోజుకూ రోడ్డు ద్వారా ప్రయాణం చేసేవారి సంఖ్య హెచ్చుతూ పోయింది. ఈ విధంగా చార్జీలను పెంచడం వల్ల ప్రయాణీకుల సంఖ్య కొంత కాలంవరకు తగ్గిన మాట నిజమే గాని మళ్ళీత్వరలోనే రేట్లు పెంచడానికి ముందు ఎంత మంది ప్రయాణం చేసేవారో అంతమంది రోడ్డు ద్వారా ప్రయాణం చేయ నారంభించారు. మైలుకు 9 పోలీ పైసల చార్జీ 1948 సంవత్సరం మధ్య వరకూ అలాగే అమలులో వుంది. అయితే హైద్రాబాదులో కల్లోల రాజకీయ పరిస్థితి ఏర్పడడం తోటే పెట్రోలియం మొదలగు సరుకులను రాష్ట్రం లోకి దిగుమతి చేసుకోవడం దుస్సాధ్యమైంది. వాటి దిగుమతి పై విధి నిషేధాలు పెట్టబడ్డవి. అందుచేత ఒకవైపు బస్సు సర్వీసులు తగ్గించబడ్డవి. మరొక వైపు సిబ్బందిని మాత్రం యథా తథంగా వుంచి వారికి పనిలేక పోయినా పూర్తి జీతాలు ఇవ్వవలసిన స్థితి వొచ్చింది. దీనితో ఆర్. టి. డి. శాఖ పెద్ద ఆర్థిక చిక్కులో పడింది. దానితో ప్రయాణీకులను రోడ్డుద్వారా ప్రయాణం చేయవద్దని నిరుత్సాహ పరిచే ఉద్దేశంతోనూ, బస్సుసర్వీసు నడవడానికి అనుదినమూ పెరిగిపోతున్న ఖర్చుల దృష్ట్యా రాబడిని కూడా హెచ్చించుకోవడానికి 21 6-1948 తేది నుంచి చార్జీమైలు 1 కి పోలీ 18 పైసలు (కల్దారు 15. 48 పైసలు) చేయబడింది. అంటే చార్జీమొదటికంటె రెట్టి పు చేయబడిందన్న మాట. పోలీసు చర్య తరువాత 21-12 1948 తేది నుంచి మైలు 1కి పోలీ 12 పైసలు (కల్దారు 10. 18 పైసలు) చొప్పున వసూలు చేయ బడింది. అంతేగాని పోలీ 9 పైసలకు తగ్గింపబడలేదు. ఆర్. టి డి. శాఖ ఆర్థికంగా కోలుకొనేటట్టు చేయడానికే ఇలా చేయబడింది. అప్పటి నుంచి నేటి వరకూ మైలుకు కల్దారు 10. 18 పైసల చొప్పున వసూలు చేయబడుతున్నది. ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో తెలంగాణాలో గాక ఇతర ప్రాంతాలలో కూడా బస్సులు జాతీయం చేయ బడడంతో మైలుకు 5 నయాపైసాల చొప్పున (అంటే 9. 6 పైసలు) రేటును ప్రవేశ పెట్టవలెనని తల పెట్ట బడింది.

అవిభక్త హైద్రాబాదు రాష్ట్రంలో ఆర్. టి. డి. శాఖ మూడు భాగాలుగా విభజింపబడక పూర్వం బస్సు రూట్ల (మార్గముల) మొత్తం సంఖ్య 197. ఈ రూట్ల మొత్తం నిడివి 5940.7 మైళ్ళు. కాని మరాట్వాడా, కర్నాటక ప్రాంతాలు బొంబాయి మైసూరు రాష్ట్రాలకు పోవడంతో బొంబాయి రాష్ట్రానికి 48రూట్లు, మైసూరు రాష్ట్రానికి 24 రూట్లు ఇచ్చి వేయబడ్డవి. వాటి మొత్తం నిడివి వరుసవారీగా 1490.2 మైళ్ళు, 849.2 మైళ్ళు. అవిపోగా తెలంగాణా ప్రాంతపు ఆర్. టి. డి.కి 125 రూట్లు మిగిలాయి. వీటి మొత్తం నిడివి 3601.3 మైళ్ళు. ఈ విధంగా రాష్ట్రాల పునర్వ్యవస్థీకరణతో ఆంధ్ర ప్రదేశ్‌కు వచ్చిన ఆర్.టి.డి. శాఖ ఆర్థికంగా వ్యవస్థారీత్యా కోలుకోవలసి వున్నది. అయితే ఆంధ్ర జిల్లాలకు కూడా ఈ ఆర్.టి.డి. సర్వీసును విస్తరింపజేసినట్లయితే ఆంధ్ర ప్రదేశ్ రోడ్డు రవాణా శాఖ భారతదేశంలో అన్నిటికంటె ప్రాచీన మైనదేగాక ఒకానొక పెద్ద సంస్థగాకూడా అభివృద్ధి చెందడానికి దోహదం కలుగుతుంది. దీనికి 2000 బస్సులు వుండగలవు.

విభజనకు పూర్వం ఆర్.టి.డి. సగటున ప్రతిరోజు 65078 మైళ్ళపై బస్సులను నడుపుతూ వుండేది. కాని 1.11 1956 తేదీ నుంచి ఈ సంఖ్య 44227 మైళ్ళు అయింది. ఈ నిడివిలో చాలా భాగం అంటే 10638 మైళ్ళ నిడివి సర్వీసు హైద్రాబాదు సికింద్రాబాదు నగరాలలోనే వుంది. ఈ నగరాలలో 184 బస్సులు నడుస్తూ వుంటాయి. జిల్లా రూట్లపై 331 బస్సులు నడుస్తూ వుంటాయి. జిల్లా బస్సులు ప్రతి రోజూ 33594 మైళ్ళ నిడివి ప్రయాణం చేస్తూ వుంటవి.

విభజనకు పూర్వం ఆర్.టి.డి. బస్సులపై ప్రతిరోజు సగటున 178,000 మంది ప్రయాణీకులు చేరవేయ

హైద్రాబాదులోని సెంట్రల్ బస్సుడిపో

బడుతూ వుండేవారు. కాని 1 11 1956 తేదీనుంచి 149,000 మంది ప్రయాణీకులు చేరవేయబడుతున్నారు. నగరంలో ఎక్కువగా ప్రయాణీకులు వుండే రూట్లపై జన సమ్మర్దం ఎక్కువగా వుండే వేళల్లో మూడు నిమిషాలకొక బస్సు చొప్పున నడుస్తూ వుంటుంది. నగర సర్వీసుల సగటు వేగం గంటకు 10 మైళ్ళు. జిల్లా బస్సుల సగటువేగం గంటకు 18 మైళ్ళు. జిల్లాలలో ప్రయాణీకులు ఎక్కువగా వుండే రూట్లపై గంటకొక బస్సు చొప్పున బస్సులు నడుస్తూ వుంటాయి. కొన్ని రూట్లపై ఎక్సుప్రెస్ బస్సులుకూడా నడుపబడుతూ వున్నవి వాటికి అదనంగా చార్జీ వసూలు చేయబడడం లేదు. నగర బస్సులలో ఒక ప్రయాణీకుడు బస్సు ఎక్కాడంటే సగటున 2 మైళ్ళ దూరం ప్రయాణం చేస్తాడు. కాని జిల్లాలలోని ప్రయాణీకుడు సగటున 12 మైళ్ళు మొదలు 16 మైళ్ళ వరకు ప్రయాణం చేస్తాడు. బస్సులు వేళకు తప్పకుండా సాధ్యమైనంతవరకు క్లప్తి చేయబడుతూ వస్తున్నది. ఈ విషయంలో ఆర్.టి.డి. బస్సుల స్థాయి ఉన్నతంగానే వుందని చెప్పాలి. గత సంవత్సరం నూటికి 97.48 ట్రిప్పులు టైము ప్రకారం నడిచాయి. నూటికి 99.9 వంతుల మేరకు ప్రయాణీకులను నిర్ణీత రైళ్ళకూ, ఇతర బస్సులకూ అందించడం జరిగింది. బస్సులు కూడా చెడిపోకుండా సంతృప్తికరంగా ప్రయాణీకులను వారి గమ్యస్థానాలకు చేరవేస్తూవున్నవి. 10,000 మైళ్ళ ప్రయాణంలో ఒక పర్యాయం మాత్రమే బస్సు చెడిపోవడమంటూ జరిగింది.

ప్రయాణీకులకు సౌకర్యాలు

ప్రయాణీకులకు ఆర్.టి.డి. శాఖ కలుగ జేసిన సౌకర్యాలలో నగరంలో, జిల్లాలలోని రూట్లపై ప్రయాణీకులు వేచివుండటానికై కట్టబడిన షెల్టర్లు ప్రత్యేకంగా చెప్పదగినవి. జిల్లా ప్రధాన కేంద్రాలలోను, ముఖ్యమైన ట్రాఫిక్ జంక్షనులలోనూ పెద్ద షెల్టర్లు నిర్మింపబడ్డవి. అవిగాక తెలంగాణా ప్రాంతం మొత్తంలో దారి మధ్యన అక్కడక్కడా మొత్తం 388 షెల్టర్లు నిర్మింపబడ్డవి. పెద్దపెద్ద బస్సు స్టేషనులలో ప్రయాణీకులకు పంఖాలు, షవర్ బాత్ స్నాన గదులు, ఇతర ఆధునిక సౌకర్యాలతో చక్కని విశ్రాంతి శాలలు నిర్మింపబడ్డవి. ఈ బస్సు స్టేషనులలో ఉపాహారశాలలు, పండ్లకొట్లు, పుస్తక విక్రయ శాలలు ఏర్పాటు చేయ బడినవి. ఇవి కాంట్రాక్టర్లచే నడుపబడుతూ వుంటాయి. ట్రాఫిక్ కేంద్రాలన్నిటిలో వేసవిలో ప్రయాణీకులకు తాగే చల్లని నీరు లభించే ఏర్పాట్లు చేయబడుతవి.

ఈ బస్సులపై వార్తాపత్రిక పార్సళ్ళు నామ మాత్రపునెల సరిరేట్లపై రవాణా చేయబడుతాయి.

నగరంలో బస్సుస్టాండ్

ప్రయాణీకులు వెంట లేకపోయినా, వారిలగేజీ గమ్య స్థానానికి చేరవేయ బడుతుంది. మనుష్యులు వెంటలేక పోయినా టిఫిన్ క్యారియర్లు నామమాత్రపు నెల సరిరేట్ల ప్రకారం రవాణా చేయబడుతవి. ప్రయాణీకులు సీట్లు రిజర్వు చేసుకోవడానికీ, మామూలు టికెటు చార్జీ లకు దాదాపు నగం రేట్లచొప్పున ఆర్. టి. డి. బస్సులను కిరాయాపై కంట్రాక్టుకు తీసుకోవడానికీ అవకాశా లున్నవి ఉత్సవాలు జాతరలు మేలాల సందర్భంలో ప్రత్యేక బస్సులు నడుపబడుతూ వుంటాయి. విద్యార్థు లకు బస్సు ప్యాసులు ఇవ్వబడతాయి. 12 ఏండ్లలోపు విద్యార్థులకు మామూలు చార్జీలో ⅛ వంతుచొప్పున. పన్నెండేండ్లకంటె మించిన వయస్సుగల విద్యార్థులకు ¼ వంతుచొప్పున మాత్రమే ప్యాసులపై చార్జీ వసూలు చేయబడుతుంది. ప్రభుత్వ సచివాలయం, రెవిన్యూబోర్డు, హైకోర్టు మున్నగు సంస్థలలో పనిచేసే ఉద్యోగులకు కూడా ఇటీవల కన్సెషన్ రేటుపై బస్సుప్యాసులు ఇవ్వ బడుతున్నవి.

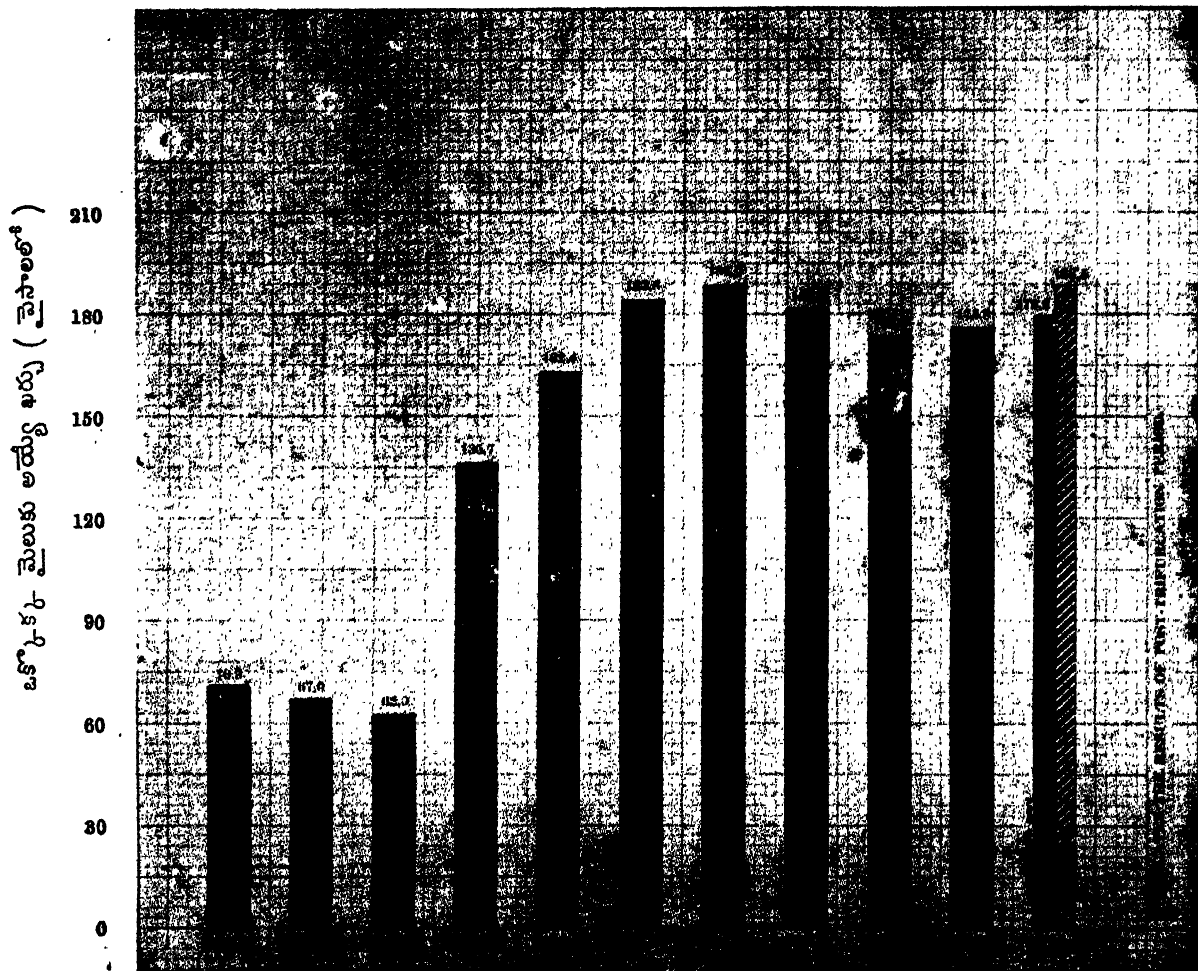
అంతర్ రాష్ట్ర బస్సులను నడుపడానికై ఆంధ్రప్రదేశ్ ఆర్. టి. డి. శాఖ బొంబాయిరాష్ట్ర రోడ్డురవాణా కార్పొరేషన్‌తోనూ, మైసూరురాష్ట్ర రోడ్డురవాణా తోనూ ఇచ్చి పుచ్చుకునే ఏర్పాట్లు చేసుకొన్నది. ఈ ఏర్పాటు ఫలితంగా ఆంధ్రప్రదేశ్ బస్సు సర్వీసులు బొంబాయిరాష్ట్ర ప్రాంతంలో 34 6 మైళ్ళ రూట్‌పై నడుస్తూ వుంటాయి. రోజూ 216.8 మైళ్ళు ఈ బస్సులు ప్రయాణం చేస్తాయి. అలాగే బొంబాయిరాష్ట్ర రోడ్డు రవాణా కార్పొరేషన్ యొక్క బస్సులు ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రాంతంలో 30 మైళ్ళ రూట్‌పై రోజూ 194.6 మైళ్ళు

నడుస్తూ వుంటాయి. ఇలాగే ఆంధ్రప్రదేశ్ బస్సు సర్వీసులు మైసూరురాష్ట్రి ప్రాంతంలో 80.5 మైళ్ళ రూట్ పై నడుస్తూ ఉంటాయి. ఇవి రోజూ 720 మైళ్ళు ప్రయాణం చేస్తాయి. మైసూరు రోడ్డురవాణా సర్వీసులు ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రాంతంలో 59.4 మైళ్ళ రూట్ పై రోజూ 885.8 మైళ్ళు నడుస్తూ వుంటాయి.

నగరంలోని బస్సులలో మొత్తం సీట్లకు సగటున 48.6 శతవిప్పత్తి ప్రకారం ప్రయాణీకులు వుంటారు. జిల్లా సర్వీసులలో సగటున 62.6 శతవిప్పత్తి ప్రకారం వుంటారు. బస్సులు నడవడానికి మైలు 13 175.8 పైసల చొప్పున ఖర్చు అవుతుంది (1955-56 ఆర్థిక సంవత్సరపు అంకెలనుబట్టి). ఆంధ్రప్రదేశ్ రోడ్డురవాణా బస్సులు నడవడానికి ప్రతి మైలుకయ్యే ఖర్చు నిర్వహణ, సూపెర్విజన్ మొదలగు వాటి విషయంలో తక్కువగానే వుంటుందని చెప్పాలి. ఇందుకు కారణం ఈ వ్యవస్థలో కొన్ని నిర్ణీత నిర్వహణ ప్రమాణాలు కచ్చితంగా పాటింప బడడమే, ఖర్చుల విషయంలో పోల్చిచూస్తే సిబ్బంది కివ్వబడే జీతాల ఖర్చుమాత్రమే హెచ్చుగా వుంటుంది. ఇందుకు కారణమేమంటే ఆంధ్రప్రదేశ్ రోడ్డురవాణా సిబ్బందియొక్క జీతాలు ఆర్. టి. డి. నిజాంస్టేట్ రైల్వేలో ఒక భాగంగా వుండగా కేంద్ర ప్రభుత్వ స్కేళ్ళ ప్రకారం నిర్ణయింప బడినవి. 1957 జూలై 1వ తేదీ తరువాత నియమింపబడిన సిబ్బందికి

జాతీయం చేయబడిన రోడ్డు రవాణా సర్వీసులు

ఒక్కొక్క మైలుకు అయ్యే ఖర్చు వివరాలను తెలిపే గ్రాఫ్ పటము (పైసాలలో)

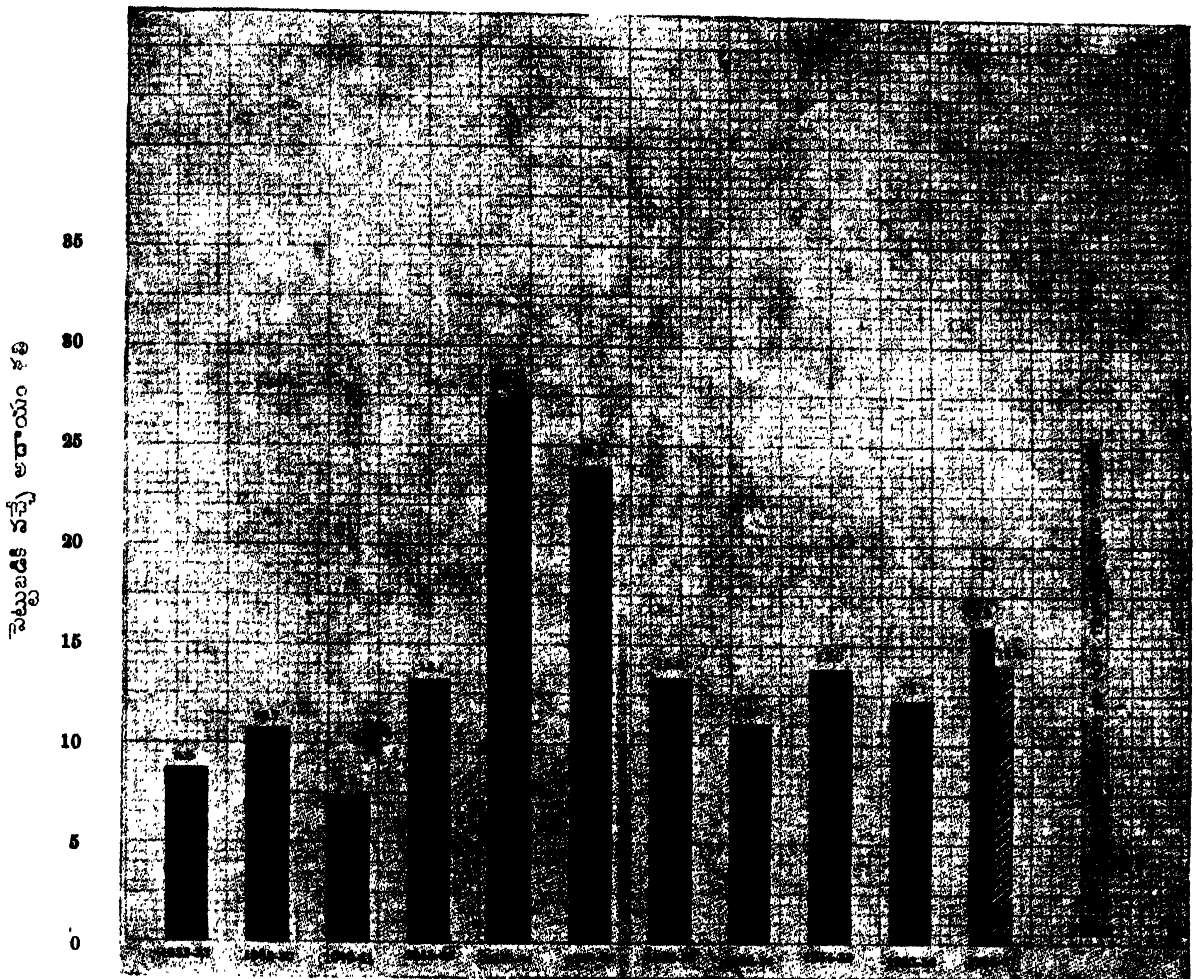

ఆర్థిక సంవత్సరాలు

యస్. యస్. హెచ్. జాఫరీచే తయారు చేయబడినది

జాతియం చేయబడిన రోడ్డు రవాణా సర్వీసులు

పెట్టుబడి ఖర్చుపై వచ్చే నికరాదాయం శతినితెలిపే గ్రాఫ్ పటము

ఆర్థిక సంవత్సరాలు

యస్. యస్. హెచ్. జాఫరీచే తయారు చేయబడినది.

మాత్రం కొత్తస్కేళ్ళు ఇవ్వబడినవి. ఈ కొత్తస్కేళ్ళు కొంచెం తక్కువగానే వున్నవి.

సిబ్బంది

విభజనకు పూర్వం ఆర్. టి. డి. లో వివిధ శాఖలలో 5862 మంది ఉద్యోగులు పనిచేస్తూ వుండేవారు. 1 11-1956 తేది తరువాత ఈ సంఖ్య 4,631 అయింది. వారిలో ఎక్కువ భాగం, అంటే దాదాపు మూడో వంతు డ్రైవర్లు, కండక్టర్లు. ఈ సిబ్బందికి గల ప్రత్యేక సౌకర్యాలు కూడా చెప్పదగి వున్నవి. 1-11-1956 తేదికి పూర్వం నుంచి ఆర్. టి. డి. లో పని చేస్తూవున్న ఉద్యోగులు రైల్వే నియమాల ప్రకారం ఉచితంగా రైల్వే ప్యాసులు, కన్సెషన్ టికెట్లు పొందే హక్కు కలిగి వున్నారు. అంతే గాక ఉచితవైద్య సహాయం, నామ మాత్రపు అద్దెలకు చక్కని నివాస గృహముల వసతి, సిబ్బంది పిల్లలకు విద్యా విషయక సహాయం, స్టాఫ్ బెనిఫిట్ ఫండ్, మ్యూచువల్ బెనిఫిట్ ఫండ్ కోపరేటివ్ క్రెడిట్, పారిశ్రామిక క్యాంటీనులు, డిపోలలో రేడియోలు, ఇతర వినోద సౌకర్యాలు మొదలగు సదుపాయాలన్నిటినీ ఆర్. టి. డి. సిబ్బంది అనుభవిస్తున్నారు.

రాష్ట్ర రెండవ పంచవర్ష ప్రణాళిక :-

1957-58 సంవత్సరపు వ్యవసాయోత్పత్తి కార్యక్రమం

దేశంలో మళ్ళీ ఆహార సమస్య అందరి దృష్టిని ఆకర్షిస్తూ వున్నది. అధికోత్పత్తి ఈ నాటి అవశ్యకత అని అంతా గుర్తిస్తున్నారు. ఆంధ్ర ప్రదేశ్ భారతదేశ ధాన్యాగారమని ప్రసిద్ధి చెందినది. అందుచేత దేశ ఉత్పత్తికి అధికంగా దోహదం చేయవలసిన బాధ్యత ఈ రాష్ట్రంపై వున్నది.

*రాష్ట్ర వ్యవసాయోత్పత్తిని హెచ్చించే లక్ష్యంతో రూ. **145.30** లక్షల ఖర్చు అంచెనాతో **1957-58** సంవత్సరంలో అమలు జరుపవలెనని **117** పథకాలు సిద్ధం చేయబడ్డవి. వీటిలో **62** పథకాలు ఆంధ్ర ప్రాంతానికి సంబంధించినవి. వాటికి రూ. **101.46** లక్షలు ఖర్చు అవుతాయి. మిగిలిన **55** పథకాలు తెలంగాణాకు సంబంధించినవి. వాటికి రూ. **43.84** లక్షలు ఖర్చు అవుతాయి. మొత్తం ఖర్చు రూ. **145.30** లక్షలలోనూ రూ. **93.52** లక్షలు కేంద్రంనుంచి లభిస్తాయి — రూ. **59.17** లక్షలు గ్రాంటుల రూపంగా లభ్యమవుతాయి.*

ఆంధ్రప్రాంతం పథకాలు

జపాను—భారత దేశాల మిశ్రమరకాలు

వరి ధాన్యం ఉత్పత్తిని పెంచవలెనంటే ఎక్కువ పంట దిగుబడినిచ్చే జపాను వడ్ల రకాలను భారతదేశపు మేలు రకాలతో మిశ్రమం చేసి, కొత్త రకాలను రూపొందించడం అవసరం. ఇప్పుడు 1500 విధముల మిశ్రమ రకాలు పరిశోధింప బడుతున్నవి. ఈ పరిశోధనపథకం సామర్లకోటలోని వ్యవసాయ పరిశోధనా కేంద్రంలో 1956-57 లో ప్రారంభింపబడింది. ఇదివరకే ఉత్పత్తి చేయబడినట్టి F-6 రకం సేద్యాన్ని ఇంకను పరిశీలించడానికై 1957-58 సంవత్సరంలో రూ 0.04 లక్షలు కేటాయింపబడ్డవి.

చేదుడు నీటి కట్టుతో వరిపంట

ఇప్పుడు కొన్ని ప్రాంతాలలో నీటిని పైకి చేది పొలాలకు పారించడం ద్వారా వరి పండించ బడుతున్నది. ఇది చాల కష్టమైన పని. ఖర్చుకూడా ఎక్కువే. కడప, కర్నూలు అనంతపురం, చిత్తూరు, నెల్లూరుజిల్లాలలో చేదుడు నీటి కట్టు సేద్యం క్రింద 4,22,000 ఎకరాల భూమివుంది. ఇటువంటి ప్రాంతాలకు నిర్ణీత కాలానికి హెచ్చు పంట దిగుబడినిచ్చే మేలు రకం వరి రకాలను రూపొందించవలెనని తలపెట్టబడింది. ఈ పథకాన్ని అమలు జరపడానికై 1957-58 సంవత్సరానికి రూ 0.07 లక్షలు కేటాయింపబడ్డవి.

మేలు రకం జొన్నలు

లాములోని వ్యవసాయ పరిశోధనా కేంద్రంలో జొన్నల వర్ధనపు పనిని ప్రారంభించడానికి తలపెట్టబడింది. ఆ ప్రదేశం నుంచి, రాష్ట్రం వెలుపలి అటువంటి ప్రదేశాలనుంచీ సామగ్రి సేకరణకూ, సర్వేవనికి విత్తనాలను చల్లడానికీ వాతావరణ స్వభావమును పరిశీలించడానికీ, ఒక్కొక్క మొక్కను ఏర్పాటు చేయటకు తగురీతిగా ఎన్నిక చేయడానికీ ప్రస్తుత సంవత్సరం రూ. 0.05 లక్షలు కేటాయింపబడ్డవి.

విత్తనాల పంపిణీ

రెండవ పంచవర్ష ప్రణాళిక కాలంలో వ్యవసాయోత్పత్తిని అధికం చేసే ఉద్దేశంతో దేశంలోని ప్రతి ఒక్క సామూహిక అభివృద్ధి బ్లాకులోను, ప్రతి జాతీయ విస్తరణ సేవా కేంద్రంలోను ఒక విత్తనాల క్షేత్రాన్ని, ఒక విత్తనాల స్టోర్ ను ఏర్పాటు చేయవలెనని ఒక పథకం సిఫారసు చేయబడింది. ప్రస్తుత సంవత్సరంలో 62 విత్త

నాల క్షేత్రాలను, 62 విత్తనాల స్టోరులను ఏర్పాటు చేయవలెనని తలపెట్టబడింది. మేలురకం విత్తనాల ఉత్పత్తి, పంపిణీపని ఇదివరకే అమలులో వుంది. ఆ కార్యక్రమాన్ని ఇకముందు కూడా కొన సాగించవలెనని సంకల్పించబడింది. రెండవ ప్రణాళిక కాలంలో ప్రస్తుతమున్నట్టి వ్యవసాయ పరిశోధన కేంద్రాలలో మొత్తం 20 ఎకరాలలో బీజ విత్తనములను పండించి, ఆ విధంగా బీజ విత్తనాల ఉత్పత్తి అధికం చేయ బడుతుంది.

1957 58 సంవత్సరంలో 6957 టన్నుల వరి విత్తనం, 1884 టన్నుల జొన్న విత్తనం, 4,281 టన్నుల వేరుసెనగ విత్తనం, 405 టన్నుల పప్పుధాన్యం విత్తనాలు, 166 టన్నుల పచ్చిఆకు ఎరువు విత్తనం పంపిణీ చేయబడుతాయి.

పట్టణ కంపోస్టు

ఒక టన్ను కంపోస్టు ఎరువు వేసి అదనంగా 1/40 టన్ను ఆహారధాన్యం పండించవచ్చునని అంచెనా వేయబడింది. అందుచేత రెండవ ప్రణాళిక కాలంలో మునిసిపాలిటీలలోను, మేజర్ పంచాయితీలలోను కంపోస్టు ఎరువు ఉత్పత్తి పంపిణీలను హెచ్చించవలెనని తల పెట్టబడింది. 1957 58 సంవత్సరంలో 100,000 టన్నుల కంపోస్టు ఉత్పత్తి పంపిణీ కార్యక్రమం కొరకై రూ 3.00 లక్షలు కేటాయింపబడ్డవి.

అద్దె-కొనుగోలు పద్ధతిపై ట్రాక్టర్లు

అద్దె కొనుగోలు పద్ధతిపైజరుగుతున్న ట్రాక్టర్లపంపిణీ పథకం క్రమేణా వ్యాప్తి చెందుతున్నది. ట్రాక్టర్లను కొనగల పైరీవేటు వ్యవసాయ దారులను ప్రోత్సహించే ఉద్దేశంతో1957-58 సంవత్సరంలో 75 ట్రాక్టర్లను కొని వాటిని అద్దె కొనుగోలు పద్ధతిపై వ్యవసాయ దార్లకు పంపిణీ చేయవలెనని తలపెట్టబడింది. ఒక్కొక్క ట్రాక్టర్ వల్ల 400 ఎకరాలకు లాభం కలుగుతుంది. అదనంగా ఎకరానికి 1/4 టన్ను చొప్పున ఉత్పత్తి జరుగుతుంది.

గుంటూరు జిల్లాలోని బాపట్లలో ట్రాక్టర్ వర్కుషాప్ ఒకటి నెలకొల్పబడింది. రాష్ట్రంలో వ్యవసాయ శాఖ అజమాయిషీ క్రింద వుండే ట్రాక్టర్లను, ఇతర వ్యవసాయ సంబంధమైన యంత్రములను అవసరమైనప్పుడు మరమ్మతు చేయడం ఈ వర్కుషాపు పని. దీనికి 1957 58 సంవత్సరానికి రూ. 0.16 లక్షలు కేటాయింపబడ్డవి.

మిరపకాయల ఉత్పత్తి

ఆంధ్ర ప్రాంతంలోని మెట్ట ప్రదేశాలలో 100,000 ఎకరాలలో మిరపకాయ పండుతుంది. లాములోని వ్యవసాయ పరిశోధన కేంద్రంలో ఒక ముఖ్యమైన మిరప రకం రూపొందించబడింది. దీనిని రెండవ గ్రేడు మిరప అంటారు, దీనివల్ల పంట దిగుబడి ఎక్కువగా వుంటుంది. అంతేగాక ఇది తామర పురుగు తెగులుకు కూడా తట్టుకొని నిలువ గలుగుతుంది. అందుచేత దీని విత్తనానికి మంచి గిరాకీవుంది. ఈ రాష్ట్రంలోని ముఖ్యమైన వాణిజ్య పంటలలో మిరపకాయ ఒకటి. విదేశాలకు మిరపకాయలను ఎగుమతి చేయడానికి ఈ రాష్ట్రానికి ఎప్పుడూ కోటాలు కేటాయింపబడుతూవుంటాయి. ఈ మేలురకం విత్తనాన్ని అధికంగా పండించి పంపిణీ చేయడానికై గుంటూరు జిల్లాలోని లాములో 30 ఎకరాల భూమిలోను, కృష్ణా జిల్లాలోని గన్నవరంలో 30 ఎకరాలలోను ఒక పథకం అమలు జరుపబడింది. 6000 ఎకరాలకు ఈ విత్తనాన్ని లభింపజేసి, 600 టన్నుల మిరపకాయలను ఉత్పత్తి చేయడానికై 1957.58 సంవత్సంలో రూ 0.05 లక్షలు కేటాయింపబడ్డవి.

ఉల్లి పరిశోధనా కేంద్రం

భారత దేశంలో ఉల్లిగడ్డ పండే మొత్తం భూమిలో ఆరో వంతుభూమి ఆంధ్ర ప్రదేశ్‌లో వుంది. ఆంధ్రలో పండే పంట ఇక్కడ మార్కెట్లకు సరిపోవడమే గాక దూర ప్రాచ్య దేశాలకు, మధ్య ప్రాచ్య దేశాలకూ ఎగుమతి చేయబడుతున్నది. కడప జిల్లాలోని యర్రగుంటకోట పరిశోధనా కేంద్రంలో ఉల్లి పంటకు సంబంధించిన వివిధ ప్రయోగాలను జరుపడానికై ప్లాట్లు (మళ్ళు) వేసి తగు రీతిగా కార్యక్రమం కొనసాగించడానికి 1957.58 సంవత్సరంలో రూ. 0.25 లక్షలు కేటాయింప బడ్డవి.

భూములకు ఫాస్ఫేటిక్ వాడకం

ఫాస్ఫేటిక్ ఎరువులను వేస్తే పంట దిగుబడి, నాణ్యము ఎలా వుండేదీ తెలుసుకోవడానికి, నత్రజని పీల్పు, వివిధ పంటలకు అవసరమైన ఎరువుల వివరాలు మున్నగు వాటిని తెలుసుకోవడానికి బాపట్లలోని వ్యవసాయ కళాశాలలో ఒక పథకం అమలు జరుపబడుతున్నది. ఈ పథకం కొరకై 1957.58 సంవత్సరానికి రూ. 0.07 లక్ష కేటాయింపబడ్డవి.

తెగుళ్ళ నివారణ

ఈ పథకం ముఖ్యోద్దేశం పైరులకు పడే తెగుళ్ళను రోగాలను పెద్దపెట్టున నిరోధించడానికై వ్యవసాయ

శాఖ డిమాన్‌స్ట్రేటర్లకు తగినన్ని చేతి చిమ్మట గొట్టాలను, డస్టర్లను సప్లయి చేయడం, వ్యవసాయ శాఖ డిపోలకు విద్యుచ్ఛక్తివల్ల పనిచేసే చిమ్మటాలను లభింప జేయడం. రూ. 2.50 లక్షల ఖర్చుతో 4 వ్యానులను, 80 పవర్ స్ప్రేయర్లను, 100 చేతి చిమ్మటలను, 100 చేతి డస్టర్లను, రసాయనిక పదార్థములను కొనవలెనని తలపెట్టబడింది. రసాయనిక పదార్థముల ఖరీదు రైతులనుంచి రాబట్టబడుతుంది గనుక ఈ పథకానికి 1957-58లో అయ్యే ఖర్చు రూ. 3.95 లక్షలదాకా వుంటుంది.

అంబాజీ పేటలో కొబ్బరి చీడ నిరోధక కేంద్రం

కొబరి చెట్లకు "నెఫాంటిస్ సెరినోపా" అనే చీడ పడుతూ వుంటుంది. ఈ చీడను తినే పురుగు ఒకటి వుంటుంది. అట్టి పురుగులను పెంచే కేంద్రం తూర్పు గోదావరి జిల్లాలోని రాజోలులో వుంది. దానికి ఇండియన్ సెంట్రల్ కోకోనట్ కమిటీ (భారతీయ కేంద్ర కొబ్బరి పంట మండలి) వారు ఆర్థిక సహాయం చేస్తూన్నారు. ఆంధ్ర ప్రాంతంలో 82,000 ఎకరాల భూమిలో కొబ్బరి చెట్లు వున్నవి. రాజోలులోని పరాన్నభుక్కు కీటక కేంద్రం ఆంధ్ర ప్రాంతమంతటికీ కొబ్బరి చీడను తినివేసే కీటకములను సరఫరా చేయలేక పోతున్నది. కాబట్టి తూర్పు గోదావరి జిల్లాలోని అంబాజీ పేటలో మరొక కీటక కేంద్రమును నెలకొల్పవలెనని తలపెట్టబడింది. ఇందుకై 1957-58 సంవత్సరానికి రూ. 0.10 లక్ష కేటాయింప బడ్డవి.

పండ్ల చీడలు

పండ్ల చెట్లకుపడే చీడలవల్ల చాలా ఉత్పత్తి దెబ్బ తింటున్నది. అందుచేత ఆధునికమైన క్రిమి సంహారక ఔషధములతో ఈ చీడలను నివారించడానికి విస్తృతంగా పని జరగవలసిన అవసరం ఎంతైనా వుంది. ముఖ్యంగా రాయలసీమ ప్రాంతంలో పండ్లకు పడే పురుగు, మామిడి తోటలుండే ప్రాంతాలలో మామిడి పంటకు నష్టం కలిగించే మరొరకం పురుగు ఈ సందర్భంలో పేర్కొన దగినవి. ఈ పథకం కొరకై 1957-58 సంవత్సరానికి రూ. 0.16 లక్ష కేటాయింపబడ్డవి ఈ పథకం కోడూరు లోని పండ్ల పరిశోధనా కేంద్రములోను, కోడూరులోని వైరివేటు పండ్ల తోటలలోను, బాపట్లలోని వ్యవసాయ కళాశాల క్షేత్రంలోను అమలు జరుపబడుతుంది.

1957-58 సంవత్సరంలో పండ్లు, కూరగాయలు అధికంగా పండించేటందుకై రూ. 5.84 లక్షలు కేటాయింపబడ్డవి. కొత్తగా 1000 ఎకరాల భూమిలో పండ్ల తోటలు వేయబడుతాయి. రూ. 4.50 లక్షలు అప్పులుగా ఇచ్చి ప్రస్తుత సంవత్సరంలో పాత తోటలను పునరుద్ధరింప జేయడం జరుగుతుంది.

ప్రత్తి పంట విస్తరణ పథకం

ఈ పథకము ననుసరించి రెండవ ప్రణాళిక కాలంలో 20,000 బేళ్ళ (ఒక్కొక్కటి 392 పౌనులు) ప్రత్తిని ఉత్పత్తి చేయవలెనని తలపెటబడింది. ఇందుకై 1957-58 సంవత్సరానికి రూ. 0.47 లక్ష కేటాయింప బడ్డవి.

1956-57 సంవత్సరంలో ముంగారి ప్రత్తి అభివృద్ధి పథకం క్రింద రూపొందించబడిన రకాలను మిశ్రిను పైరు పద్ధతి ప్రకారం ప్రయోగించి చూడడానికై అయిదు సంవత్సరాల పాటు ఒక పథకం మంజూరు చేయబడింది. ప్రస్తుత సంవత్సరానికి రూ. 0.20 లక్ష కేటాయింపు జరిగింది.

చెరకు

రాష్ట్రంలోని ముఖ్యమైన వ్యవసాయ పంటలలో చెరకు ఒకటి. చక్కెర పరిశ్రమకూడా ఈ రాష్ట్రంలో బాగా అభివృద్ధి చెందింది. అనకాపల్లి చెరకు పరిశోధనా కేంద్రంలో జరిగే పరిశీలనా కార్యక్రమాన్ని విస్తృతీకరించవలెనని తలపెట్టబడింది. ఈ పథకం 1956-57లో అమలు జరుపబడింది. చెరకు గడలను కోసిన తరువాత మొలచే మొక్కలు, నీటికట్టు, ఎరువుల వాడకం, వీటికి సంబంధించిన విధానములు ఈ కేంద్రంలో తగు విధంగా పరిశీలన చేయబడుతాయి. ఇందుకై 1957-58 సంవత్సరానికి రూ. 3.79 లక్షలు కేటాయింపబడ్డవి.

రాష్ట్రంలో చెరకు ఉత్పత్తి జరిగే ముఖ్యమైన తాలూకాలలో అభివృద్ధి కార్యక్రమం ద్వారా చెరకు గడ దిగుబడిని, రసం నాణెమును పెంపొందించుటకు తలపెట్టబడింది. వీలైన చోట్ల కొత్త భూములలో చెరకు పైరు వేయడంద్వారా అదనంగా చెరకు పండించ బడగలదు. ఈ పథకం 1956-57 సంవత్సరంలో ఆరంభింపబడింది. 1957-58 సంవత్సరానికి రూ. 2.59 లక్షలు కేటాయింప బడ్డవి.

ట్రాక్టర్ ఆపరేటర్లకు శిక్షణ

ఆయిల్ ఇంజన్ పంపుసెట్లు, ఎలక్ట్రిక్ మోటారు పంపుసెట్లు, ట్రాక్టర్లను మరమ్మతులు చేయడానికి ప్రస్తుతం గ్రామీణ ప్రాంతాలలో అర్హులైన మెకానిక్కులు లేరు. కనుక వ్యవసాయ శాఖ ఆపరేటర్లు 24 మందికి, ఇతరులు 72 మందికి 1957-58 సంవత్సరంలో ఆదోని, బాపట్లలో గల ట్రాక్టర్ వర్కుషాపులలో శిక్షణ ఇవ్వవలెనని తలపెట్టబడింది.

ప్రాంతీయ జొన్న కేంద్రాలు

ప్రస్తుతం ఆంధ్రప్రాంతంలో జొన్న పైరును అభివృద్ధి పరిచే వ్యవసాయ పరిశోధన కేంద్రాలు 4 మాత్రమే వున్నవి. జొన్నపైరు ప్రాంతీయమైనది. ప్రస్తుత పరిశోధనా కేంద్రాలు పరిమిత ప్రాంతానికే పనిచేస్తూ వున్నది. అందుచేత జొన్న అభివృద్ధి పనిని ప్రాంతీయ ప్రాతిపాదికపై జరిపి, ఎక్కువ పంటనిచ్చే జొన్న రకాలను రూపొందించవలెనని తలపెట్టబడింది. ఇందుకై 6 జొన్న కేంద్రాలు నెలకొల్పబడుతవి. ఇందుకై 1957 58 సంవత్సరానికి రూ. 0.64 లక్ష కేటాయింపబడింది.

మేలురకం రాగులు

గుంటూరు జిల్లాలో సముద్ర తీరంలో 20,000 ఎకరాలలో రాగులు పండించ బడుతున్నవి. ప్రధాన తరుణంలో వర్షంవల్లనే పైరు బ్రతుకుతుంది. ఆ తరువాత పొలాన్ని నీటితో తడుపవలసి వుంటుంది. ప్రస్తుతం ఈ ప్రాంతంలో మేలు రకం రాగులు లేవు. అందుచేత ఈ ప్రాంతంలో పండించడానికి ఏరకం రాగులు మంచివో ఎన్నిక చేసే పనిని బాపట్లలోని వ్యవసాయ కళాశాల క్షేత్రంలో జరుపవలెనని తలపెట్టబడింది. ఈ పథకంకొరకై 1957 58 సంవత్సరానికి రూ. 0.04 లక్ష కేటాయింపబడింది.

గిడ్డంగుల నిర్మాణం

ప్రస్తుతం గుంటూరు జిల్లాలోని చిలకలూరి పేట, చింతలపూడి, పరుచూరు, సత్తెనపల్లి, నంబూరు, లేమల్లే, మేడికొండూరు, వంగోలు, త్రోవగుంట, టంగుటూరు, వినుకొండ గ్రామాలలో తగుగిడ్డంగి వసతిలేదు. ఈ గ్రామాలలో ప్రతి సంవత్సరం ఎంతో ధాన్యం, ఇతర సరుకుల క్రయవిక్రయం జరుగుతూ వుంటుంది. గిడ్డంగులు లేకపోవడంచేత రైతులు తమ పంటలను తక్కువ ధరలకు అమ్మి రావలసిన లాభాన్ని పొందలేక పోతున్నారు. అందుచేత రెండు గిడ్డంగులను నిర్మించడానికై పొగాకు మార్కెటింగ్ కమిటీ వారికి 1957 58 సంవత్సరంలో రూ. 4 లక్షల అప్పు ఇవ్వవలెనని తలపెట్టబడింది.

జనుము అభివృద్ధి

నార పైరులలో భీముని పట్నం జనుము లేక గోగు ముఖ్యమైన పంట. ఇది 1 1/2 లక్షల ఎకరాలలో పండించ బడుతున్నది. మేలు రకాల జనుము, గోగులను రూపొందించినట్లయితే అందువల్ల వ్యవసాయదారులకు, వర్తకులకు, మొత్తం రాష్ట్రానికే మేలు కలుగగలదు. ఈ పనిని గుంటూరు జిల్లాలోనిలాము వ్యవసాయ పరిశోధనా కేంద్రంలో జరిపించుటకు తలపెట్టబడింది. అందుకై 1957-58 సంవత్సర ప్రణాళికకు రూ. 0.09 లక్ష కేటాయింపబడ్డవి.

వ్యవసాయ ప్రయోగాలు

రెండవ పంచవర్ష ప్రణాళిక ముగిసేనాటికి కొన్ని నీటి పారుదల ప్రాజెక్టుల నిర్మాణం పూర్తి అవుతుంది. ఆ ప్రాజెక్టుల వల్ల లభించే నీటితో రైతులు సాధ్యమైనంత హెచ్చుగా లాభం పొందడానికై ప్రణాళికా కాలానికి ముందే సకాలంలో భూములను బట్టి పైరుల నీటి అవసరాలు, వాటికి వేయవలసిన ఎరువుల విషయంలో రైతులకు సలహాలివ్వడానికై భారతీయ వ్యవసాయ పరిశోధనా మండలి తలపెట్టింది. ఈ సమాచారాన్ని మొదట మండలివారు సేకరిస్తారు. అందుకై వారు రైతుల భూముల్లో నమూనా ఎరువుల ప్రయోగాలు జరుపడానికి ఒక పథకాన్ని సిద్ధం చేశారు. 1957 58 సంవత్సరంలో ఆంధ్ర ప్రాంతంలోని 11 జిల్లాలలోని 22 తాలూకాలలో 1188 ప్రయోగాలు జరుపబడుతవి.

ఇంజనీరింగు విభాగం

మన దేశంలో అభివృద్ధి చెందిన రాష్ట్రాలన్నింటిలో వ్యవసాయ ఇంజనీరింగుకు సంబంధించిన పరిశోధనా విభాగాలు ఇదివరకే పనిచేస్తూవున్నవి. అందుచేత బాపట్ల వ్యవసాయ కళాశాలలోని ఇంజనీరింగు పరిశోధనలో ఒక విభాగాన్ని నెలకొల్పవలెనని తలపెట్టబడింది. ఇప్పుడు కళాశాల క్రింద వున్నట్టి వర్క్‌షాపు రీమోడల్ చేయబడి, ఫ్యాక్టరీల చట్ట నిబంధనలకు అనుగుణంగా రూపొందించబడుతుంది.

జీడి మామిడి అభివృద్ధి

ప్రస్తుతం ఆంధ్ర ప్రాంతంలో జీడిమామిడి క్రింద 5969 ఎకరాల భూమి వుంది. 2,000 టన్నుల జీడి పప్పు పండుతున్నది. ఆంధ్రలో జీడి మామిడి పండే ప్రాంతం చాలా వుంది. కాని అది అంతా వృధాగా పడివుంది. అందుచేత రెండవ ప్రణాళిక కాలంలో అదనంగా 15,000 ఎకరాల భూమిని జీడి మామిడి క్రిందికి తేవలెనని తలపెట్టబడింది. ఈ పథకం కొరకై 1957-58 సంవత్సరానికి రూ. 0.34 లక్ష కేటాయింపబడింది.

సబ్బవరంలో పండ్ల పరిశోధనా కేంద్రం

కొత్త భూములను, నిట్రపువాలుగా వుండే పర్వత భూములను బాగుపరచి వాటిలో పండ్ల తోటలను

వేయడం, మామిడి మొదలగు పండ్లచెట్ల జాతుల పంట దిగుబడిని హెచ్చించడం ఈ పథకం ముఖ్యోద్దేశమై వున్నది. ఇందుకై సబ్బవరంలో పండ్ల పరిశోధనా కేంద్రమును నెలకొల్పవలెనని తలపెట్టబడింది. ఈ కేంద్రం ఈ ప్రాంతంలో లాభసాటియైన మేలురకపు పండ్ల చెట్లు ఏవో తెలుసుకోవడానికి తగు పరిశోధనలు జరుపగలదు.

అరటి పరిశోధ నా కేంద్రం

ఇంతవరకు ఆంధ్ర ప్రాంతంలో 20,000 ఎకరాలలో అరటి తోటలున్నవి. ఇందులో ఎక్కువ భాగం సర్కారు జిల్లాలలోనే వున్నవి. రాయలసీమలో కూడా అరటి పంట క్రమేణా వృద్ధి అవుతూ వున్నది. ఇంకను విస్తృతంగా ఈ పంటను వేయడానికి ఆంధ్రలో తగు అవకాశం వుంది. ఈ ప్రాంతమును శాస్త్రీయమైన, లాభకరమైన పద్ధతుల ప్రకారం అభివృద్ధి పరచడానికై ముందుగానే తగు ప్రణాళిక వేసుకునేందుకై పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాలో ఒక అరటి పరిశోధనా కేంద్రమును నెలకొల్పవలెనని తలపెట్టబడింది. ఈ కేంద్రం స్థానిక పరిస్థితులను అనుగుణంగా కొత్త అరటి రకాలను, ఉత్తమమైన సేద్య పద్ధతులను, ఎరువు వాడకపు పద్ధతులకు రూపొందిస్తుంది. ఈ పథకం కొరకై 1957-58 సంవత్సరానికి రూ. 0.19 లక్ష కేటాయింప బడింది.

తిరుపతిలో పరిశోధనా కేంద్రం

తిరుపతి కొండలు ఒక విధంగా ఆర్ద్రమైన వాతావరణం కలిగి వున్నవి. ఈ ప్రదేశం సముద్ర మట్టానికి 3000 అడుగుల ఎత్తున వున్నది. ఇచటి సగటు వర్షపాతం 40 అంగుళాలు. ఈ ప్రాంతంలో ఎటువంటి పండ్లు ఉత్పత్తి కాగలవో తగు విధంగా పరిశీలన చేయ బడలేదు. కనుక అర్థికంగా లాభసాటియైన పండ్లు కాఫీ, తేయాకు మొదలగు పానీయ పదార్థములు సుగంధ ద్రవ్యములను పండించడానికి మంచి ప్రదర్శక కేంద్రంగా ఉపయోగపడే పరిశోధన కేంద్రమును ఇచట ఏర్పాటు చేయవలెనని సంకల్పించబడింది. అట్టి పంటలను రాష్ట్రంలోని తదితర ప్రాంతాలకు విస్తరింప జేయడానికి కూడా ఈ కేంద్రం ప్రయోజనకారి కాగలదు.

చెరుకు పైరు విత్తనం

ప్రస్తుతం బాగా వ్యాప్తిలోవున్న నం. 41 రకం చెరకు విత్తనం అనేక కారణాలవల్ల కొన్ని ప్రాంతాలలో సరియైన పంట దిగుబడిని ఇవ్వలేకపోతున్నది. పైగా పండిన పంటకూడా చెడుగా వుంటున్నది. అందుచేత అట్టి ప్రాంతాలలో ఆ రకం విత్తనానికి బదులు రోగం, చీడరానట్టి విత్తనాన్ని వేయుంచవలెనని సంకల్పించ బడింది. శ్రీకాకుళం జిల్లాలో బొబ్బిలిలోవున్న ప్రాంతీయ కేంద్రంలోను, పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాలో సామర్ల కోటలో వున్న ప్రాంతీయ కేంద్రంలోను ఒక్కొక్క చోట అర ఎకరంలో మంచిరకం చెరకు విత్తనాన్ని పండించి, దానితో ప్రతి ప్రాంతంలో రెండు వేల ఎకరాలకు విస్తరించే విధంగా చెరకు విత్తనాన్ని ఉత్పత్తి చేయవలెనని ఒక కార్యక్రమం సిద్ధం చేయ బడింది.

నూనె గింజల పరిశోధన కేంద్రం

ఈ పథకం క్రింద విశాఖపట్నం జిల్లాలో తగు స్థలంలో ఒక నూనె గింజల పరిశోధన కేంద్రమును స్థాపించవలెనని తలపెట్టబడింది. ఈ కేంద్రం నువ్వులు, వేరుసెనగ మొదలగు నూనె గింజల ఉత్పత్తి విషయంలో కోస్తా జిల్లాల అవసరాలను తీర్చగలదని ఆశింప బడుతున్నది.

పశ్చిమ రకపు ప్రత్తి

ఆంధ్ర ప్రాంతంలో ఎక్కువ భూమిలో పశ్చిమ రకపు ప్రత్తి (వెస్టర్న్ కాటన్) పండించబడుతున్నది. 1 1/2 లక్షల ఎకరాలలో లక్ష్మి ప్రత్తికూడా పండించ బడుతున్నది. పశ్చిమ రకపు ప్రత్తి, లక్ష్మి ప్రత్తియొక్క నాణ్యమును కాపాడే ఉద్దేశంతో ఈ రెండు రకాల ప్రత్తి విత్తనాలను హెచ్చుగా పండించి పంపిణీ చేయ వలెనని సంకల్పించబడింది. ఇందువల్ల అనంతపురం, కడప, కర్నూలు జిల్లాలకు ఎంతో మేలు కలుగుతుంది. ఇలా పండించబడ్డ విత్తనాలు 50,000 ఎకరాలలో వేయబడుతవి.

ఎరువుల ఆధారాల అభివృద్ధి

ప్రస్తుతం గ్రామాలలో ఎరువుల సేకరణకు ఏయే ఆధారలున్నవో వాటి నన్నిటికీ ఉపయోగానికి తెచ్చి ఎరువుల ఉత్పత్తిని హెచ్చించడమే ఈ పథకం యొక్క ముఖ్యోద్దేశం. ఆధునిక పద్ధతులద్వారా కంపోస్టు తయారు చేయడమవుతుంది. 1957-58 సంవత్సరంలో ఈ పథకానికి ఆంధ్రప్రాంతంలోని 15 సామాజికాభి వృద్ధి బ్లాకులలోను, 20 జాతీయ విస్తరణ సేవా కేంద్రాలలోను, 10 అనంతర తీవ్ర కృషి బ్లాకులలోను, తెలంగాణా ప్రాంతంలోని 7 సామాజికాభివృద్ధి బ్లాకులలోను, 7 జాతీయ విస్తరణ సేవా కేంద్రాలలోను, 2 అనంతర తీవ్రకృషి బ్లాకులలోను అమలు జరుపవలెనని తలపెట్టబడింది.

తెలంగాణా

విత్తనాల పంపిణీ

ఈ పథకం క్రింద వ్యవసాయ శాఖ అజమాయిషీ క్రింద స్వంత భూములలో స్వచ్ఛమైన విత్తనాలను పండించే రిజిస్టర్డు వ్యవసాయదారుల వద్దనుంచి వరి, జొన్న, గోధుమ, మొక్కజొన్న, ప్రత్తి, ఆముదాలు, చెరకు మొదలగు పైరుల మేలురకం విత్తనాలను కొని తెలంగాణా ప్రాంతంలోని వ్యవసాయదారులకు సబ్సిడీ రేట్ల ప్రకారం పంపిణీ చేయడమవుతుంది. 1957-58 సంవత్సరంలో 96,200 మణుగుల వరి విత్తనం, 5800 మణుగుల జొన్న విత్తనం, 1340 మణుగుల గోధుమ విత్తనం, 9800 మణుగుల మొక్కజొన్న విత్తనం, 290 మణుగుల అపరాల విత్తనం పంపిణీ చేయబడగలవు.

పచ్చిఆకు ఎరువు పంపిణీ

తెలంగాణా ప్రాంతంలో పచ్చి ఆకు ఎరువు ఉపయోగమును ప్రోత్సహించే ఉద్దేశంతో జనుము, ధ్యాంచా (ఒకరకం జీలుగ) వంటి పచ్చి ఆకు ఎరువు విత్తనాలను సబ్సిడీ రేట్ల ప్రకారం రైతులకు పంపిణీ చేయవలెనని తలపెట్టబడింది. 1957-58 సంవత్సరంలో 6800 మణుగుల పచ్చి ఆకు ఎరువు విత్తనం పంపిణీ చేయబడుతుంది. ఇలాంటి పంపిణీలో రైతులకు మణుగు 1 కి 1 రూపాయి సబ్సిడీ ఇవ్వబడగలదు.

మిడతల నివారణ పథకం

ఇది యూనియన్ ప్రభుత్వం తలపెట్టిన సమన్వయ పథకం. దీనికయ్యే ఖర్చును యూనియన్‌లోని అన్ని రాష్ట్రాలు ఆయారాష్ట్రాలలోని మిడతల ఉపద్రవమును బట్టి, పైరు వేయబడు భూములను బట్టి భరించవలసి వుంటుంది. ఈ పథకం కొరకై తెలంగాణా ప్రాంత భాగంగా రూ 0 84 లక్షలు కేటాయింపబడ్డవి.

ట్రాక్టర్లతో సేద్యం

తెలంగాణా ప్రాంతంలో భూములను దున్నడానికై సబ్సిడీ రేట్ల ప్రకారం ట్రాక్టర్లను సప్లయి చేయవలెనని తల పెట్టబడింది. 1957-58 సంవత్సరంలో ప్రభుత్వ ట్రాక్టర్ల 11,275 ఎకరాలను దున్నగలవు.

అయితే వ్యవసాయ శాఖ ట్రాక్టర్లే ఈ విషయంలో రైతుల అవసరాలను తీర్చజాలవు. అందుచేత ట్రాక్టర్లతో భూమి దున్నే పనిని వ్యవసాయ అజమాయిషీ క్రింద ట్రాక్టర్లును కల్గివున్నట్టి ప్రైవేటు ఏజన్సీలకు కూడా అప్ప గించవలెనని తల పెట్టబడింది. ఇందు కొరకై అట్టి సంస్థలకు 1957-58 సంవత్సరంలో రూ 5000/లు అప్పు ఇచ్చి సహాయం చేయడమవుతుంది.

పశుగ్రాస పరిశోధన పథకం

ఈ పథకము ననుసరించి పశుగ్రాసమును అభివృద్ధి పరిచే పరిశోధనా కార్యక్రమం రాజేంద్ర నగర్‌లో అమలు జరుపబడుతుంది. ఈ పథకం మొదట ఒక సంవత్సరం వరకే తలపెట్టబడింది. అంటే దీని గడువు 1957 మార్చి 31 తేదితో ముగుస్తుంది. అందుచేత ఈ పథకమును 1.4 1957 తేది నుంచి మరి నాలుగేండ్ల పాటు అమలు జరుపవలెనని సంకల్పించబడింది.

చెరకు పరిశోధనా పథకం

రాష్ట్రమునకు తగినట్టి మేలు రకపు చెరకును (అంటే ఎక్కువ పంటను ఇవ్వగలదాన్ని) ఎన్నిక చేయడమూ, తగువిధంగా ఎరువుల వాడకాన్ని. సేద్య పద్ధతులను నిర్ణయించి ఉత్పత్తి ఖర్చులను తగ్గించడమూ ఈ పథకం యొక్క ముఖ్యోద్దేశం. అందుచేత ఈ పథకము ననుసరించి అనేక పరిశోధనలు జరుపబడుతవి. ఈ పథకం మొదట 1954-55 లో రెండేండ్ల కొరకు తలపెట్టబడింది. 1957-58 లో కూడా దీనిని అమలు జరుపవలెనని నిర్ణయించబడింది.

మొక్కల తోటల విస్తరణ

పండ్లమొక్కలను, రోడ్ల ప్రక్కల ఇతరత్రా వేయదగు మొక్కలను పెంచి సేద్యదారులకు సప్లయి చేయడమే ఈ పథకం యొక్క లక్ష్యం. 1957 58 సంవత్సరంలో ఈ పనిని రుద్రూరులోని ఉద్యానకృషి విభాగం రూ 0.01 లక్షతో అమలు జరుపుతుంది.

ఉద్యాన కృషి విభాగం

మేలురకం పండ్లమొక్కలకు, ఇతర మొక్కలను సప్లయిచేసే ఉద్దేశంతో వ్యాపార సంబంధమైన తోటలు, మొక్కల తోటల స్థాపన పనిని ప్రస్తుతం రుద్రూరులోని ఉద్యాన కృషి విభాగం నిర్వహిస్తూన్నది. అంతేగాక వృక్షజాతులు, ఎరువులకు సంబంధించిన ప్రయోగాలను కూడా ఈ విభాగం నిర్వహిస్తున్నది. 1957.58 సంవత్సం లో పోక, మిరియం, కొబ్బరి మొక్కల ప్రయోగములను జరుపవలెనని తలపెట్టబడింది.

పరిశోధన ప్రయోగశాలలు

తెలంగాణా ప్రాంతంలో వ్యవసాయ విభాగానికి సంబంధించి వున్న ప్రయోగశాలలు చాలా వాటిలో

ఆధునిక యంత్ర పరికరాలు రసాయన పదార్థాలు లేవు. కనుక ప్రయోగశాలలు క్రమంగా పనిచేసేటట్లు చేయడానికై 1957-58 సంవత్సరం లో రూ 0.70 లక్ష విలువ గల యంత్రాలను, రసాయన పదార్థములను కొనవలెనని తలపెట్టబడింది.

ఇతర ప్రాంతాల వ్యవసాయ క్షేత్రాలతో పోల్చి చూచినట్లయితే తెలంగాణాలోని ప్రభుత్వ వ్యవసాయ క్షేత్రాలు వెనుకబడివున్న వనేచెప్పాలి. అందుచేత ఈ క్షేత్రాల అదనపు అవసరాలను తీర్చడానికై రూ 0.85 లక్ష కేటాయింపబడ్డవి. ఈ క్షేత్రాల కార్య కలాపాలను హెచ్చించడానికి కూడా తగు అవకాశం కల్పించబడింది.

విత్తనాల క్షేత్రాలు

1957 58 సంవత్సరం లో తెలంగాణాలో 24 విత్తనపు క్షేత్రాలు, 24 విత్తనపు స్టోర్లు నెలకొల్ప బడగలవు. జిల్లాలలోని రైతులకు నమ్మకమైన విత్తనాలను, నారును, పండ్ల మొక్కలను లభింప జేయడానికై ప్రస్తుతం 6 జిల్లాలలోని జిల్లా ప్రధాన కేంద్రాలలో మొక్కల పెంపకపు తోటలను వేయవలెనని కూడా సంకల్పించబడింది.

జొన్న పరిశోధనా కేంద్రం

తెలంగాణా ప్రాంతంలో పేద ప్రజలకు జొన్నలే ముఖ్యమైన ఆహారధాన్యము. అనేక రకాల జొన్నలున్నవి. అయితే ఏ ఒక్క రకం కూడా ఈ ప్రాంతంలోని అన్ని భాగాలకూ యోగ్యమైనది కాదు. తెలంగాణాలో తూర్పు భాగం వాతావరణం, వర్షపాతం, భూసారం విషయాలలో విశిష్టమైన ప్రాంతం. ఈ ప్రాంతానికి తగిన జొన్న రకాన్ని రూపొందించేందుకై పస్తుత సంవత్సరంలో రూ 0.18 లక్ష ఖర్చుతో వరంగలులో జొన్న పరిశోధ నా కేంద్రమును స్థాపించవలెనని తలపెట్టబడింది,

1957-58 సంవత్సరంలో మొత్తం రూ 0.19 లక్ష ఖర్చుతో రాజేంద్రన నగర్ లోను, దిండిలోను జొన్నకు సంబంధించిన పరిశోధనలను జరిపించవలెనని నిర్ణయింపబడింది.

వర్షాధారంవల్ల పండే వరిపథకం

ఆదిలాబాదుజిల్లాలో వర్షాధారంవల్ల సేద్యంచేయబడే ప్రాంతాలలో ఎక్కువ పంట దిగుబడి నివ్వగల వడ్ల రకాలను కనుగొన డానికై ఈ పథకం 1957 58 సంవత్సరంలో అమలు జరుపబడవలెనని సంకల్పించబడింది.

పంటల వాతావరణ పరిశీలన పథకం

ఈ పథకం ఇప్పుడు తెలంగాణా ప్రాంతంలోని వరంగలు, దిండి మున్నగుచోట్ల అమలు జరుపబడుతున్నది. అయితే ఈ రెండుచోట్ల జరిగే పరిశీలనలు జొన్న, గోధుమ, ప్రత్తి, వేరుసెనగ, పైరుల వరకే పరిమితమై వున్నవి. తెలంగాణా ప్రాంతంలో వరి కూడా ముఖ్యమైన పంటయే. కాని ఈ పంట విషయంలో వాతావరణ సంబంధమైన పరిశీలనలు చేయడం, వాటిని వ్రాసి వుంచడం జరుగడం లేదు. అందుచేత 1957 58 సంవత్సరం లో రుద్రూరులో వరిపైరు వాతావరణ పరిశీలన కార్యమును ఆరంభించవలెనని తలపెట్టబడింది. రుద్రూరులో ఆధునిక యంత్ర పరికరాలుగల వాతావరణ పరిశోధక కేంద్ర మొకటి వున్నది.

ఓషధి విభాగాం

తెలంగాణా ప్రాంతంలోని ఉద్భిజ్జ జాతుల విశేషములను, వాటి రకాలను, వాటి సహజ స్వభావాలనుగూర్చి సమాచారమును సేకరించేందుకై రాజేంద్ర నగర్ లో 1957 58 సంవత్సరంలో చిన్న ఔషధుల తోటను వేయవలెనని సంకల్పించబడింది.

నూనె గింజల పరిశోధన

ఈ పథకం క్రింద నూనె గింజలకు సంబంధించిన సమస్యలను పరిశీలించడానికై కరీంనగర్ లో ప్రాంతీయ నూనె గింజల పరిశోధన కేంద్రమును నెలకొల్పవలెనని తలపెట్టబడింది. ఈ పథకమును 1957 58 సంవత్సరంలో రూ. 0.58 లక్ష ఖర్చుతో అమలు జరుపడానికై భారతీయ కేంద్ర నూనె గింజల కమిటీవారు ఆమోదం తెలిపారు. కేంద్రం ఈ పథకం కొరకు రూ. 0.06 లక్ష గ్రాంటు ఇవ్వగలదు.

చెరకు

తెలంగాణాలో చక్కెర ఫ్యాక్టరీలున్న ప్రాంతాలలో అభివృద్ధి కార్యక్రమమును తీవ్రతరం చేయడం ద్వారా చెరకు పంటను నాణ్యములోను, పంట దిగుబడిలోను వృద్ధిచేయడానికి ఎంతో అవకాశమున్నది. అందుచేత ఫ్యాక్టరీ ప్రాంతాలలో 1957-58 సంవత్సరంలో అదనంగా మరొక కేంద్రాన్ని తెరువవలెనని సంకల్పించబడింది. తలపెట్టబడిన అభివృద్ధి కార్యక్రమంలో ఎరువుల సప్లయి, రోగాలురాని మేలురకం చెరకు విత్తనం పంపిణీ, మంచినీటి పారుదల వసతి కల్పన మొదలగు పనులున్నవి.

కొబ్బరి ఉత్పత్తి

ఈ పథకం క్రింద నీటి పారుదలసౌకర్యంగల ప్రాంతాలలో ఏ ప్రాంతంలో కొబ్బరి పంట వేయడానికి అవకాశమున్నదో సర్వే జరుపడమవుతుంది. మేలు రకం కొబ్బరి మొక్కల పెంపకానికి తోటలు ఎక్కడ వేయవచ్చో పరిశీలింపబడుతుంది.

ఆముదాలు

నీటి కొరత వున్నప్పటికీ ఆముదపు పైరు ఎలా ఎంత వరకు నిలువగలదో, ఆముదపు రూపనిర్మాణ, ప్రకృతి విశేషాలేమిటో, వాటికి కార్య కారణాలేమిటో పరిశీలించడం ఈ పథకం ముఖ్యోద్దేశం. మొత్తం రూ. 0.11 లక్ష ఖర్చుతో ఈ పథకమును అమలు జరుపవలెనని తలపెట్టబడింది.

మిరపకాయల అభివృద్ధి

మిరపకాయలకు విదేశ మార్కెట్లో గిరాకీ వుంది. అందుచేత 1957-58 సంవత్సరంలో పది ఎకరాల భూమిని సేకరించి దానిలో ఎక్కువ పంట దిగుబడినిచ్చే మేలురకం మిరపకాయ రకాల పెంపకం జరుపబడుతుంది.

మామిడి పరిశోధన పథకం

ఈ పథకం క్రింద మామిడి ఉత్పత్తిని అభివృద్ధి పరచడానికై సంగారెడ్డిలోని మామిడి పరిశోధక కేంద్రంలో సాంకేతిక కార్యక్రమం చేపట్టబడుతుంది. మామిడి పరిశోధన కార్యక్రమమును తీవ్రతరం చేయడానికై 1957-58 సంవత్సరంలో 50 లేక 60 ఎకరాల భూమిని సేకరించవలెనని తలపెట్టబడింది.

చేదుడు నీటికట్టు పథకం

నదుల ఒడ్డులపైన, కాలువల ఒడ్డులపైన అయిదు చేదుడు నీటికట్టు పథకాలు ప్రారంభింపబడగలవు. ఒక్కొక్క పథకం క్రింద 200 ఎకరాలకు సాగు నీరు లభించగలదని ఆశింపబడుతున్నది.

నాగార్జునకొండ

శ్రీ యస్. ఆర్. బాలసుబ్రహ్మణ్యం

నాగార్జునకొండ— పూర్వం ఒకప్పుడు హిందూ బౌద్ధ సంస్కృతీ విజ్ఞానములకు నిలయం; ఈ నాడది బహుళార్థ సాధకమైన నాగార్జునసాగర్ ప్రాజెక్టు నిర్మింపబడుతున్న సుక్షేత్రం. రెండవ పంచవర్ష ప్రణాళిక క్రింద అదనంగా సాగు నీటి సరఫరాకూ, జల విద్యుచ్ఛక్తి ఉత్పత్తికీ తలపెట్టబడిన ప్రాజెక్టులలో నాగార్జునసాగర్ బృహత్తర మైనది. ఈ పథకానికి ఇంతవరకు 10 కోట్ల రూపాయలకు పైగా కేటాయింప బడినవి. ఈ పథకం 1959 లో పూర్తి అయినప్పుడు అపూర్వమైన శిల్పసంపద నిక్షిప్తమైవున్న ఈ ప్రాంతమంతా నీటమునిగి పోగలదు. అందుచేతనే ఈ ప్రాంతమంతటినీ త్రవ్వి శిల్పసంపదను బయటికి తీయటానికిగాను భారతప్రభుత్వం దాదాపు రూ 25 లక్షలు ఖర్చుపెట్ట బోతున్నది. అలా వెలికి తీయబడిన శిల్పాలు, ప్రాచీనావశేషాలుఅన్నీ ఈ ప్రాంతంలో ఒక కొండపై కట్టబడే మ్యూజియంలో భద్రపరచబడుతవి. అప్పుడిది అమూల్య శిల్పసంపదతో, ప్రకృతి సౌందర్యంతో ఎందరో ప్రయాణీకులను ఆకర్షించగల ప్రధాన కేంద్ర మవుతుంది.

నాగార్జునకొండ రమణీయమైన లోయ ప్రదేశంలో వున్నది. ఈ లోయ అంతటా చిన్నచిన్న పర్వత శ్రేణులున్నవి. వాటిచుట్టూ కర్నూలు జిల్లాలోని నల్లమల కొండలున్నవి. నాగార్జునకొండ కృష్ణానది కుడితీరమున వున్నది. కృష్ణానది ఈ కొండను దాటిపోయిన తరువాతనే డెల్టాప్రాంతంలో ప్రవేశిస్తుంది. నాగార్జున క్షేత్రం

నాగార్జునకొండ త్రవ్వకాలలో బయల్పడిన పురావస్తు శిల్పాలను రాష్ట్రపతి వీక్షిస్తున్నారు

నాగార్జునకొండ పురావస్తు విశేషాలను దర్శిస్తున్న రాష్ట్రపతి

గుంటూరు జిల్లాలోని పల్నాడు తాలూకాలో చేరి వున్నది. హైద్రాబాదునుంచి దాదాపు నూరుమైళ్ళ దూరంలోను, మాచెర్లనుంచి 16 మైళ్ళ దూరంలోను ఈ క్షేత్రమున్నది. మాచెర్ల దక్షిణరైల్వేలో గుంటూరు. మాచెర్ల సెక్షన్‌లోవుంది. నాగార్జునసాగర్ ప్రాజెక్టు పథకము ననుసరించి గుంటూరు—మాచెర్ల రైలుమార్గ మును డాముస్థలం వరకూ పొడిగించ వలెనని తలపెట్ట బడింది. డాముస్థలానికి దిగువన కృష్ణానదిపై రోడ్డువంతెన ఇటీవలనే కట్టబడింది. ఈ వంతెనపై ఇప్పుడు రాకపోకలు సాగుతున్నవి. హైద్రాబాదు వైపు రోడ్డుమార్గాన్ని అభివృద్ధి పరచడానికై నల్లగొండనుంచి అల్వాల, చిల కుర్తిల మీదుగా డాముస్థలానికి వెళ్ళే రోడ్డుపై బ్లాకు టాప్ వేసి దీనిని కృష్ణాలోయ ఎడమవైపునవున్న భువన గిరి రైలుస్టేషన్‌తో కలుపవలెనని ప్రయత్నం చేయబడు తున్నది.

ఆచార్య నాగార్జునుడు.

ఈ కొండకూ, ఈ క్షేత్రానికీ ఈ పేరు రావడానికి కారణం మహాయాన బౌద్ధంలో మాధ్యమిక వాదాన్ని ప్రచారం గావించినట్టి ఆచార్య నాగార్జునుడు ఈ ప్రాంతంలోనే కొంతకాలం నివసించడం ఈయన. మహా యాన బౌద్ధమునకు పోషకుడైన కనిష్క చక్రవర్తికి సమకాలికుడు. ఆచార్య నాగార్జునుడు తన జీవితం లోని చివరిభాగం శ్రీ పర్వతంపైన ఒక విహారంలో గడపినట్లు టిబెట్టు దేశచరిత్రల వలన తెలుస్తున్నది. శ్రీ పర్వత మనగా కర్నూలు జిల్లాలోని శ్రీశైలంనుంచి నాగార్జున కొండవరకు గల నల్లమల కొండలని గ్రహించ వలసి వున్నది.

ఆ కాలంలో ఆంధ్రదేశంలో గోలి, జగ్గయ్యపేట, ఘంటసాల, భట్టిప్రోలు, అమరావతి మున్నగునవి ప్రసిద్ధ బౌద్ధ కేంద్రాలు. అమరావతిలో పెద్ద బౌద్ధ స్తూప ముండేది. సుప్రసిద్ధమైన ఈ స్తూపంనుంచి వెలికి తీయ బడిన క్రీ॥ శ॥ రెండు, మూడవ శతాబ్దాలనాటి శాసనాల వల్ల నాగార్జునుడు ఆ స్తూపంచుట్టూ రాతిప్రాకారాలు నిర్మించినట్లు తెలియవస్తున్నది. దీనినిబట్టి నాగార్జునుడు తన జీవితం చివరిదశను నాగార్జున కొండప్రాంతంలోని ఒకానొక విహారంలో గడపినట్లు విదిత మవుతున్నది.

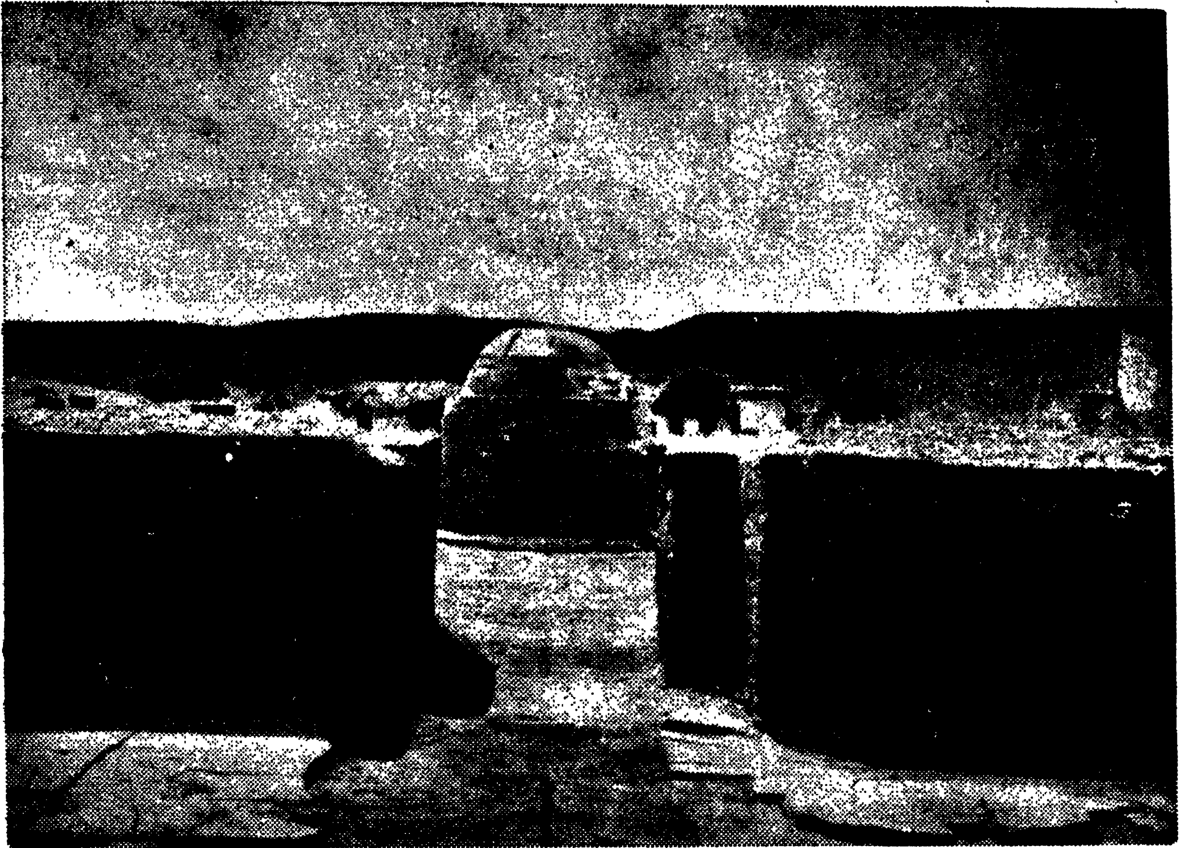
ఇచ్చట ఆయన నివసించిన కాలంలో మహాయానబౌద్ధం ఈ ప్రాంతంలో ఉచ్ఛస్థితిలో వున్నది.

ఇక్ష్వాకులు.

శాతవాహనులు (లేక ఆంధ్రులు) క్రీ॥ శ॥ 2వ శతాబ్ది చివరిభాగంలో, 3వ శతాబ్ది ఆరంభదశలో పతనమై పోగా వారితరువాత కృష్ణాలోయను దక్షిణ ఇక్ష్వాకు వంశీయులు పరిపాలించారు. (క్రీ॥ శ॥ 210—260). అయోధ్యను పరిపాలించిన ఇక్ష్వాకులువేరు. వీరువేరు. ప్రాకృత భాషలోను, బ్రాహ్మీలిపిలోనుగల స్థానిక శాసనములను బట్టి దక్షిణ ఇక్ష్వాకు వంశీయులలో ముగ్గురు రాజులపేర్లు మనకు తెలియవస్తున్నవి. ఒకరు శాంతమూలుడు. రెండవవారు వీరపురుష దత్తుడు. మూడవ వారు బాహుబల శాంతమూలుడు. వీరిరాజధాని విజయపురి, అంటే ఇప్పటి నాగార్జునకొండ లోయ ప్రదేశమన్నమాట. వీరు మహాబలవంతులు. ఎంతో ప్రాబల్యం గలవారు. వీరు ఉత్తరకెనరా ప్రాంతపు వనవాస మహారాజ వంశములతోను, ఉత్తర భారతంలో ఉజ్జయిని రాజధానిగా పరిపాలన జేసిన చాస్తానా వంశపు స్త్రీపులతోను వైవాహిక సంబంధములను కలుగ జేసుకున్నారు. వీరు వైదిక మతాను యాయులు. యజ్ఞయాగాదులను చేసినవారు. వీరిలో మొదటివాడగు శాంతమూలునికి ఈ దిగువ బిరుదములున్నట్లు అయన కుమారుడు వేయించిన శాసనములవల్ల తెలియవస్తున్నది. "అగ్నిహోత్రి అగ్నిష్టోమములను, వాజపేయ అశ్వమేధములను ఆచరించి. కోట్లాది బంగారు నాణెములను, వేలాది కైనులను, లక్ష హాలదానమును చేసిన మహాపురుషుడు" అటువంటి యజ్ఞములను జరిపిన యజ్ఞవాటిక, యజ్ఞములో బలి ఇవ్వబడిన ఒకానొక గుర్రపు అస్థిపంజరము ఇటీవల త్రవ్వకాలలో బయటపడినవి. అయితే దక్షిణ ఇక్ష్వాకు వంశీయుల మహారాణులు మాత్రం బౌద్ధమతాభిమానులు. అందుచేతనే వారు ఈ క్షేత్రంలో నిర్మింపబడిన కట్టడాలకు, చారిత్రక శిల్పాలకు ఎంతగానో సహాయంచేశారు. వీరిలో ముఖ్యంగా మహాదేవి శాంతిశ్రీ ప్రత్యేకంగా చెప్పుకోదగినది. ఈమె మహారాజ శాంతమూలునికి సోదరిఅనీ, పుకియవంశీయుడగు మహాసేనాపతి కందశ్రీకి ధర్మపత్ని అనీ, హమ్మసిరినికునికి సోదరిఅనీ, కందసాగరమ్మకునికి తల్లిఅనీ, ఆకాలంలో రాజ్యాధిపతి అయిన శ్రీ వీరపురుష దత్తునికి మేనత్తఅనీ తెలియవస్తున్నది. వీరపురుషదత్తుని పరిపాలన ఆరంభమైన ఆరవ సంవత్సరంలో మహాదేవి శాంతిశ్రీ బౌద్ధ సంఘారామములకు విలువైన కానుకలిచ్చినదనీ, కొన్ని కట్టడములనుకూడా నిర్మింపజేసినదనీ తెలుస్తున్నది. ఈమె బుద్ధుని గౌరవార్థం మహాచైత్యమును నిర్మింప జేసినది. ఆచైత్యంయొక్క ప్రదక్షిణమార్గం చుట్టూవుండే నాలుగు తోరణద్వారాలకు ఎదురుగా ఆయక స్తంభములున్నవి. ఈ స్తంభాలు హైందవ దేవాలయములలోని బలిపీఠం, ధ్వజస్తంభముల వంటివి. ఆయక స్తంభముల పైగల శాసనములలో మహాదేవి శాంతిశ్రీ యొక్క దాతృత్వం ప్రస్తుతింప బడింది. విజయపురికి, ఇచ్చటగల మహాచైత్యమునకు మరొక విధంగాకూడా విశిష్టత వున్నది. ఏమిటంటే ఇచట బుద్ధదేవుని ధాతువు ప్రతిష్ఠంచేయ బడింది. ఈలోయలో త్రవ్వకాలు జరుగుతుండగా ఒక బంగారు పేటికలో ధాతువుముక్క కన్పించినది, బహుశా ఇది బుద్ధుని అసలైన ధాతువు అయివుంటుంది. రాజవంశమునకు చెందిన మరి నలుగురు స్త్రీలు మహాదేవి శాంతిశ్రీకి ఆమె తలపెట్టిన కార్యములో సహాయపడినారు. వారిలో ఒకామెపేరు మహాదేవి రుద్రభట్టారిక. ఈమె ఉజ్జయినీ సాకరాజు వంశమునకు చెందినదని చెబుతారు. ఈమె ఒక ఆయకస్తంభమును నిర్మింప జేయడమేగాక, 170 దీనారి మాసకములను-అనగా బంగారు నాణెములను దానంగా కూడా ఇచ్చిందట. ఈనాణెములు రోమన్ చక్రవర్తి దెనారియస్ నాణెములను పోలియున్నవి. దీనివల్ల రోమునామ్రాజ్యం వైభవోన్నత దశలోవున్నప్పుడు ఆసామ్రాజ్యానికీ భారతదేశానికి వాణిజ్య సంబంధమున్నట్లు విదితమవుతుంది.

మహాదేవి శాంతిశ్రీయే మహాచైత్యమును కట్టించిందా లేక ఆమె దానిని పునర్నిర్మించిందా ఎవరూ చెప్పజాలరు. బహుశా ఆమె రాతికప్పును, ఆయక స్తంభములను, రాతి ప్రాకారములను కట్టించి ఉంటుంది. మహాచైత్యానికి తూర్పుగా ఒక విహారమును, బహుభుజాకారముగల ఆలయమును గూడా ఈమే నిర్మింప జేసింది. ఈ పనులలో చాలా భాగంపనులను, బౌద్ధ సంస్థలకు సంబంధించిన ఇతర ధర్మకార్యాలను ఈమె మహారాజవీర పురుష దత్తుడు రాజ్యానికి వచ్చిన 6వ సంవత్సరం మొదలు 18వ సంవత్సరం లోపల జరిపించింది. వీర పురుషదత్తుని పరిపాలన ఆరంభమైన ఆరవ సంవత్సరములో మహాచైత్య ప్రతిష్ఠాపన జరిగింది.

మహాచైత్యానికి తూర్పున రెండు ఫర్లాంగుల దూరంలో మరికొన్ని చారిత్రక కట్టడాలు-రెండు విహారాలు, మూడు బహుభుజాకార ఆలయములు, నహరవబోడు అను కొండపై రెండు స్తూపముల శిథిలావశేషములు వున్నవి. ఈ విహారములలో ఒకదానిని పూర్వం చూలధర్మగిరిఅని వ్యవహరించేవారు. ఇచటనే వైశ్యకులానికి చెందిన బోధిశ్రీ అను ఉపాసిక తన పాత్రత నిమిత్తము, తన బంధువుల పాత్రత నిమిత్తము బహుభుజాకారముగల ఒక ఆలయమును, సింహళబౌద్ధ భిక్షువులకు

మహాస్తూపం—నాగార్జునకొండ

ఒక విహారమును నిర్మింప జేసింది. ఈ సింహళ బౌద్ధ భిక్షువులు కాశ్మీరు, గాంధారము (పాకిస్తానులోని పెషావరు ప్రాంతం), చైనా, తోసాలి (కళింగదేశం లేక నేటి ఒరిస్సా ప్రాంతం), అపరంత (పశ్చిమ భారతదేశంలోని బొంబాయి ప్రాంతం), వంగ (బెంగాలు), వనవాస (ఉత్తర కెనరా), యవనదమిల (తమిళనాడు), తంబపన్ని ద్వీపం (సింహళము) మున్నగు ప్రాంతాలలో బౌద్ధమతం ప్రచారం చేశారు.

ఈ చారిత్రక కట్టడములను బట్టి బౌద్ధమతావలంబి అయిన భారతదేశానికి ఆశియాఖండంలోని పెద్ద భాగంపై మతవిషయకంగా కళావిషయకంగా, ఆధ్యాత్మికంగా ఎంతటి ప్రాబల్యముండేదో విదితమవుతున్నది. అశోకుడు వ్రాకుచ్చినట్లు ఇదిధర్మవిజయం. ధనంకోసం. అధికారం కోసం చేయబడ్డ దండయాత్ర కాదు. 18, 19 శతాబ్దాలలో పాశ్చాత్య సామ్రాజ్య వాదులు రాజ్యాధికారం కోసం వాణిజ్య ప్రాబల్యం కోసం, కేవలం ఐహిక సంబంధమైన ఔన్నత్యం కోసం చేసినటువంటి పని కాదు.

కొండ దిగువన విశాలమైన స్థలమున్నది. ఇచ్చట పూర్వం గొప్ప బౌద్ధ విద్యా పీఠం ఉండేదని తెలుస్తున్నది. అది విద్యార్థులకు నివాసవసతిగల విశ్వ విద్యాలయం. అందులో సంస్కృత భాష, పింగళా బౌద్ధతత్వ శాస్త్రములు, రాజకీయ శాస్త్రము, కళలు బోధింపబడేవి. స్త్రీలకు కూడా ఈ విశ్వవిద్యాలయంలో ప్రవేశమివ్వబడేది. వారు నివసించడానికి ప్రత్యేకంగా అన్ని సౌకర్యాలు గలవసతి గృహముండేది. నలంద, తక్షశిల, తదితర బౌద్ధ విశ్వ విద్యాలయాలవలెనే ఈ విశ్వ విద్యాలయానికి కూడా విదేశాలనుంచి విద్యార్థులు వచ్చి చదువు కొనేవారు. ఆ నాడు బౌద్ధ ప్రపంచంలో ఆచార్య నాగార్జునుని పేరు సుప్రసిద్ధము. ఇచ్చట సింహళ ద్వీపపు బౌద్ధ భిక్షువులకు ఒక చైత్యము అంకిత మివ్వబడింది. వారు భారతదేశ మంతటా ఇంకా తదితర ప్రాంతాలలో బుద్ధుని సందేశమును ప్రచారం చేశారు. కనుకనే బౌద్ధ మతతత్వమును, శాస్త్రమును తెలుసుకొనగోరిన విదేశాల విద్యార్థులు ఇచ్చటికి వచ్చి మహాయాన సాంప్రదాయమునకు ఆచార్యుడైనట్టి

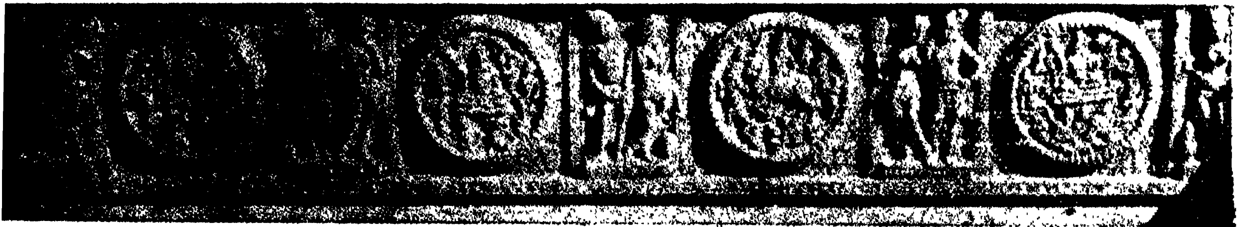
నాగార్జునుని పాదపద్మముల మ్రోల కూర్చొని ఆయన బోధామృతమును గ్రోలడానికి ఉవ్విళ్ళూరు తూవుండే వారు.

చారిత్రక అవశేషాలు.

ఇటీవల ఈ క్షేత్రంలో జరుపబడిన త్రవ్వకాలలో స్తూపములు, విహారములే గాక పాతరాతి యుగపు పని ముట్లు, కొత్త రాతియుగపు పరిశ్రమలు, ఒక ప్రాసారపు శిధిలాలు, ఒక ప్రాకారం, మండపములు, రోమన్ నాణెములు వేటగాని వేషంలోవున్న సిద్ధార్థుని కంచు విగ్రహం, కార్తికేయాలయం, స్టేడియం, అశ్వమేధయజ్ఞ వాటిక, యజ్ఞంలో బలిఇవ్వబడిన గుర్రపుఅస్థి పంజరం, మొదలగునవి.బయల్పడినవి.ఇక్ష్వాకువంశ రాజులు స్కందుని పూజించే వారని స్థానిక శాసనములను బట్టి తెలియవస్తున్నది. వీరపురుషదత్తుని తండ్రియైన శాంతమూలుడు " విరూపాక్షపతి మహాసేన పరిగ్రహితస్య " అను బిరుదుతో ప్రశంసింప బడినాడు.ఆతడు మహాసేనుని (స్కందుడు లేక కార్తికేయుడు) భక్తుడు. మహాసేనుడు విరూపాక్షులకు స్వామి. కార్తికేయుని ప్రతిమ ఈ ప్రాంతంలో లభించడాన్ని బట్టి కార్తికేయుడు ఇక్ష్వాకుల నాయకుడని ధృవపడుతున్నది.

ఇచ్చట సేకరింపబడిన శిల్ప ఖండాలలో చైత్యాన్ని అలంకరించడానికై చేయబడిన పాలరాతి పలకల స్తూప పునమూనాలు, బుద్ధుని జీవిత విశేషాలను తెలుపు శిల్పాలు—మాయాదేవి స్వప్నం, లుంబినీ వనంలో బుద్ధుని జననం, బుద్ధుని జాతకమును వ్రాయించడం, కపిల్వవస్తులోని శాక్యుల ప్రాచీన దేవాలయంలో వారి ఇలవేల్పు సన్నిధికి బాలుడైన బుద్ధుని తీసుకొని పోవడం, బుద్ధుడు సంసారమును, రాజవైభోగములను త్యజించి సన్యాసియై బయలుదేరి వెళ్ళడం, మారుడు, ఆయన కన్యలు బుద్ధునిలో కామ ప్రకోపనము కలిగించ ప్రయత్నించడం, బుద్ధ గయలో బుద్ధునికి జ్ఞాన జ్యోతి కన్పించడం. నలగిరి అను అడవి ఏనుగు బుద్ధునికి మోకరిల్లడం, మహా పరి నిర్వాణం మొదలగు చెక్కడాలు కలవు. బుద్ధుడు పరి పూర్ణబోధ పొందుటకు పూర్వం పూర్వజన్మలలో ఆయన చేసిన సుకృతములను తెలిపే జాతక కథలు కూడా శిల్ప ఖండాలుగా ఇచ్చట రూపొందించ బడివున్నవి.

నాగార్జున సాగర్ నిర్మాణంతో విజయపురి నీటిలో మునిగి పోతుంది. అచట శిల్పఖండాలు, చారిత్రక అవశేషాలు అన్నీ మ్యూజియంలో భద్రపరచబడుతవి. కాని విజయపురి పూర్వ వైభవానికి నాగార్జున సాగర్ జలాశయమే ఉత్తమమైన స్మారకం కాగలదు. చరిత్ర విఖ్యాత పురుషుడు చోళరాజు అయిన మొదటి రాజేంద్రుడు దక్షిణమున కన్యాకుమారి అగ్రమునుంచి జైత్రయాత్రకు బయలుదేరి ఉత్తర భారతమున గంగా తీరం వరకును. దూర ప్రాచ్యంలో కదరం వరకును జయించి, ఆ తరువాత క్రొత్తగా నిర్మింపబడిన రాజధాని గంగయకొండ సోలాపురంలో సోలాగంగం అనే పెద్ద తటాకమును కట్టించి నాడట. ఆ తటాకమునకు ఆ పేరు ఎందుకు వచ్చిందీ అంటే—రాజేంద్రుని సేనాధిపతి తనదండయాత్రలో ఏయే రాజులను గెల్చినాడో ఆ రాజుల తలలమీద గంగా జలంతోనింపబడిన బంగారు పాత్రలను పెట్టి ఆ విధంగా వారిని తమ రాజధానికి తీసుకుకెళ్ళినాడట. రాజేంద్ర చోళుని తిరువలంగాడు తామ్రశాసనంలో, ఆయన ఆస్థాన కవి ఆ తటాకమును, సువిశాలమైన జలరూపంలోనున్న జయ స్తంభమని కీర్తించినట్లు వ్రాయబడి వున్నది. అట్లే విజయపురి పురావైభవానికీ, అఖండ పాండితి ప్రతిభలు సమార్జించుకొన్న మహా పురుషుడు ఆచార్య నాగార్జునుని వ్యక్తిత్వానికి నాగార్జునసాగరం స్మారక చిహ్నంగా వెలయగలదు.

నాగార్జునకొండ శిల్పావశేషము

ఆంధ్రప్రదేశ్ చేతిపరిశ్రమలు

అందం ఉపయోగం రెండూ మేళవించి వుండి, అందరికీ అందుబాటులో వుండే దేశీయ పరిశ్రమలు

ఆంధ్రప్రదేశ్ చేతిపరిశ్రమలు అందంలోను, పనితనంలోను, మన్నిక విషయంలోను మరే ప్రాంతపు పరిశ్రమలకూ తీసి పోవు. ఈ నాడు కూడా గ్రామీణ ప్రాంతాలలో అనుదిన ఉపయోగం కొరకు చేతితో తయారు చేయబడిన వస్తువులే వాడ బడుతున్నవి. పట్టణ ప్రాంతాల వారు కూడా యంత్రములతో చేయబడిన వస్తువులకంటే చేతిపరిశ్రమలలో తయారైన వాటికే హెచ్చు ప్రాధాన్యమిస్తున్నారు. కారణమేమంటే చేతిపరిశ్రమలలో నాజూకైన పనితనం వుంటుంది. వాటిలో ఒక విధమైన కళవున్నది. పైగా గృహోపయోగానికి అవి ఎంతో బాగావుంటాయి. కనుకనే ప్రభుత్వం మనపూర్వీకుల పనితనాన్ని చాటే ఈ పరిశ్రమలను పునరుజ్జీవింపజేసి వాటిని పోషించడానికై నిరంతరం కృషి చేస్తూవుంధి.

బొమ్మలు.

ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో బొమ్మలు అనేకచోట్ల తయారు చేయబడుతున్నవి. కొండపల్లి, నిర్మల్, నక్కపల్లి, ఏటికొప్పాక, తిరుపతి బొమ్మల తయారీకి ప్రసిద్ధ కేంద్రాలు. ఈ బొమ్మలు, ఆటవస్తువులు యాంత్రికమైనవికావు, పిల్లలు వాటిని కదిలించితేనే కదులుతాయి. దీనివల్ల పిల్లలకు మానసికంగా ఒక విధమైన సంతృప్తి కలుగుతుంది. ఈ ఆటవస్తువులలో పల్లెజీవితాన్ని చూపేవి, పక్షులు, జంతువులు కూరగాయలు, పండ్లు, దేవతల ప్రతిమలు మొదలైనవి వుంటాయి.

కొండపల్లి బొమ్మలు.

కొండపల్లి బొమ్మలు, ముఖ్యంగా గ్రామప్రజల జీవిత వైవిధ్యాన్ని చూపే బొమ్మల పూర్తిసెట్టు చూడడానికి ఎంతోబాగా వుంటుంది. ఒకటి లేక రెండు పూరిగుడిసెలు, ఆగుడిసెలలో నివసించేవారు పనిపాటలు చేసుకుంటూ వుండడం, స్త్రీ ఆవును మేపడం, లేక బావిలోనుంచి నీళ్ళు తోడడం లేదా పిండివిసరడం, పురుషుడు ఆవును లేదా మేకను మేపడం, అంబారివేసిన ఏనుగు, కల్లుగీత పనివాడు మొదలగునవి ఈ బొమ్మలలో వుంటాయి.

నిర్మల్ బొమ్మలు.

ఈ బొమ్మలు వాస్తవికంగా వుండి, ప్రకృతిని చిత్రిస్తూ వుంటాయి. ఒక్కొక్కప్పుడు ఈబొమ్మలు ఆటవస్తువులు అసలైన వస్తువులలో కలిసివుంటే, ఏదిబొమ్మో, ఏది అసలువస్తువో కనిపెట్టడం కష్టం. అడవి మృగాలు, పెంపుడు జంతువులు, పండ్లు, కూరగాయలు, నెమిలి, రామచిలుక, కోడి, వడ్రంగి పిట్ట, గోరువంక మొదలైన పక్షిజాతులు నిర్మల్ బొమ్మలలో వుంటాయి. ఇవి స్థానికంగా లభించే పునికి కర్రతో తయారు చేయబడుతవి. వీటిపైవేయబడు రంగులు అసలు వస్తువుల రంగులకు మల్లే వుంటాయి.

మూడవ అఖిలభారత చేతి పరిశ్రమల వారోత్సవాలు హైద్రాబాదులో ***2-11-1957*** *తేదీన జరిగిన సందర్భంలో ప్రారంభోపన్యాస మిస్తున్న రాష్ట్రప్లానింగ్ మంత్రి శ్రీ పి. వి. రాజు*

నక్కపల్లి బొమ్మలు.

నక్కపల్లి, ఏటికొప్పాక బొమ్మలు లక్కబొమ్మలు. వీనిలో వంటపాత్రలు, బండ్లు, పల్లకీలు, ట్రేలు, రైలుఇంజన్లు, గ్రామఫోన్లు, పండ్లు, ఇతర వినోద వస్తువుల నమూనాలు వుంటాయి. ఇవి పిల్లలు ఆడుకోవడానికి ఉపయోగకరమైనవి.

గుడివాడ సమీపంలోగల గ్రామాలలో బంక మన్ను బొమ్మల పరిశ్రమ, పేపర్ మెషర్ వర్కు కూడా ఈ సందర్భంలో పేర్కొనదగి వున్నవి.

తిరుపతి బొమ్మలు.

చేవమాను కర్రతో తయారు చేయబడు తిరుపతి బొమ్మలు విశిష్టమైనవి. వీనిలో దేవతలు, మనుషులు, జంతువుల బొమ్మలుంటాయి. వీనిఎత్తు ఒక అంగుళం మొదలు ఒకటిన్నర అడుగులవరకు వుంటుంది. కొన్ని బొమ్మలు కర్రయొక్క అసలు రంగులోనే అమ్మబడుతవి. కొన్ని ఎర్రగా, పసుపు పచ్చగా వుంటాయి. మరికొన్నిటికి పెయింట్లు వేస్తారు. ఈబొమ్మలు ఎక్కువగా పర్తలచెరువు, మాధవాపుల, సెట్టిగుంట, తిరుమామూరు గ్రామాలలో తయారు చేయబడుతవి. ఇవి తిరువేంద్రం, మద్రాసు, బొంబాయి. ఢిల్లీ మొదలగు ప్రదేశాలకు ఎగుమతి చేయబడుతున్నవి.

వరంగలు, ఏలూరు తివాచీలు.

గదికి తివాచీలు శోభను చేకూరుస్తవి. గదిలో ఎంత ఫర్నిచరు వున్నప్పటికీ. నేలపైన చక్కని తివాచీలు లేకపోతే దర్జా వుండదు.

వరంగలు, ఏలూరు తివాచీలు ఆంధ్రప్రదేశ్‌కు గర్వకారణమైనవి. 1857లో లండనులో జరిగిన బ్రిటిషు సామ్రాజ్య ప్రదర్శనంలో వరంగలు తివాచీలు ప్రదర్శింప బడినవి. వీటిని "దక్కన్ రగ్గులు"

అని వ్యవహరించేవారు. సిల్కు, నూలు, ఉన్ని దారంతో వీటిని తయారు చేస్తారు. ఉన్నిరగ్గులను, దొంతి తివాచీలను గలాచీలంటారు. రంగురంగుల ఉన్ని దొంతులను పడుగు నూలులో కలిపి ఈ తివాచీలను నేస్తారు. వీటిమీద పర్ష్యాదేశ సంబంధమైన డిజైనులు చిత్రింపబడుతవి. అయితే స్థానిక దృశ్యాలుకూడా వేయబడుతాయి. పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా ప్రధానకేంద్రమైన ఏలూరు ఉన్ని, దొంతి తివాచీలకు చాలాకాలంనుంచి ప్రసిద్ధి వహించినది. 15వ శతాబ్దం మధ్యకాలం నుంచే ఇక్కడ ఈ పరిశ్రమ భారీయెత్తున కొనసాగింప బడుతున్నది. ఈ పరిశ్రమకువలసిన ముఖ్యమైన ముడిసరుకు ఉన్ని. అది స్థానికంగా లభ్యమవుతుంది. ఈజిల్లా మెట్ట తాలూకాలలో కురుమలు, లేదా గొల్లలు గొర్రెలను పెంచుతారు. వాటినుంచి దాదాపు 82,000 పౌనుల ఉన్ని లభ్యమవుతుంది. పరిసరములలోనున్న తెలంగాణా ప్రాంతపు జిల్లాలనుంచి కూడా ఉన్ని సేకరింప బడుతుంది. ఏలూరు దొంతి తివాచీ నేత పనివారల సహకార సంఘం 1937లో 150 మంది సభ్యులతో ఏర్పాటు చేయబడింది. ఈ సహకార సంస్థ వెలుపలకూడా అనేకమంది తివాచీ ఉత్పత్తిదార్లు పని చేస్తున్నారు. ప్రతియేటా 25,000 చదరపు గజాల తివాచీలు ఉత్పత్తి అవుతాయని అంచెనా. వీటిఖరీదు చదరపు గజం 1కి రూ. 12-8-0 మొదలు రూ. 30 వరకు వుంటుంది. ఈతివాచీలకు ఇటీవల ప్రభుత్వం ప్రమాణబద్ధమైన వివరణలను తయారు చేయించింది. ఢిల్లీలోని భారత ప్రమాణీకరణ సంస్థవారు ఆ వివరణలను తగువిధంగా పరిశీలన జరిపి వాటికి తుదిస్వరూప మిచ్చారు.

అద్దకం వస్త్రాలు.

భారతదేశ అద్దకం వస్త్రపరిశ్రమ చరిత్రలో ఆంధ్రప్రదేశ్ అద్దకపు పనితనం అద్వితీయమైనది. ఆంధ్ర అద్దకముల కళామూల్యమును, సాంప్రదాయ రీతిని అర్థంచేసుకోవాలంటే వాటినిగూర్చి ముందు సరిగా తెలుసుకోవాలి. ఇది. దేశవాళీ పరిశ్రమ. స్థానిక అడవులలో లభించే పూవులు, ఆకులు, బెరడులతో అద్దకం రంగులను తయారు చేస్తారు. రసాయనములను బంకమన్ను, ఏటిఇసుక, పేడ మొదలగువానితో చేస్తారు. ఇక ఈఅద్దకముల డిజైనులు దేశీయ సంస్కృతికి సంబంధించి, అతిసామాన్యంగా, నిసర్గంగా, కోమలంగా వుంటాయి. ముఖ్యమైన అద్దకపు పనిరకాలలో (1) నిరోధకరీతి లేక నీలిమందు రకం (2) అద్దకపురీతి దీనినే అలిజరైన్ పద్ధతి అనికూడా అంటారు. (3) టై అండ్ డై అద్దకం.

1. నిరోధకరీతి లేక నీలిమందు పద్ధతి:- కలంకారీ అద్దకాలు. బందరు కలంకారీ అద్దకం ప్రశస్తమైనది. బట్టను రంగులోముంచి దానిపై స్థానికమైన శాకవర్ణములు అద్దుతారు. తెల్లగా వుంచవలసిన చుక్కలను కలంతో లేదా కుంచెతో ద్రవరూపంలోనున్న మైనంతో వేస్తారు. అది రంగుపూతను నిరోధిస్తుంది. కలంకారీ అద్దకంలో భిత్తిచిత్రశిల్పం అనుసరింప బడుతుంది. రామాయణ, మహాభారత గాథలు, ఇతర పురాణ గాధలు ఈ అద్దకాలలో చిత్రింపబడడం కద్దు. పాతకలంకారీ అద్దకపు వస్త్రాల ముక్కలను ఇప్పటికీ పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాలోని పాలకొల్లు దేవాలయంవంటి దేవాలయాలలో చూడవచ్చు. ఇటీవల ఈ రకం అద్దకంతో చక్కని చీరెలు పక్కబట్టలు తయారు చేస్తున్నారు. కలంకారీలో

సవరణ

1957 నవంబరు నెల "ఆంధ్రప్రదేశ్" సంచికలోని 17వ పేజీలో "ఆంధ్రప్రదేశ్ రెండవ పంచవర్ష ప్రణాళిక" అను వ్యాసంలో 5వ పేరాకు బదులుగా ఈ క్రింది విధంగా చదువు కోవలెను.

"ఇది గాక ప్లానింగ్ కమీషన్ వారు అదనంగా 29.63 లక్షలు కేటాయించారు. అంటే సహకార చక్కెర ఫ్యాక్టరీకి రూ10.95 లక్షలు వ్యవసాయానికి రూ10.95 లక్షలు, నైతికసాంఘిక సంక్షేమ పథకాలకు రూ 7.73 లక్షలు అవిభక్త హైదరాబాదు రాష్ట్ర ప్రణాళికకు కేటాయింప బడనట్టి మొత్తం నుంచి కేటాయించారు. ఈ విధంగా తెలంగాణాకు కేటాయించబడిన వ్యయాన్ని రూ 55.79 కోట్లకు పెంచడమైనది."

అనేక డిజైను లుంటాయి గనుకనూ, బంగారు జరీతో ఛాయామాత్రంగా చుట్టుగీతలు వేయబడుకవి గనుకనూ ఇవి చూడడానికి కింఖ్వాబ్ వలె నదరుగా వుంటాయి. కలంకారీ అద్దకాలు విరివిగా ఎగుమతి చేయబడుతున్నవి.

2. అద్దకపురీతి (మెదకురీతి):- అలిజరైన్ లేదా మెదకురీతి అద్దకాలలో జాజీములు, దస్తర్ ఖానులు డేరాగుడ్డ గీతలు. పలంగ్ పోష్, తెరలు, కుషను కవర్లు మొదలైనవి తయారు చేయబడుతవి. ఈ రీతిలో దుపట్టాలు, లంబాడీస్త్రీలు ధరించే లంగాలు కూడా అద్దబడుతున్నవి. హైదరాబాదు లంబాడీ స్త్రీలు ధరించే లంగాలు, వోణీలు విదేశీయులను కూడా ఆకర్షిస్తాయి.

3. టై అండ్ డైరీతి:- పైరెండు రీతులు దేశీయమైనవి. అయితే పోచంపల్లిలో, చీరాలలో, పడుగు పేకలలో ఉపయోగింపబడు ప్రతినూలు పోగుకు మొదట ఒకనిర్ణీత శైలిప్రకారం రంగువేసి ఆతరువాత ఒట్టనేస్తారు. పోచంపల్లి అద్దకాలు నేరుగావేసినా అద్దకాలకంటె ఎంతోబాగా కనిపిస్తాయి. నూలు పోగులకే మొదట రకరకాల రంగులు అద్ది, ఆతరువాత వాటిని కలగలిపి నేత నేయడంవల్ల అదోకరకమైన మోస్తరు వచ్చేస్తుంది. చూడడానికి అది ఎంతో మార్దవంగా, లావణ్యంగా వుంటుంది. నూలుకట్టు, అద్దకం, నేత-ఈ మూడింటి సమ్మేళనం వల్ల చక్కని నమూనా ఏర్పడుతుంది. పోచంపల్లి చీరాల తేలియా రుమాళ్లు, మిర్యాలగూడెం చేనేత చీరెలు, ఈరకం అద్దకంలో ప్రత్యేకంగా చెప్పదగినవి. ఈమధ్య పోచంపల్లి చీరెలు స్త్రీలకు హెచ్చుగా నచ్చుతున్నవి.అందుచేతనే భారతదేశమంతటావాటికి గిరాకీ ఎక్కువగా వున్నది.

చీరాల పేరాల ఆసియా రుమాళ్ళు

ఈ రుమాళ్ల తయారీకి చేనేత పారిశ్రామికులు అనుసరించే పద్ధతి పోచంపల్లిలో అనుసరించ బడుతున్నట్టిదే. ఈ పద్ధతి ప్రకారం చీరెలు, ఇతర వస్త్రములు ఉత్పత్తి చేయడం అవసరం.

మహబూబ్‌నగర్ గడ్డి చాపలు

ఈనాడు చాపలు పల్లెటూళ్ళ పూరిళ్ళకేగాక ఆధునిక గృహాలకు కూడా అవసరమై వున్నవి. ఆధునిక గృహాలకు చాపలు శోభను సమకూర్చుతవి. ఇవి కూర్చోవడానికి చల్లగా, మెత్తగా వుంటాయి. బంగారు రంగు తుంగతో చేయబడే చాపల రంగు నయనానందకరంగా వుంటుంది. పైగా ఎప్పుడు అవసరమైతే అప్పుడు పరచుకొని ఆ తరువాత మడిచి ఎక్కడైనా వీటిని పెట్టుకోవచ్చు. కనుకనే ఎక్కువమంది ఇప్పుడు చాపలు వాడుతున్నారు. మహబూబునగర్ జిల్లా ఎనుగొండ గ్రామంలో "బుడులు" అని వ్యవహరింపబడే ఒక తెగవారు సున్నితమైన చాపల తయారీలో నేర్పరులు. ఆగ్రామం చుట్టుప్రక్కల కుంటలలో చెరువులలో తుంగగడ్డి విరివిగా పెరుగుతుంది. ఇంకా రాష్ట్రంలో పలుచోట్ల తాటిఆకులతో చాపలు అల్లువారున్నారు.

బీదరీ వస్తువులు.

హైదరాబాదుకు చెందిన ఈ పరిశ్రమకు అరేబియా, పారసీక దేశాల ప్రాచీన సంస్కృతితో సంబంధమున్నది. ఉక్కు పైన లేక రాగి పైన వెండి బంగారములను పొదిగి ఈ వస్తువులను తయారు చేస్తారు. బీదరీ వస్తువులను తయారు చేయడానికి ఉపయోగింపబడు ముడి పదార్థము తుత్తునాగము, రాగి, ఇతర ధాతువులు కలిసిన మిశ్రమ లోహము. వస్తువు తయారీలో ఈ మిశ్రమ లోహం చివరకు నల్లని తారు రంగుకు మారుతుంది. అప్పుడు దానిపై తెల్లని వెండి రేఖలు వేస్తారు. నలుపుపై ఆ తెలుపు రంగు ఎంతో ముచ్చటగా కన్పిస్తుంది. ఈ వస్తువుల డిజైనులు సాధారణంగా సాంప్రదాయ రీతిలో ఉంటాయి. అయితే ఆధునిక అవసరాలు నేటి అభిరుచుల ననుసరించి కూడా బీదరీ వస్తువులు తయారు చేయబడుతున్నవి.

ప్రిప్రథమంలో బీదర పరిశ్రమలో లోహంతో పళ్ళెములు, నీళ్ళ కూజాలు, హుక్కాలు, మైనపు వత్తి సెమ్మెలు, సుగంధ ద్రవ్యములు పరిమళ ద్రవ్యములను భద్రపరచు పేటికలు, పూలవ్యాజులు మొదలగునవి తయారు చేయబడేవి. ఈ మిశ్రమ లోహంలో పోసిన నీటికి కొన్ని రోగము

అను కుదిర్చే ఔషధ సంబంధమైన గుణము కలుగుతుందనే నమ్మకం ప్రజలలో కలుగడంచేత ఇటీవల దీనితో తయారు చేయబడిన నీటి పాత్రలకు ఎక్కువ గిరాకీ వచ్చింది. ఇటీవల ఈ లోహంతో సిగరెట్టు చుట్టపెట్టెలు, ఆష్ట్రేలు, వ్యాజులు, చొక్కాల కప్పులింకులు, పండ్ల పాత్రలు కూడా తయారు చేయబడుతున్నవి.

లోహసామగ్రి.

ఆంధ్ర ప్రదేశ్‌లో రాగితో, ఇత్తడితో పాన్ దానులు, అత్తరు బుడ్లు, నాగమైనపు వత్తుల సెమ్మెలు. పూల కుండీలు, వ్యాజులు తయారు చేయబడుతున్నవి. చిత్రపు చెక్కడపు పని ద్వారా డిజైనులు తయారు చేయబడుతవి. పెంబర్తి, సికింద్రాబాదు, వెల్లూరు, కాళహస్తి, ఈ పరిశ్రమకు ముఖ్య కేంద్రాలు.

నరసాపురం క్రోచెట్ లేసు పరిశ్రమ.

నరసాపురంలోను, పాలకొల్లులోను, నరసాపురం తాలూకాలోని సుమారు 60 గ్రామాలలోను లేసు పరిశ్రమ వుంది. దీనికి కావలసిన ముడి వస్తువులు ఒక ఇనుప కొక్కెము, నూలు దారం మాత్రమే. మేలు రకం లేసు తయారీకి, డైమండు దారం ఉపయోగించబడు తుంది. ఇప్పుడీ పరిశ్రమలో దాదాపు 5000 మంది పని చేస్తున్నారు. వీరు డాయెలు, టీక్లాత్ బార్డర్లు, ఓవల్ సెంటర్లు, లేసు అంచులు మున్నగునవి తయారు చేస్తారు. ప్రపంచంలోని అన్ని దేశాలలోను గృహిణులు లేసు వస్త్రములను, లేసుతో చేయబడిన ఇతర బట్టలను ఎంతో అభిమానంగా చూచుకుంటారు. భారత దేశపు లేసు నాజూకు పనితనానికి పేరెన్నిక గన్నది. గోడల అలంకరణకు కూడా లేసు నమూనాలు ఉపయోగింప బడుతవి. ప్రతియేటా ఇచ్చటి నుంచి రూ. ౬ లక్షల విలువ గల లేసు ఎగుమతి అవుతున్నది:

వెండి నగిషీ పని

కరీంనగర్ జిల్లా అత్యుత్తమ మైన వెండి నగిషీ పనికి చాలా కాలంగా ప్రసిద్ధి కెందినది. ఇందులో స్థానిక కంసాలుల అతి సున్నితమైన పనితనం ప్రదర్శిత మవుతుంది. ఈ నాడీ చేతి పరిశ్రమ బహు అరుదై పోయింది. ప్రజ్ఞావంతులైన కొందరు వృత్తి పని వారు, కంసాలులు మాత్రమే దీనిని చేయగలరు. అతి సన్నని వెండి తీగెతో ఈ పని చేయబడుతుంది. తీగెలతో అద్వితీయమైన డిజైన్లు తయారు చేస్తారు. ఇప్పుడీ పరిశ్రమలో దాదాపు 150 మంది పనివారున్నారు. ఈ పనికి ఉపయోగింపబడే పనిముట్లు కూడా అతి సామాన్యమైనవి. ఆష్‌ట్రేలు, గాజులు, తమలపాకుల పెట్టెలు. బ్రోచీలు, బొత్తాలు, బరిణెలు, సిగరెట్ల పెట్టెలు, పూల వ్యాజులు, పతకాలు, కాగితం కోసే ఉపకరణములు, ఫోటో ఫ్రేములు, ఈ పరిశ్రమలో తయారవుతాయి. ఈ మధ్య జూకాలు, గొలుసులు, ఉంగరములు, లోలాకులు, కడియాలు మొదలగు నగలపై కూడా అపురూపమైన వెండి ఫిలిగ్రీ పని చేయబడుతున్నది. ఇట్టి నగలు పెట్టుకొనే వారికే కాక చూచే వారికి కూడా ఎంతో బాగా వుంటాయి.

నిర్మల్ పరిశ్రమ.

నిర్మల్ పరిశ్రమ నిసర్గ సుందరమైనది. నిజంగా పేరుకు తగ్గట్టుగానే వుంటుంది. ఈ పరిశ్రమలో తయారైన వస్తువులకు పూర్వరంగంలో మెరిసే నల్లని రంగు, లేక బంగారు రంగు వేయబడుతుంది. దానిపైన ఇతర రంగుల రేఖలు వేయబడుతవి. అందువల్ల వాటి డిజైను చాలా అందంగా వుంటుంది. డిజైనుల ఎన్నిక కూడా బహు నేర్పుతో చేయబడుతుంది. ఆకులు, పూపులు, మొదలగు డిజైనులు ఎంతో పనితనంతో వెయ్యబడుతాయి. వాటిపై వెండి బంగారు రంగులు వేసి మరింత అందంగా చేస్తారు. ఆ రంగులు ఎన్నటికీ చెరిగి పోవు. నిర్మల్ ఫలకములపై బుద్ధుడు, నటరాజు, వాయిద్య గాంధ్రుడు, తులసీదాసు కవి మొదలగు వారి వర్ణ చిత్రాలు వేయబడి వుంటాయి. ఈ వర్ణ చిత్రాలను చూస్తే మొగల్ సంప్రదాయపు సూక్ష్మ వర్ణ చిత్రాలు జ్ఞాపక మొస్తాయి. ఈ

పరిశ్రమలలో కుర్చీ పీటలు, కుర్చీలు, బల్లలు, టేబిల్ ల్యాంపులు, స్క్రీనులు, ప్రక్కలు, సోఫాలు, మొదలగునవి కూడా తయారు చేయబడుతవి. నిర్మల్ సిగార్ కేసులు, సిగరెట్ కేసులు అందరూ ఎరిగినవే. నిర్మల్ వస్తువులు కర్మేణా పర్జలలో వ్యాప్తి చెందుతున్నవి. వీటికి ఎగుమతి మార్కెట్ కూడా బాగా వుంది.

దంతము, కొమ్ము వస్తువుల పరిశ్రమ

ఆంధ్రప్రదేశ్ చేతి పరిశ్రమలలో దంతం, తాబేటిచిప్ప, కొమ్ము పరిశ్రమలు కూడా ప్రధాన స్థాన మాక్రమిస్తవి. ఈ పరిశ్రమ విశాఖ పట్నం, సికిందార్బాదులలో వుంది. దంతమును కోసి తాబేటి చిప్పల పైన, గంధపు చెక్కల పైన చిత్రంగా అమరుస్తారు. చాకులు, ఉలులు, ఆకు రాళ్ళతో ఎంతో నేర్పుతో ఈ పని చేస్తారు. కళకు, నేర్పరితనానికి ఈ పని చెప్పదగింది.

తోళ్ళ వస్తువులు

ఆంధ్ర ప్రదేశ్‌లో తోలుతో స్త్రీలు పట్టుకొనే చేతి సంచులు, పర్సులు, పుస్తకాలు, అట్టలు, ఫ్యాన్సీ శాండల్సు తయారు చేస్తారు. మోడలర్ తో వాటిపై డిజైను అచ్చు వేయబడుతుంది. శాంతి నికేతన్ పద్ధతి ప్రకారం ఈ పరిశ్రమ అభివృద్ధి పరచబడు తున్నది.

మేలురకం కంబళ్ళు

మహబూబునగర్ జిల్లాలో మేలు రకం కంబళ్ళు నేయబడుతాయి. వీటిరంగు నల్లగా మెరుస్తూ వుంటుంది. బట్టకూడా దట్టంగా చిక్కగా వుంటుంది. వీటికి ఉపయోగించే నూలును ఎంతో నేర్పుగా తీస్తారు. ఆ నూలుతో దేశవాళి మగ్గాలపై పెద్ద పెద్ద కంబళ్ళు నేస్తారు. ఈ కంబళ్ళపై బుటాలు, అంచులు కుట్టుతారు.

మట్టి పాత్రలు

హైదరాబాదులో ఇటీవల మట్టి పాత్రలు తయారు చేయబడుతున్నవి. బంక మన్నుతో పూల వ్యాజులు, ఆష్ ట్రేలు, గిన్నెలు పోత పోసి వాటిపై నూనెరంగు పెయింట్లు అద్దబడుతవి. ఆ పెయింట్లపై అక్కడక్కడా బంగారు చుక్కలు కూడా అద్దబడుతవి.

గాజులు, గాజుపూసలు

గాజులు, గాజుపూసల పరిశ్రమ ఆంధ్ర దేశంలో చాలా కాలం నుంచి వున్నది. చిత్తూరు జిల్లాలోని పాపానాయుడు పేటలో నాణ్యమైన గాజు పూసలు తయారు చేయబడుతవి. ఈ సందర్భంలో కొంత కాలం క్రితం పాపానాయుడు పేట కేంద్రాన్ని దర్శించిన విదేశీ నిపుణుని అభిప్రాయం గమనార్హమైనది. అతడు స్వీడన్ దేశపు గాజు పరిశ్రమ నిపుణుడు. అతడు ఆంధ్ర దేశానికి వచ్చి పాపానాయుడు పేటకు తప్పకుండా వెళ్ళి చూడాలనుకున్నాడు. కారణ మేమంటే ఆధునిక యంత్రాల సహాయం లేకుండా అంత ఉత్తమ ప్రమాణంలో గాజు పూసలను అక్కడ చేతి పనివారు ఎలా చేయగలుగుతున్నారో స్వయంగా పరిశీలించాలని అతడనుకున్నాడు. చిత్తూరు జిల్లాలోని కాళహస్తి, పాపానాయుడు పేట, అనంతపురం జిల్లాలోని గుత్తి, విశాఖ పట్నం జిల్లాలోని సింహాచలం, మహబూబునగర్ జిల్లాలోని గాజులపేట. ఈ గాజు పరిశ్రమకు ముఖ్య కేంద్రాలు.

జంత్ర వాయిద్యములు

ఆంధ్ర ప్రదేశ్‌లో పిఠాపురంలో, బొబ్బిలిలో సరస్వతి బొమ్మతో వీణ, కృష్ణుని బొమ్మతో, మురళి, జంత్ర వాయిద్యాలు తయారు చేయబడుతాయి.

జనగామ పూసల బుటేదారీ పని

ఈ మధ్య జనగామ పూసల బుటేదారీ పని బాగా వ్యాప్తి చెందింది. తెల్లనివి, రంగు రలగులవి చిన్న పూసలను రవికె బట్టలపై రక రకాల డిజైనులుగా కుట్టుతారు. ఇవి చాలా ఆకర్షవంతంగా వుంటవి. లంబాడీ దుస్తులపై అద్దాలు కుట్టుతారు. అవి కూడా చూడముచ్చటగా వుంటాయి.

పేము వెదురు వస్తువులు

ప్రపంచంలో నాగరికత అనేది ఆరంభ మైనప్పటినుంచి వెదురు అనేక పనులకు ఉపయోగింపబడుతూ వస్తున్నది. వెదురుతో, పేము బెత్తంతో బుట్టలు, టేబిల్ లాంపులు, కుర్చీలు, బల్లలు తయారు చేస్తారు.

వస్త్ర పరిశ్రమ

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ వస్త్ర పరిశ్రమ నేతలోను, పనితనంలోను, డిజైనింగులోను ప్రశస్తమైనది. ముఖ్యంగా వస్త్రముల రంగులు చెప్పదగినవి. బంగారు, వెండి జరీలను వేసి వస్త్రములకు మరింత శోభాయమానం చేస్తారు. ఈ వస్త్రములు వివిధ రంగులలో అతి మృదువుగా వుంటాయి. చేనేత వస్త్రములలో అనేక రకాలుగా నేత నేయవచ్చు గనుక ఎవరికిష్టమైన వాటిని వారు ఎన్నిక చేసుకోవచ్చును.

పోచంపల్లి చీరెలు.

పోచంపల్లి గ్రామంలో టై అండ్ డై చీరెలు నేయబడుతవి. ఈ చీరెలపైట అంచులు టై అండ్ డై పద్ధతి ప్రకారం అతిసొగసుగా నేయబడుతవి. అందులో పడుగు, పేకనూలు ఒక పద్ధతి ప్రకారం మిశ్రమం చేయడం జరుగుతుంది. అందుచేత పైట అంచులు చూడడానికి ఎంతో ఆకర్షణీయంగా వుంటాయి. ఈ చీరెలు ఏసందర్భమునకైనా ధరించుటకు ఉపయోగపడుతాయి. చీరెలకు తగిన రవికె కణుములు, టేలియా రుమాళ్ళు, ద్వారములకువేసే తెరలు, బల్లలపై పరిచే గుడ్డలుకూడా టై అండ్ డై పద్ధతి ప్రకారం తయారు చేయబడతాయి. కొన్నిటిలో వివిధ రంగుల సమ్మేళనం కూడా కనిపిస్తుంది.

ఉప్పాడ గద్వాల చీరెలు.

ఈ చీరెలు బంగారంవలె దివ్యంగా వుంటాయి. అయితే ఇవి నూలుచీరలే. వీటి పైటఅంచులకు మామూలు బార్డర్లకు పట్టులేక జరీవేసి అలంకరణ చేస్తారు. జరీఅంచులుండడంచేతనవి పండుగ పబ్బాల సందర్భంలో, ఇతర శుభకార్యాల సందర్భంలో ధరించుటకు యోగ్యంగా వుంటాయి. పైగా ధరించినవారికి నూలుచీరె కట్టుకున్నట్లే సుఖంగా వెసులుబాటుగా వుంటుంది. వేసవిగానీ, చలికాలం గానీ ఎప్పుడు కట్టుకున్నా సౌఖ్యంగా వుంటుంది. వీటిలో రవికె కణుములుకూడా వుంటాయి.

వెంకటగిరి, సిద్దిపేట చీరెలు.

వెంకటగిరి, సిద్దిపేట చీరెలతో మరేచీరలూ సాటిరావు. ఈచీరెలు ఎంతో నాణ్యంగా నేయబడుతవి. అయినా చాలచౌక. అలంకారానికీ, అందానికి, కళాభిరుచికీ ఈచీరెలు ఉత్తమమైన తార్కాణలు.

సిద్దిపేట, సంగారెడ్డి, మంగళగిరి, ఆర్మూరు, నారాయణపేట సిల్కు చీరెలు.

ఈచీరెల నేతలో మనదేశనేత పనివారి పనితనం కన్పిస్తుంది. చక్కని కాంతివంతమైన జరీలతో నిండుదనంతో ఇవి శుభకార్యాల సందర్భంలో ధరించడానికి అనువుగా వుంటాయి. ఈచీరెలు కట్టుకున్నవారు డాబుగా, అందంగా కన్పిస్తారు. చూచేవారు కూడా ఒక్కనిమిషం అలాగే చూస్తూ వుండిపోతారు. ఇవి మన్నికగాకూడా వుంటాయి. భారత దేశమంతటా వీటికిమంచి గిరాకీవుంది.

ప్రింటెడ్ వస్త్రాలు.

వివిధ డిజైనులతో వస్త్రములను చేతితో అద్దకం వేస్తారు. ఈ అద్దకం చాలా బాగా వుంటుంది. వీటిలో బ్లౌజుగుడ్డలు, బుష్‌షర్టు ముక్కలు మొదలగు వాటిని సహకారసంఘ విక్రయశాల నుంచైనా కొనవచ్చు.

హిమ్రూ వస్త్రాలు.

ఇదొక విశిష్టమైన పరిశ్రమ. హిమ్రూవస్త్రం పత్తినూలుతో, ఆకర్షణీయమైన పట్టుపోగులతో దట్టమైన రంగులతో లేక పల్చనిరంగులతో వివిధ డిజైనులుగా నేయబడుతుంది. ఈవస్త్రం స్త్రీల కోట్లకు, బ్లౌజులకు, తదితర దుస్తులకు చాలాబాగా వుంటుంది. గృహాలంకారణకు పర్దాలకు, తెరలకు కూడా హిమ్రూవస్త్రం ఉపయోగపడుతుంది.

చేతి పరిశ్రమల వస్తువుల అమ్మకం.

చేతిపరిశ్రమలలో తయారయ్యే సరుకును అమ్మడానికి, ముఖ్యంగా కుటీర పరిశ్రమలకు విక్రయావకాశాలు కలిగించడానికై 1930లో హైదరాబాదులో ప్రభుత్వ కుటీర పరిశ్రమల విక్రయశాల నెలకొల్పబడింది. ఈ విక్రయశాల ప్రతియేటా 5లక్షల రూపాయల వస్త్రాలను అమ్ముతుంది. దీనిని ఇంకా విస్తృతపరచడానికై ఒక పథకం ఇప్పుడు పరిశీలనలోవుంది. ఇదిగాక విజయవాడలో కేంద్రవిక్రయశాల ఒకటివుంది. రాజమండ్రిలో ఒక మార్కెటింగు కేంద్రంవుంది. తిరుపతిలో మరొక విక్రయశాలను తెరువడానికై అఖిలభారత చేతిపరిశ్రమల బోర్డువారు ఆర్థిక సహాయంచేశారు. ఇది త్వరలో తెరువబడుతుంది.

అభివృద్ధి కార్యక్రమం

ఆంధ్రప్రదేశ్ పారిశ్రామికాభివృద్ధి కార్యక్రమంలో చేతి పరిశ్రమలు అతి ముఖ్యమైనవి. వీటి కొరకై ప్రణాళికలో రూ 85.05 లక్షలు కేటాయింపబడ్డవి. ఇదివరకే ఈ రంగంలో తగు కృషి జరిగింది. ప్రధానమైన పథకాలు 15 ఇప్పుడు అమలు జరుగుతున్నవి. ఈ పథకాల ననుసరించి చేతిపనివారల సహకార సంఘములు నెలకొల్పబడుతున్నవి. అట్టి సంఘాల మూలధనానికి, సిబ్బంది మొదలగు ఖర్చులకు కొంత ఆర్థిక సహాయం చేయబడుతుంది. ఈ సంఘాలు ఉత్పత్తి పనిని చేబట్టినవి. పనివారలకు తీయకుండా పనులు లభిస్తున్నవి.

ఈ పరిశ్రమలలో తయారయ్యే వస్తువులకు విక్రయావకాశాలు కలిగించడం ముఖ్యమైన సమస్యగా వుంది. అందుచేతనే హైదరాబాదులోని ప్రభుత్వ కుటీర పరిశ్రమల విక్రయశాలను రూ 1,30,800/-లతో విస్తృతీకరించడానికై ఒక పథకం తయారు చేయబడింది. ఆ మొత్తమును మంజూరు చేయడం కూడా జరిగింది. విజయవాడలో, రాజమండ్రిలో మార్కెటింగ్ డిపోలు నెలకొల్పబడినవి. మార్కెటింగు ఫలితాలను అంచెనా వేసి, ఆ ఫలితాల లాభనష్టాలను తెలుసుకొని, ప్రదర్శనా విధానములను అభివృద్ధి పరిచే ఉద్దేశంతో మరికొన్ని విక్రయశాలలను స్థాపించవలెనని తలపెట్టబడింది. వివిధ చేతిపరిశ్రమల కేటలాగులు కూడా తయారు చేయబడగలవు. ఈ పరిశ్రమల సరుకులకు ఎగుమతి మార్కెట్లను చూచే పని కూడా జరుగుతున్నది.

మరి 14 పథకాలు ప్రభుత్వ పరిశీలనలో వున్నవి, వీటికి మొత్తం రూ 845, 560/-లు వ్యయము మవుతాయి. డిజైనులను రూపొందించడానికి ఒక కేంద్ర సంస్థను స్థాపించడం, పని వారలకు నివాస గృహాలను నిర్మించడం వంటి పనులు ఈ పథకాలలో తలపెట్టబడినవి.

ఆంధ్రప్రదేశ్ లో ఇదివరకు వున్నట్టి చేతిపరిశ్రమల సలహా సంఘాలను ప్రభుత్వం పునర్నిర్మాణం చేసి కొత్తగా ఒక సలహా సంఘమును ఏర్పాటుచేసింది. కొత్త శిల్పమును, కొత్త యంత్ర పరికరాలను ప్రవేశపెట్టే విషయంలో శిక్షణ విషయాంలో, సర్వే పరిశోధన డిజైనింగు విషయాలలో, ముడిసరుకులను సేకరించే విషయంలో, విక్రయావకాశాల కల్పన విషయంలో ప్రభుత్వానికి తగు విధంగా సలహాలివ్వడమే ఈ సలహా సంఘం యొక్క పని. ఈ విధంగా చేతిపరిశ్రమల సమస్యలను పరిశీలించడానికీ, ఈ పరిశ్రమలలో తయారయ్యే వస్తువుల నాణ్యమును అభివృద్ధి పరచడానికీ, వాటికి దేశంలోను, విదేశాలలోను విక్రయావకాశాలు కలిగించడానికీ ఈ సలహా సంఘం ఎంతగానో తోడ్పడు తుంది,

అభివృద్ధి కార్యక్రమ కేంద్రాల విశేషాలు

కరీంనగర్ జిల్లా హుజూరాబాదు తాలూకాలోని భీమదేవరపల్లి జాతీయ విస్తరణ సేవాకేంద్రంలోగల సింగాపురం గ్రామంలో 10-11-1957 తేదీన గ్రామ నాయకుల శిక్షణశిబిరం ప్రారంభింపబడింది. ఒక గ్రామసేవకుని ప్రాంతంలోగల దాదాపు 40 మంది గ్రామనాయకులు వ్యవసాయం, సహకారం, స్వల్ప నీటి పారుదల మున్నగు విషయాలకు సంబంధించిన శిక్షణ పొందారు. జిల్లా ప్లానింగ్ ఆఫీసర్ తమ ప్రారంభోపన్యాసంలో విదేశ ద్రవ్యమారకం క్లిష్టంగావున్న నేటి పరిస్థితిలో వ్యవసాయోత్పత్తిని అధికం చేయవలసిన ఆవశ్యకతను నొక్కి చెప్పారు. ఆహారం విషయంలో దేశం స్వయం సమృద్ధం కావలెనన్నారు. సహకారోద్యమం లేనిదే ఏఅభివృద్ధి అయినా పరిమితంగా వుంటుంది కాబట్టి బ్లాకు ప్రాంతంలో సహకారోద్యమాన్ని పెంపొందింప జేయడానికై ప్రజలు సహకరించ వలెనన్నారు. ప్రజలలో పొదుపరితనమును అలవాటు చేసేటందుకూ, చిన్న మొత్తాల పొదుపు ఉద్యమాన్ని వ్యాప్తంచేసి తద్వారా రెండవ పంచవర్ష ప్రణాళికకు ఆర్థికసోమత కలిగించేటందుకూ గ్రామనాయకులు తోడ్పడవలెనని విజ్ఞప్తిచేశారు. కరీంనగర్ జిల్లా పశువైద్య శాఖాధికారి, జాతీయ విస్తరణ సేవా కేంద్రం ఉద్యోగులు తమతమ విషయాలను గూర్చి ప్రసంగించారు. భీమదేవరపల్లి విస్తరణ సేవా కేంద్రం బ్లాకుడెవలప్‌మెంటు అధికారి శిక్షణ శిబిరాల లక్ష్యాలనూ, దేశాభివృద్ధి కార్యక్రమంలో గ్రామ నాయకులు వహించవలసిన పాత్రను వివరించారు.

పంచవర్ష ప్రణాళికను చిత్రీకరిస్తున్న పటములతో ఒక ప్రదర్శన స్టాలు ఏర్పాటు చేయబడింది. ఆ పటములను ఒక గ్రామసేవకుడు తయారు చేసినాడు. ప్రారంభోత్సవంలో ఎందరో అధికార, అనధికార ప్రముఖులు పాల్గొన్నారు.

గుడ్లవల్లేరులో పశువుల కొట్టం

గుడ్లవల్లేరులో "సెహబ్యా పశుగణ ప్రదర్శనం" లో 15-11-1957 తేదీన ఉదయం 9-15 గంటలకు కృష్ణాజిల్లా కలెక్టరు ఆదర్శ పశుగణశాలకు ప్రారంభోత్సవం చేశారు. ఈ కొట్టానికి మొత్తం రూ. 15,000 లు ఖర్చు అయింది. అందులోనుంచి రూ. 6,000లు స్థానికాభివృద్ధి పనుల నిధినుంచి ఇవ్వబడ్డవి. దాదాపు నూరుపశువులకు ఎండవానలనుంచి రక్షణ కల్పించడానికి ఈ కొట్టం నిర్మింపబడింది.

జిల్లా పశువైద్యశాఖాధికారి శ్రీ జి. కామేశ్వరరావు సభకు అధ్యక్షత వహించారు. గ్రామకమిటీ వారు, "సెహబ్యా పశుగణ ప్రదర్శనం" కమిటీ వారు సంయుక్తంగా జిల్లా కలెక్టరుకు స్వాగత పత్రం సమర్పించారు. జిల్లా వైద్యశాఖాధికారి అధ్యక్షత వహిస్తూ గత పన్నెండేండ్లనుంచి ఈ ప్రదర్శనం ప్రజలకు బాగా పరిచయమవుతూ వచ్చిందనీ, ఆప్రాంతంలో ఒక కీలక గ్రామకేంద్రాన్ని తెరిచే ప్రతిపాదన ఒకటి కలదనీ చెబుతూ ఆ పశుగణ ప్రదర్శనం ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో ఆదర్శ ప్రాయం కాగలదన్న ఆశాభావం వెలిబుచ్చారు.

జిల్లా కలెక్టరు ప్రసంగిస్తూ జిల్లాలో ఇతర పనులన్నిటికన్న పశువులకొట్టం నిర్మాణంపని త్వరగా పూర్తి అయిందని అన్నారు దీనినిబట్టి గ్రామస్తులిచ్చిన సహకారం, వారిలోగల ఉత్సాహం విదితమవుతున్న వన్నారు. పోరంబోకు భూములు పశువులు మేయడానికి ఉపయోగ పడుతున్నవి కాబట్టి వాటిని ఆక్రమించుకోరాదని గ్రామస్తులకు హితవు చెప్పారు. ఆధునికమైన వ్యవసాయ పనిముట్లు, కంపోస్టు ఇతర ఎరువులు ఉపయోగించి అధికోత్పత్తిని

ఎలా సాధించవలెనో వివరించారు. చిన్న మొత్తాల ఉద్యమానికి పెట్టుబడి పెట్టండని ప్రజలకు విజ్ఞప్తి చేశారు. ఆ తరువాత రిబ్బను కత్తిరించి పశువుల కొట్టానికి ప్రారంభోత్సవం చేశారు. పశుగణ ప్రదర్శన కమిటీవారు తాపీమేస్త్రీకీ, కాపలాదారులకు, ఇతర పనివారలకు నూత్న వస్త్రాలు బహూకరించారు.

ఈ ఉత్సవంలో అనేకమంది అధికారులు, పరిసర గ్రామాలనుంచి పలువురు ప్రజలు, రైతులు పాల్గొన్నారు. పశుసంక్షేమం, ఆహారోత్పత్తి, నీటిపారుదల, విద్యుచ్ఛక్తికి, సంబంధించిన తెలుగు పుస్తకాలు సభా సదులకు పంచిపెట్ట బడినవి.

నాగార్జునసాగర్ ఉన్నత పాఠశాల

నాగార్జునసాగర్ డాము స్థలంవద్ద ఆనాటికానాటికీ జనాభా వృద్ధి అవుతున్నది. వారి పిల్లలకు విద్యా సౌకర్యం కలిగించడానికై ఈ సంవత్సరం అక్కడ ఒక ఉన్నత పాఠశాల నెలకొల్ప బడింది. ఈ పాఠశాలవారు జరిపిన మొట్టమొదటి పెద్ద ఉత్సవం నెహ్రూ జయంతి. (1957 నవంబరు 14వ తేదీన).

ఉదయం సూపరింటెండింగ్ ఇంజనీరు శ్రీ పి. టి. మల్లారెడ్డి జాతీయ పతాకమును ఎగురవేస్తూ, తాము ఈనాడు నెహ్రూ 69వ జన్మదినోత్సవం జరుపుకుంటున్నామనీ, భారతజాతి నిర్మాతలలో నెహ్రూ అగ్రశ్రేణికి చెందిన వ్యక్తిఅనీ, నేటి విద్యార్థులే ఆయన అడుగుజాడల ననుసరించి కృషిచేయవల్సి ఉద్బోధించారు. ఆతరువాత విద్యార్థులు ఆరోజనికి సంబంధించిన అట్టలను చేతబుచ్చుకొని ఊరేగింపుగా వెళ్ళారు.

సాయంత్రం పాఠశాల ఆవరణలో సూపరింటెండింగ్ ఇంజనీరు శ్రీ కె. వి. శ్రీనివాసరావు అధ్యక్షతన బహిరంగసభ జరిగింది. స్కూలు పార్లమెంటు సభ జరిగింది. పాఠశాల విద్యార్థుల ఆటలపోటీలు జరిగినవి. గెల్చినవారికి బహుమతు లివ్వబడినవి.

సభాధ్యక్షులు శ్రీ శ్రీనివాసరావు నెహ్రూ చిత్రపటాన్ని ఆవిష్కరిస్తూ పిల్లలంటే నెహ్రూకు ఎంత అభిమానమో, శాంతిప్రవక్తగా ఆయన భారతదేశానికీ, ఆసియా ఖండానికీ, ప్రపంచానికీ

రాష్ట్ర ప్లానింగ్ మంత్రి శ్రీ ఎ. బి. రాజు మెదకుజిల్లా సిద్దిపేట తాలూకాలోని దుబ్బాక జాతీయ విస్తరణ సేవాకేంద్రానికి 4-12-1957 తేదీన ప్రారంభోత్సవం జరిపారు.

ఎంత సేవచేసిందీ వివరిస్తూ నెహ్రూలో మూర్తీభవించి వున్నట్టి క్రమశిక్షణ, కర్తవ్య దీక్షలను విద్యార్థులు అలవరచుకోవలెననీ, అట్టి మహానాయకుడికి వారసులుగా తమనుతాము రూపొందించుకోవలెననీ ప్రబోధించారు.

ఉన్నతపాఠశాల ప్రధానోపాధ్యాయులు శ్రీ టి. సూర్యప్రకాశం కృతజ్ఞతాభివందనాలర్పిస్తూ తమ పాఠశాలను బహుళార్థసాధక పాఠశాలగా అభివృద్ధి పరచవలెనని విజ్ఞప్తి చేశారు.

కంచికచర్ల బ్లాకులో మేలా

కృష్ణాజిల్లా కంచికచర్ల జాతీయ విస్తరణసేవా కేంద్రంలోని ఆదర్శగ్రామం పీరులపాడులో 1957 నవంబరు 14, 15 తేదీలలో మేలా జరిగింది. ఆ సందర్భంలో హైస్కూలు ఆవరణఅంతా చక్కగా అలంకరింపబడింది. వేదిక, రంగస్థలం అమర్చబడినవి. 12వ తేదినుంచి యువకుల ఆటలపోటీలు జరిగినవి. 14వ తేదీన బాలల దినోత్సవం జరిగింది. డెవలప్ మెంట్ ఆఫీసర్ శ్రీ హెచ్. సి. రమాకాంతరెడ్డి ప్రణాళిక లక్ష్యాలనుగూర్చి ప్రసంగించారు. పిల్లల ఆటలపోటీలు, స్త్రీలకు నూలువడుకుపోటీలు, శిశు ప్రదర్శనం జరిగాయి. రెండవ ప్రణాళిక ప్రదర్శనం ఏర్పాటు చేయబడింది.

15వ తేదీన బహిరంగసభ జరిగింది. ఆరాత్రి వైజ్ఞానిక ప్రదర్శనం ఏర్పాటు చేయబడింది. ఈ ఉత్సవాలలో పదిగ్రామాలనుంచి దాదాపు మూడు వేలమంది ప్రజలు పాల్గొన్నారు.

కోడూరు జాతీయ విస్తరణ సేవాకేంద్రం.

విశాఖపట్నం జిల్లా చోడవరం తాలూకా కోడూరు జాతీయ విస్తరణ సేవాకేంద్రానికి ఆంధ్రప్రదేశ్ నీటిపారుదల విద్యుచ్ఛక్తి శాఖామంత్రి శ్రీ జె. వి. నరసింగరావు 20-11-1957 తేదీ ఉదయం 8-30 గంటలకు ఛేపు కత్తిరించి ప్రారంభోత్సవం చేశారు. ఆతరువాత మంత్రిగారు, జిల్లా కలెక్టరు ఆ సందర్భంలో ఏర్పాటు చేయబడిన వ్యవసాయ ప్రదర్శనాన్ని చూచారు.

పెద్ద బహిరంగసభ జరిగింది. కోడూరు పంచాయతీ అధ్యక్షులు శ్రీ లెక్కల జగన్నాథం మంత్రిగారికి స్వాగతం చెప్పారు. చోడవరం తాలూకా సాగునీటి సౌకర్యం విషయంలో వెనుకబడి వున్నదనీ, మంత్రిగారు ఆ విషయాన్ని సానుభూతితో పరిశీలించాలనీ శ్రీ జగన్నాథం నివేదించారు. పార్లమెంటు సభ్యులు శ్రీ మిస్సుల సూర్యనారాయణమూర్తి ఈ సందర్భంలో ప్రసంగిస్తూ వెనుకబడి వున్న ప్రాంతాల ప్రజల జీవన స్థాయిని పెంపొందించడానికే అభివృద్ధి బ్లాకులు ఏర్పాటు చేయబడుతున్నవని తెలిపారు. ఈ పనిలో వ్యవసాయం, పశు సంరక్షణ, సహకార పరిశ్రమలు మొదలగు శాఖలు సమిష్టిగా కృషి చేసి సర్వతోముఖాభివృద్ధికి పాటుపడతాయని తెలిపారు. మన దేశీయుల సాంఘిక పరిస్థితిని పూర్తిగా మార్చివేయడమే బ్లాకులధ్యేయమన్నారు. ఇది ప్రభుత్వం తలపెట్టిన బృహత్ప్రయత్నమనీ, ప్రజలు పూర్తిగా సహకరిస్తేనే అది విజయవంతమవుతుందనీ ఉద్బోధించారు. రాష్ట్ర శాసన సభ్యులు శ్రీ రెడ్డి జగన్నాథం ప్రసంగిస్తూ ఇప్పుడు గ్రామాలలో తలపెట్టబడిన పథకాలు నాలుగు లక్ష్యాలపై ఆధారపడి వున్నవని అన్నారు. 1. జాతీయాదాయాన్ని పెంపొందించి ప్రజల జీవన స్థాయిని అభివృద్ధి పరచడము. 1. సత్వరంగా పరిశ్రమలను విస్తరింప జేయడం. 3. ఉద్యోగావకాశాలను హెచ్చించడం. 4. ప్రజల ఆదాయాలలోను, సంపదలోను గల వ్యత్యాసాలను తగ్గించడం.

ఈ పథకాలన్నిటినీ అమలు జరపడానికి ప్రజలు శ్రమదాన, సంపత్తి దానముల ద్వారా సహకరించ వలెనని విజ్ఞాప్తి చేశారు.

మంత్రి శ్రీ జె వి. నరసింగరావు ప్రసంగిస్తూ హీన స్థితిలో పడిపోయిన గ్రామాలను ఉద్ధరించడానికై అభివృద్ధి పథకాలు వేయబడినవని అన్నారు. ఈ విషయంలో మనం ప్రథమ పంచవర్ష ప్రణాళిక ద్వారా కొంత సాధించాము. రెండవ ప్రణాళిక మరింత పెద్దది. అది ఇప్పుడు మన గ్రామాలలో అమలు జరుగుతున్నది. ఏ అభివృద్ధి కార్యక్రమమైనా గ్రామస్తులు శ్రద్ధ వహించి తాము అభివృద్ధి చెందాలని మనసారా కాంక్షించి పాటుపడితేనే తప్ప లేకపోతే విజయవంతం

కాదన్నారు. పథకాలు అమలు జరుగడానికి ప్రజా సహకారం అత్యవసర మన్నారు.

చిన్న మొత్తాల పొదుపు ఉద్యమం ద్వారా రెండవ పంచవర్ష ప్రణాళికకు కొంత ఆర్థిక స్తోమత చేకూర్చవలెనని ప్రయత్నింప బడుతున్నదనీ, కనుక గ్రామీణులు ఆ ఉద్యమానికి పెట్టుబడి పెట్టవలసిందనీ మంత్రి విజ్ఞప్తి చేశారు: సభానంతరం విశాఖ పట్నం జిల్లా కలెక్టరు బ్లాకు ఉద్యోగులను గ్రామస్తులకు పరిచయం చేస్తూ సాంకేతిక సలహాలు పొందడానికై తరచు బ్లాకు ఉద్యోగులతో సంప్రదించ వలసిందిగా గ్రామస్తులను కోరారు. చోడవరం బాలిక కుమారి రాధ సంకీత కచేరీ జరిగింది. దాదాపు మూడువేల మంది గ్రామస్తులు సభకు వచ్చారు.

కోడూరులో ఒక గ్రామ అప్రోచ్ రోడ్డు వేసేందుకై ఏర్పాటు చేయబడిన శ్రమదానానికి మంత్రి ప్రారంభోత్సవం చేశారు.

తిరుమలాయ పాలెం
జాతీయ విస్తరణ సేవాకేంద్రం.

తిరుమలాయ పాలెం జాతీయ విస్తరణ సేవా కేంద్రంలో 1957నవంబరు నెలలో బాలల దినోత్సవం గ్రామ నాయకుల శిక్షణ శిబిరం నిర్వహింప బడ్డాయి.

నవంబరు 14వ తేదీన ప్రభాత భేరీ తరువాత శ్రమ దానం ద్వారా ఒక చిన్న పాటి రోడ్డును వెడల్పు చేసి మరమ్మతు చేయడం జరిగింది. దాదాపు 500 మంది ప్రజలు 400 బండ్లతో శ్రమ దానంలో పాల్గొన్నారు. డిప్యూటీ డెవలప్ మెంట్ కమీషనర్ శ్రీ ఇ. వి. రామిరెడ్డి, జిల్లా ప్లానింగ్ ఆఫీసరు శ్రీ కె. రంగారావు, తహసీల్దారు శ్రీ రంగారెడ్డి గారలు శ్రమ దానోద్యమంలో పాల్గొన్నారు.

ఆటల పోటీలు, వైజ్ఞానిక ప్రదర్శనాలు కూడా జరిగాయి. గ్రామంలో పాఠశాల ఆట స్థలానికి విరాళాలిస్తామని ప్రజలు వాగ్దానం చేశారు.

బాలాపేట గ్రామంలో 16-11-1957 తేదీ నుంచి 21-11-1957 తేదీ వరకు గ్రామ నాయకుల శిక్షణ శిబిరం నిర్వహింప బడింది. జాతీయ పతాక ప్రతిష్ఠాపన జరిగింది. జిల్లా ప్లానింగ్ ఆఫీసరు ప్రసంగిస్తూ శిబిర లక్ష్యాలను శిక్షణ పొందుతున్న వారికి వివరించి చెప్పి, బ్లాకు ఉద్యోగుల నుంచి, నిధుల నుంచి పూర్తి లాభం పొందవలసిందిగా విజ్ఞప్తి చేశారు. బ్లాకు డెవలప్ మెంట్ ఆఫీసర్ శ్రీ నరసింహాచారి, సాంఘిక విద్యా ఆర్గనైజర్ శ్రీ జి. లక్ష్మీకాంతరావు, అనధికార ప్రముఖులు శ్రీ వెంకటయ్య, సీతారామయ్య గారలు ప్రసంగించారు. వివిధ గ్రామాల నుంచి వచ్చిన 58 మంది గ్రామ నాయకులకు వ్యవసాయం, పశు సంరక్షణ, ఆరోగ్యం, విద్య, సహకారం. నీటి పారుదల, రాకపోకలు మున్నగు విషయాలలో శిక్షణ గరపబడింది. కంపోస్టు గుంటలు త్రవ్వడం, పొగరాని పొయ్యిలు నిర్మించడం వంటి పనులు కూడా నేర్పబడినవి. చివరి రోజున బ్లాకు డెవలప్ మెంట్ ఆఫీసరు శ్రీ నరసింహాచారి శిక్షణ పొందిన వారికి వీడ్కోలు చెప్పారు. వైజ్ఞానిక కార్యక్రమాలు, ఆటల పోటీలు మొదలగునవి కూడా జరిగాయి.

తిరువూరు బ్లాకు.

తిరువూరు బ్లాకు లోని పలు గ్రామాలలో అక్టోబరు 2వ తేదీన జాతీయ దినోత్సవం జరుపబడింది. రాజుపేట, కోడూరు, పుట్రేల, విస్సన్నపేట, వూటుకూరు, చనుబండ, వెంగొలను, ఇనగడప, తుమ్మగూడెం గ్రామాలలో ఆటల పోటీలు, పారిశుధ్య కార్యక్రమాలు అమలు జరిగాయి.

నవంబరు 6, 7 తేదీలలో మునుకుళ్ళ గ్రామంలో వ్యవసాయాన్ని గూర్చి గ్రామనాయకుల శిక్షణ శిబిరం నిర్వహింప బడింది. 58 మంది గ్రామస్తులు శిక్షణకు వచ్చారు. వ్యవసాయం, పశు వైద్యం సహకారం, నీటి పారుదల మొదలగు విషయాలపై ప్రసంగములు చేయబడినవి.

అక్టోబరు 2, 3 తేదీలలో కోడూరు, మునుకుళ్ళ గ్రామాలలో మేలా జరిగింది. ఆటల పోటీలు, వైజ్ఞానిక కార్యక్రమాలు, నాటకాలు, విచిత్ర వేషధారణ, హరికథలు మొదలగునవి జరిగాయి.

అక్టోబరు 6, 7 తేదీలలో మునుకుళ్ళలో వ్యవసాయ, పరిశ్రామికా ప్రచార ప్రదర్శనం ఏర్పాటు చేయబడింది.

అక్టోబరు 7వ తేదీన జిల్లా పశు వైద్యాధికారి తెల్లదేవరపల్లిలో కృత్రిమ గర్భోత్పత్తి ఉప కేంద్రాన్ని ప్రారంభించారు.

రైతులలో అధికోత్పత్తి విషయంలో వాంఛనీయమైన పోటీ భావాన్ని కలిగించేటందుకై అక్టోబరు నెల మొదటి పక్షంలో వరి పంట పోటీలు 30 నడుపబడినవి.

కంభంపాడు, పెంగోలను, పుల్లేల, లక్ష్మీపురం గ్రామాలలోని ఆదర్శ వ్యవసాయ క్షేత్రాలలో మిరప నారుమళ్ళకు పడే తెగులును నివారించే పని జరిగింది.

కోడూరు, కొత్తగూడెం. పోలవరం, పాతనపల్లి, కోటపాడు. చిన్నంపేట గ్రామాలలో చిన్న మొత్తాల పొదుపు ఉద్యమవ్యాప్తి కొరకై గ్రూపులు ఏర్పాటు చేయబడినవి. ఆ గ్రామాల ప్రజలు వరుసవారీగా రూ. 6,500, రూ. 3,000, రూ. 8,000, రూ. 3,000. రూ. 2,000, రూ. 5,000, లు పెట్టుబడి పెట్టడానికి వాగ్దానం చేశారు.

మహబూబునగర్ జిల్లా ఆత్మకూరు తాలూకాలోని లాల్‌కోట గ్రామంలో సుహాబోధి గ్రంథాలయానికి 26-11-1957 తేదీన ప్రారంభోత్సవం జరిగింది.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

నాల్గవ అంతర్విశ్వ విద్యాలయ యువజనోత్సవాలు క్రొత్త ఢిల్లీలోని టాల్కటోరా గార్డెన్స్‌లో 1957 నవంబరు 1వ తేదీనుంచి 10వ తేదీ వరకు జరిగాయి. ఆ ఉత్సవాలకు వెళ్ళిన ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ జట్టువారు ప్రధానమంత్రి శ్రీనెహ్రూను ఆయన నివాసగృహంలో సందర్శించి ఆయనతో తీయించుకున్న ఫోటో

మేలురకం విత్తనాల వ్యాప్తి

శ్రీ యం. యస్. శివరామన్, ఐ. సి. యస్. (ప్లానింగ్ కమీషన్ సలహాదారు)

శాస్త్రీయమైన వ్యవసాయ పద్ధతిలో ఎక్కువ ఎరువుల వాడకమే ఉన్నతస్థాయి సేద్యానికి ప్రమాణము. పంట బాగా పండడానికి అనేక కారణాలుంటాయి. వాటన్నిటిలో ఎరువులే ఎక్కువ దోహదకరమైనవని చెప్పక తప్పదు. చాలామంది మేలు రకం విత్తనాల వాడకంవల్ల ఉత్పత్తి పెరుగుతుందని అనుకుంటారు. కాని ఈ అభిప్రాయం సరైనది కాదు. అసలు విషయ మేమిటంటే మేలురకం విత్తనాలు భూమినుంచి పోషక పదార్థాలను బాగా పీల్చుకుంటాయి. ఇలా మేలురకం విత్తనాలను వాడడంవల్ల కొంతకాలానికిభూమిలో సత్తువ తగ్గిపోతుంది. అప్పుడు పొలంలో తగు ప్రమాణంలో ఎరువులు వేస్తేతప్ప లేకపోతే ఉత్పత్తిస్థాయి తగ్గిపోతుంది. భారతదేశ వ్యవసాయోత్పత్తి పెరగాలంటే వివిధ ప్రాంతాలలో స్థానికంగా లభ్యమయ్యే ఎరువులను బాగా పెంపొందింప జేసుకోవాలి. ఆ ఎరువులను పొలాలలోవేస్తూ వాటితోపాటు మేలు రకం విత్తనాలను, నారుమొక్కలను వాడినట్లయితే ఉత్పత్తి బాగా పెరుగుతుంది.

కొన్ని సంవత్సరాల క్రిందట మొక్కల పెంపకం ఒక కళగా భావింపబడేది. కాని జీవాణువుల శాస్త్రం బాగా అభివృద్ధి చెందిన తరువాత మొక్కల పెంపకం ఒక శాస్త్రంగా ఎంతో అభివృద్ధి చెందింది. ఈనాడు మొక్కలను పెంచేవారికి ఆర్థికంగా లాభ సాటయై, నీటి ఎద్దడి, క్షారత, నీటివాలు లోపములు మొదలగు ప్రకృతి సహజమైన స్థితిగతులను ఎదుర్కొని నిలిచి ఎక్కువ ఉత్పత్తినివ్వగల క్రొత్తజాతి మొక్కలను రూపొందించడం బాగా తెలుసు. పైరులలో తెగుళ్ళను ఎదుర్కొనే శక్తిని వారు కలిగించగలరు. భూమినిబట్టి, శీతోష్ణస్థితినిబట్టి పైరు కాలమునువారు సరిపెట్టగలరు. శాస్త్రీయ సాంకేతిక విధానాలుఅభివృద్ధిచెందినకొలదిదేశంలోనివ్యవసాయ పరిశోధకులు స్థానిక పరిస్థితులకు తగిన అనేక మేలు జాతి విత్తనాలను, మేలురకం మొక్కలను రూపొందించుతూ వస్తున్నారు. ఇంకా ఎన్నో క్రొత్తజాతులను సృష్టిస్తున్నారు. కాని మనదేశంలో రైతులు తమ పొలాలలో ఈమేలుజాతి విత్తనాలను, మొక్కలను ఉపయోగించడం అంతగా వ్యాప్తి చెందలేదు. అనేక రాష్ట్రాలలో ప్రత్తి, చెరకుపంట ఇతర పైరుల మేలుజాతి రకాలు, అవి ఎంత ప్రాంతానికైతే రూపొందించబడినవో దానిలో ౧౦ మొదలు ౨౦ శతికంటె ఎక్కువ వ్యాప్తం కానేలేదు.

నిల్వ చేయడం

మేలురకం విత్తనాల వ్యాప్తికి సంబంధించిన ఏ పథకంలోనైనా విత్తనాలను నిల్వచేయడం చాలా ముఖ్యమైన విషయం.విత్తనాలలోని బీజగర్భములను చెక్కుచెదరకుండా ఉంచవలెనంటే వాటిని అప్పుడప్పుడు ఎండబోస్తూ వుండాలి. చెడు విత్తనాలు వాటిలో కలువకుండా జాగ్రత్త వహించాలి. ఈ ఎండబొయ్యడంలో ఒక చిక్కువుంది. ఎండ బోసిన ప్రతిసారీ విత్తనాల పరిమాణం తగ్గిపోతూ వుంటుంది. వాళ్లూ వీళ్లూవచ్చి సంగ్రహిస్తూ పోతూ వుంటారు. పక్షులూ, ఉడతలూ తినేస్తూ వుంటాయి. విత్తనాలను నిల్వచేసి గిడ్డంగులలో సాధారణంగా ఎండబోయడానికి తగు వసతి వుండదు. అందుచేతనే అవి త్వరగా చెడిపోతూ వుంటాయి. ఈ ఇబ్బందులను తొలగించుకోవాలంటే పంపిణీ చేయబడు విత్తనాల పరిమాణాన్ని తగ్గించాలి. సాధ్యమైనంత వరకు విత్తనాల నిల్వ, పంపిణీ పనులను వికేంద్రీకరించాలి. అందువల్ల వ్యవసాయదారుడు తనకు కావలసిన విత్తనాలను స్థానిక ఉత్పత్తులనుంచే తీసుకుంటూ,

వచ్చే వ్యవసాయ తరుణంలో తానువాడే విత్తనాలను తగు జాగ్రత్తతో పదిల పరచుకుంటాడు.

ఇంతకుపూర్వం ఎక్స్టెన్షన్ కార్యకర్తలు కొంత మంది ప్రముఖ వ్యవసాయదార్లకు మాత్రమే మేలు రకం విత్తనాలు సరఫరా చేసేవారు. మళ్ళీ ఎప్పుడైనా సరఫరాచేయడం జరిగితే ఇదివరకు చేసిన వారికే సప్లయిచేస్తూ వుండేవారు. అలా మేలురకం విత్తనాలు పొందిన కొద్దిమంది వాటిని ఇతరులకు కూడా సరఫరాచేసి, వాటి వాడకాన్ని ప్రోత్సహించిన సందర్భాలు లేకపోలేదు. అయితే అలా పరిమితంగానే సరఫరా చేయడంవల్ల మన లక్ష్యం పరిపూర్తికాదు. కనుక ప్రతి పొలంలో మేలురకం విత్తనాలను వేయడానికి వ్యవసాయదారులే తగు పాత్ర వహించునట్లుగా ఆచరణ సాధ్యమైన పథకము నొకదానిని సిద్ధంచేయడానికి శ్రద్ధగా పాటుపడవలసిన అగత్యమెంతైనా వుంది.

ప్రతిగ్రామాన్ని ఒక యూనిటుగా తీసుకొని ఆగ్రామంలోని కమతా లన్నింటిలో మేలురకం విత్తనాలను వాడడానికై గ్రామపంచాయితీ సహాయంతోను, ప్రముఖ వ్యవసాయదార్ల సహకారంతోనూ ఒక కార్యక్రమాన్ని సిద్ధంచేయాలి. ఏయే భూములకు ఎట్టి శీతోష్ణస్థితిలో ఏ రకం విత్తనాలు మంచివో అందుకు సంబంధించిన వివరాలు వ్యవసాయ శాఖవారివద్ద లభిస్తాయి. ఎక్స్టెన్షన్ కార్యకర్తలు, గ్రామసేవకులు ఆ వివరాలను సేకరించి, మేలురకం విత్తనాలు మొక్కల స్వరూప స్వభావాదులను బాగా తెలుసుకోవాలి. అలా తెలుసుకొన్నట్లయితే వాటిని గుర్తుపట్టడంలో కష్టముండదు. గ్రామసేవకుడు తన గ్రామాలకు తగిన మేలురకం జాతులను ఒక పట్టికగా వ్రాసి వుంచుకోవాలి. ఏయే ప్రాంతాలకు వాటిని వ్యాప్తం చేయవచ్చో ఆ వివరాన్నీ, అందుకు ఎన్నివిత్తనాలు ఎన్నిమొక్కలు అవసరమవుతాయో ఆ పరిమాణాన్నీకూడా వ్రాసి వుంచుకోవాలి. మూల బీజములు, మొక్కల నిల్వలను ప్రభుత్వ క్షేత్రాలనుంచి సంపాదించాలి. ప్రతి గ్రామసేవకుడు ఆవిత్తనాలను రైతులకు పంపిణీచేసి పైరుల తరుణంలో పొలంలో వేయించి కోతల కాలాన్నికల్లా ఆప్రాంతంలో ఆపైరు వేయడానికి ఎంతవిత్తనం అవసరమో అంత విత్తనాన్ని తన పర్యవేక్షణక్రింద ఉత్పత్తి చేయించడానికి తగు రీతిగా పాటుపడాలి. ఈకార్యక్రమం అతని లక్ష్యమై వుండాలి.

ఈ విధంగా ఒక గ్రామంలో వెయ్యి ఎకరాలలో సాగు నీటిద్వారా వరి పండించబడుతున్నట్లయితే ఆ గ్రామానికి దాదాపు ౪౦,౦౦౦ పౌనుల విత్తనం సరిపోతుంది. గ్రామసేవకుడు గనుక ఒక ఎకరానికి సరిపోయే ౪౦ పౌనుల మూలబీజములతో తన కార్యక్రమం ఆరంభించాడనుకుందాము. మొదటి వ్యవసాయ తరుణం ఆఖరయ్యేప్పటికి ౨౦౦౦ పౌనుల విత్తనం లభిస్తుంది. ఇందులోనుంచి గ్రామంలోనే ఇంకా విత్తనాన్ని పెంపొందింపజేసే నిమిత్తమై ౧౦౦౦ పౌనులు పంపిణీ చేయబడుతాయి. అప్పుడు ౫౦,౦౦౦ పౌనుల విత్తనం ఉత్పత్తి అవుతుంది. అంటే రెండవ సంవత్సరం ముగిసేసరికి మొత్తం గ్రామానికి సరిపడే విత్తనంకంటె ఎక్కువగానే లభ్యమవుతుందన్నమాట. ముందుగా కార్యక్రమాన్ని తయారు చేయడంలోనే గ్రామ సేవకుని నేర్పు అంతా వుంటుంది. గ్రామంలోని రైతులచేత, ప్రముఖ రైతులను ఎన్నిక చేయించాలి. ఆ ప్రముఖ రైతులకు విత్తనాలను పెంపొందింపజేసే పనిని అప్పగించాలి. విత్తనాల క్షేత్రాలను పెంచు రైతులు తమ క్షేత్రాలలో ఎందులో ఏరకం విత్తనం పెంపొందింప జేయబడుతున్నదీ తెలియజేయడానికై పోస్టర్లు పెట్టునట్లుగా ఏర్పాటు చెయ్యాలి. పైరు వెన్ను వేయునప్పటినుంచి తనఖీ చేయించాలి. చెడుమొక్కలను తొలగించాలి. ఏ పొలానికాపొలంలో వేరుగా కోతలు జరిపించాలి. కోతలైన వెంటనే ఇతర వ్యవసాయదార్లు పండించిన ధాన్యం తీసుకొని ఈ విత్తనం వారికి సరఫరా చేయించాలి. ఇటువంటి పథకమొకటి తంజావూరు జిల్లాలో ౧౯౫౪ సంవత్సరంలో ఒక వ్యవసాయ తరుణంలోనే విజయవంతంగా అమలు జరుపబడింది. కుంభకోణం, మయూరం సబ్ డివిజనులలో రెండు లక్షల ఎకరాలకు మేలురకం విత్తనాల వ్యాప్తి జరిగింది. అప్పుడు ప్రదర్శితమైన ఉత్సాహాన్నిచూచి విత్తనాల మారకం సరిసమాన ప్రాతిపదికపై చేయడం జరిగింది

ప్రతి గ్రామంలో మేలు రకం విత్తనాలను ఉత్పత్తి చేయడంవల్ల ఇదివరకు అటువంటి విత్తనాలను ఉపయోగించనట్టి రైతులు స్థానిక పరిస్థితులలో వాటియొక్క ప్రాశస్త్యాన్ని గ్రహించగలుగుతారు. గ్రామానికి ఎన్ని విత్తనాలు అవసరమో అన్ని విత్తనాలు మాత్రమే ఉత్పత్తి జరుగు విధంగా పంట కోతల సమయములో విత్తనాలను సరఫరా చేసినట్లయితే బీజ మూలములు శుద్ధమైనవిగా ఉండునట్లు శ్రద్ధ వహించడానికి వ్యవసాయ శాఖకు అవకాశం కలుగుతుంది. అందువల్ల పెద్ద మొత్తంలో విత్తనాలను సేకరించడం వాటిని రవాణా చేయడం వంటి కష్టతరమైన బాధ్యత తప్పుతుంది. రైతు సకాలంలో తనకు విత్తనం సరఫరా జరుగడానికి స్థానిక వ్యవసాయదార్లపైనే ఆధారపడ వుంటాడు' పంట కోతల సమయంలోనే విత్తనాలు తన చేతికి వచ్చినట్లయితే వాటిని ఒక చోట నిల్వచేసుకొని పదిల పరచుకుంటాడు. కనుక గ్రామ విత్తన క్షేత్రాలు స్వయం కృషికి దోహదమివ్వడమే గాక మేలు రకం విత్తనాలు త్వరగా, చవుకగా అన్ని గ్రామాలలోకి వ్యాప్తి చెందడానికి తోడ్పడతాయి.

ఈ పథకం విజయవంతం కావడం సాధ్యమైనంత వరకు గ్రామస్తులే ఎన్నుకొన్న నిర్ణీత వ్యవసాయదారులకు విత్తనాలను పంపిణీ చేయగలుగడంపై ఆధారపడి వుంటుంది. విత్తన కేంద్రాల పెంపకందార్లు వారు సరఫరా చేసిన మేలు రకం విత్తనాలకు బదులుగా కోతలైన వెంటనే వచ్చే ధాన్యాన్ని తీసుకోవలెనని గ్రామస్తులు ఒక కట్టడి చేయవలెను. ఆమారకం ఏ రేటు ప్రకారం జరగాలి అనేది గ్రామస్తులూ విత్తన క్షేత్రాల పెంపకందార్లు పరస్పరం చర్చించుకొని నిర్ణయించుకోవలెను. ఈ పథకం ఎలా పనిచేస్తూ వుంటుంది అనేది గ్రామ ప్రజాభిప్రాయం తేల్చుతుంది. వారి ఆమోదంతోనే ఇది నిర్వహింపబడుతూ వుంటుంది. ఇది గ్రామ జీవితంలో అతి ముఖ్యమైన విషయం. బీజ మూలములు సరిగా లభించి, వ్యవసాయదార్ల సహకారంతో పంపిణీ ఏర్పాట్లు సకాలంలో జరిగినట్లయితే ప్రతి గ్రామంలోని ప్రతి ఒక్క కమతానికీ మేలురకం విత్తనాల వ్యాప్తి త్వరిత గతిని జరుగడానికి ఎట్టి ప్రతిబంధకమూ వుండదు.

ఆంధ్రప్రదేశ్ సంగీత నాటక అకాడమీ

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ప్రభుత్వం రాష్ట్ర సంగీత నాటక అకాడమీని ఏర్పాటు చేసింది. అకాడమీ ముసాయిదా నియమావళి ఇది:-

1. "ఆంధ్ర ప్రదేశ్ రాష్ట్ర సంగీత నాటక అకాడమీ" అను పేరుతో నృత్య, నాటక, సంగీత కళలకు ఒక అకాడమీ ఏర్పాటు చేయడమగును. (ఇచట ఇకపైన అది "అకాడమీ" అని ప్రస్తావించబడుతుంది.)

2. (1) ఈ అకాడమీ సంగీత నాటక అకాడమీ వారు (భారత నృత్యనాటక సంగీత అకాడమీ) సందర్భానుసారం నిర్ణయించు షరతులకూ, నియమాలకూ లోబడి, ఆ అకాడమీకి అనుబంధ సంస్థగా వుండగలదు.

(2) ఈ అకాడమీ 1860 సంవత్సరపు సంఘముల రిజిస్ట్రేషన్ చట్టం (1860 సంవత్సరపు చట్టాలలో 21వ కేంద్ర చట్టం) ప్రకారం రిజిస్టరు చేయబడుతుంది.

3. అకాడమీ ప్రధాన కార్యస్థానం హైదరాబాదులో వుండగలదు. అయితే జనరల్ కౌన్సిల్‌లోని మొత్తం సభ్యులలో నాలుగింట మూడు వంతుల మంది సభ్యులచే ఆమోదింపబడిన తీర్మానం ద్వారా దీని కార్యాలయాన్ని మరొక చోటికి మార్చ వచ్చును.

4. వ్యవస్థ, విధులు

ఈ అకాడమీకి ఈ దిగువ అధికారాలుండగలవు. ఈ దిగువ విధులను ఇది నిర్వర్తించగలదు:-

1. భారతీయ నృత్య, నాటక, సంగీత, చలనచిత్రరంగాలలో పరిశోధనకు దోహద మివ్వడం; అందుకై ఒక గ్రంథాలయమును, ఒక మ్యూజియమును స్థాపించడం.

2. తన లక్ష్య సాధనకూ, యావద్భారత సంస్కృతి వికాసానికీ తనవంటి అకాడమీలేవైనా వున్నట్లయితే వాటితో సహకరించడం, ఈ రంగంలో కృషి చేస్తున్న ఇతర సంస్థలతో సంఘములతో సహకరించి పని చేయడం.

3. నృత్య, నాటక, సంగీత, చలనచిత్రాలు మున్నగు కళల విషయంలో వివిధ ప్రాంతాలలోని భావాలను పద్ధతులను ఆయా ప్రాంతాలవారు పరస్పరం తెలుసుకోవడాన్నీ, పరస్పర ఆదాన ప్రదానాలనూ ప్రోత్సహించడం.

4. ప్రాంతీయ భాషల ప్రాతిపదికపై థియేటర్ సెంటర్ల(నాటకశాల కేంద్రాలు)స్థాపనను ప్రోత్సహించడం; వివిధ థియేటర్ సెంటర్ల మధ్య సహకారమును పెంపొందించడం.

5. నాటకకళ, నటీ నటులకు శిక్షణ, రంగస్థల విద్యాసముపార్జన, నాటక ప్రదర్శన నిర్వహణ మొదలగు వాటిలో శిక్షణ నిచ్చే సంస్థల స్థాపనను ప్రోత్సహించడం.

6. బహుమతులు, విశిష్ట గౌరవములు ప్రదానం చేయడం ద్వారా కొత్త నాటకాల ప్రదర్శనను ప్రోత్సహించి సహాయపడడం.

7. భారతీయ నృత్య, నాటక సంగీత, చలనచిత్రకళల విషయంలో సారస్వతమును ప్రచురించడం. ఇందులో సచిత్ర నిఘంటువులు లేదా సాంకేతిక పారిభాషిక పదముల కోశములు మొదలగు వివరణ గ్రంథములను ప్రచురించే పని కూడా చేరివుండును.

8. సంగీత, నృత్య, నాటక, చలన చిత్ర రంగాలలో పనిచేసే విశిష్ట ప్రదర్శక సంస్థలను పరిగణించడం లేదా వాటికి మరొక విధంగా సహాయ పడడం.

9. అమెచ్యూరు నాటక కార్యక్రమాలు, బాలల నాటకశాలలు, ఆరు బయలు నాటక ప్రదర్శన శాలలు, గ్రామీణ నాటకప్రదర్శన శాలలు (వాని వివిధ రూపాయలలో) అభివృద్ధి చెందుటకై ప్రోత్సాహ మివ్వడం.

10. ఆంధ్ర ప్రదేశ్ రాష్ట్రంలోని వివిధ ప్రాంతాలలో జానపద సంగీతమును, జానపద నృత్యమును పునరుద్ధరించి ఆ కళలు సజీవంగా వుండడానికి దోహద మివ్వడం. సామూహిక సంగీతమును, స్థూల సంగీతమును మున్నగు వాటిని ప్రోత్సహించడం.

11. ఆంధ్ర ప్రదేశ్ రాష్ట్రంలో నృత్య, నాటక, సంగీత, చలన చిత్రోత్సవాలను ఏర్పాటు చేయించడం.

12. నృత్య, నాటక, సంగీత, చలనచిత్ర రంగాలలో విశిష్టమైన కృషి చేసి పేరెన్నిక గన్న కళాకారులను పరిగణించి వారికి బహుమతులు, ప్రత్యేక గౌరవములు ఇవ్వడం.

13. నృత్య, నాటక, సంగీత, చలనచిత్ర రంగాలలో ఇతర రాష్ట్రాలతో వైజ్ఞానిక సంబంధాలను పెంపొందింప జేయడం.

14. అకాడమీ లక్ష్య సాధనకై స్థలంకొనడం అన్నివిధములైన ఆస్తిని కలిగి వుండడం, అట్టి ఆస్తిని నిర్వహించడం, అమ్మడం, కుదువ బెట్టడం, ఇతర విధములైన వ్యవహారాలన్నీ జరుపడం.

15. భారత ప్రభుత్వంగాని, లేక రాష్ట్ర ప్రభుత్వం గాని లేదా కొత్త ఢిల్లీలోని సంగీత నాటక అకాడమీ గాని కోరిన విషయాలపై సలహాలివ్వడం.

16. ప్రజల వద్దనుండి, వ్యక్తుల వద్దనుండి, సంఘములు సంస్థల వద్దనుండి విరాళాలు వసూలు చేయడం. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నుండి, కేంద్ర ప్రభుత్వం నుండి, ప్రభుత్వం వంటి సంస్థల వద్దనుండి గ్రాంట్లు పొందడం.

17. అకాడమీ లక్ష్య సాధనకై పైన పేర్కొనబడ్డ అధికారాలకు సంబంధించి నప్పటికీ లేకపోయినప్పటికీ కూడా, ఇతర విధములైన చర్య లన్నిటినీ గైకొనడం.

5. అకాడమీ అధికారులు

ఈ క్రిందివారు అకాడమీ అధికార్లుగా వుండగలరు:-

(1) అధ్యక్షుడు.
(2) ఉపాధ్యక్షుడు.
(3) కోశాధిపతి.
(4) కార్యదర్శి.
(5) సహాయ కార్యదర్శి.

6. అధ్యక్షుడు

1. అకాడమీ అధ్యక్షుడు జనరల్ కౌన్సిల్ సభ్యులచే ఎన్నుకోబడి, మూడేండ్ల కాలం వరకు పదవిలో వుండును.

అయితే మొదటి అధ్యక్షుణ్ణి అకాడమీ సభ్యులలో నుంచి ఒకరిని ప్రభుత్వమే నియమిస్తుంది. ఆయన మూడేండ్ల పాటు పదవిలో వుండగలడు.

2. అకాడమీకి అధ్యక్షుడు అధిపతి. ఆయన అకాడమీ అధికార సంస్థ లన్నిటిలోను, కమిటీలలోను ఎక్సు అఫీషియో సభ్యుడుగా వుండును. ఆయన జనరల్ కౌన్సిల్ సమావేశాలకూ, ఎగ్జిక్యూటివ్ బాడీ (కార్య నిర్వాహక సమితి) సమావేశాలకూ, అకాడమీ నియమ నిబంధనల ననుసరించి ఏర్పాటు చేయబడిన ఇతర కమిటీల సమావేశాలకూ అధ్యక్షత వహించ గలడు.

7. ఉపాధ్యక్షుడు.

1. అకాడమీ ఉపాధ్యక్షుడు జనరల్ కౌన్సిల్ చే కౌన్సిల్ సభ్యులలో నుండి ఎన్నుకోబడి మూడేండ్ల కాలంపాటు పదవిలో వుండును.

అయితే మొదటి పర్యాయం మాత్రం ఉపాధ్యక్షుణ్ణి ప్రభుత్వమే నియమిస్తుంది.

2. అధ్యక్షుడు లేనప్పుడు, లేదా అధ్యక్షుడు పని చేయజాలక పోయినప్పుడు ఉపాధ్యక్షుడు అధ్యక్షుడుగా పని చేస్తూ అధ్యక్షుని అధికారాల నన్నిటినీ నిర్వర్తించును.

8. కోశాధిపతి:

1. అకాడమీ కోశాధిపతిని రాష్ట్ర ప్రభుత్వమే తాను నిర్ణయించిన కాలం మేరకు నియమిస్తుంది. కోశాధిపతి జనరల్ కౌన్సిల్ ఎక్సు అఫీషియో సభ్యుడుగా కూడా నామినేట్ చేయబడును.

2. కోశాధిపతి విధులు ఇవి:-

(అ) అకాడమీ ఎగ్జిక్యూటివ్ బోర్డు అజమాయిషీకి లోబడి కోశాధిపతి అకాడమీ ఆస్తి పెట్టు బళ్ళ మేనేజిమెంటును నిర్వర్తించును. అంతేగాక సాలుసరి అంచెనాలనూ, లెక్కలనూ తయారుచేసి వాటిని ఎగ్జిక్యూటివ్ బోర్డుకూ, జనరల్ కౌన్సిల్‌కూ సమర్పించే బాధ్యత వహించును.

(ఆ) ఎగ్జిక్యూటివ్ బోర్డు అధికారాలకు లోబడి, కోశాధిపతి,ఏపని నిమిత్తం ఏ డబ్బు కేటాయింపబడిందో లేక మంజూరు చేయబడిందో ఆ పని నిమిత్తం ఆ డబ్బును వినియోగించే బాధ్యత వహించును.

(ఇ) అకాడమీ ముద్రకు కోశాధిపతి సంరక్షకాధికారిగా వ్యవహరించును. అకాడమీ జరిపిన అన్ని కంట్రాక్టుల పైన కోశాధిపతి సంతకం పెట్టును.

(ఈ) ఎగ్జిక్యూటివ్ బోర్డు తనకు అప్పగించిన ఇతర అధికారాలను కూడా కోశాధిపతి చెలాయించును.

3. డబ్బు తీసుకొన్నప్పుడు కోశాధిపతి గాని లేక ఎగ్జిక్యూటివ్ బోర్డు అనుమతించిన ఇతర వ్యక్తి లేక వ్యక్తులు గాని సక్రమమైన వోచర్లు వుంచవలెను. అకాడమీకి ఇచ్చిన డబ్బుకు ఆ రసీదులు తగు జవాబు దారీగా వుండగలవు.

9. కార్యదర్శి:

1. కార్యదర్శి అకాడమీకి ముఖ్య కార్య నిర్వహణాధికారిగా వుండును. ఈయన ఎగ్జిక్యూటివ్ బోర్డుచే బోర్డు సభ్యులలో నుండి ఎన్నుకోబడును. కార్యదర్శి ఎంతకాలం పదవిలో వుండేదీ, ఏ నియమాల ప్రకారం పని చేసేదీ ఎగ్జిక్యూటివ్ బోర్డే నిర్ణయిస్తుంది.

అయితే మొదటి కార్యదర్శిని మూడేండ్ల గడువుకు మించకుండా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నియమిస్తుంది. ఆయన నియామకపు షరతులను ప్రభుత్వం వివరిస్తుంది.

2. కార్యదర్శి జనరల్ కౌన్సిలుకూ ఎగ్జిక్యూటివ్ బోర్డుకూ, ఆర్థిక సంఘానికీ, జనరల్ కౌన్సిల్‌చే లేదా ఎగ్జిక్యూటివ్ బోర్డుచే ఏర్పాటు చేయబడు ఇతర స్థాయి సంఘాలకూ ఎక్సు అఫీషియో కార్యదర్శిగా వుండును.

3. కార్యదర్శి విధులు ఇవి:-

1. అకాడమీ రికార్డులకూ, ఎగ్జిక్యూటివ్ బోర్డు అప్పగించిన అకాడమీ ఆస్తి పాస్తులకు సంరక్షణాధికారిగా వ్యవహరించడం.

2. అకాడమీ తరపున అధికార ఉత్తర ప్రత్యుత్తరములుజరపడం..

3. అకాడమీ అధికార సంస్థల సమావేశాలు జరుగునప్పుడు, అకాడమీ నియమించిన కమిటీల సమావేశాలు జరుగునప్పుడు నోటీసులు పంపడం.

4. అకాడమీ అధికార సంస్థల సమావేశాల వ్యవహార వివరములను, అకాడమి నియమించిన కమిటీ సమావేశాల వ్యవహార వివరములను వ్రాసి వుంచడం.

10. సహాయ కార్యదర్శి

1. అకాడమీ సహాయ కార్యదర్శి ఎగ్జిక్యూటివ్ బోర్డుచే ఆ బోర్డులోని సభ్యులలో నుండి ఎన్నుకోబడి, మూడేండ్లపాటు పదవిలో వుండును.

అయితే మొదటి సహాయ కార్యదర్శిని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం మూడేండ్లకాలానికి మించకుండా నియమిస్తుంది. ఆయన నియామకపు షరతులను ప్రభుత్వం విశద పరుస్తుంది.

2. సహాయ కార్యదర్శి కార్యదర్శికి విధి నిర్వహణలో తోడ్పడుతూ, కార్యదర్శి లేనప్పుడు ఆయన విధులను నిర్వర్తించును.

11. అకాడమీ అధికార సంస్థలు

అకాడమీ అధికార సంస్థలు ఇవి:-

1. జనరల్ కౌన్సిల్.
2. ఎగ్జిక్యూటివ్ బోర్డు.
3. ఆర్థిక సంఘం.

4. సందర్భానుసారంగా ఏవేని విధులను నిర్వహించడానికై జనరల్ కౌన్సిల్ చే గాని లేక ఎగ్జిక్యూటివ్ బోర్డుచే గాని నియమింపబడు స్థాయీ సంఘాలు లేక అడ్ హాక్ కమిటీలు.

12. జనరల్ కౌన్సిల్

1. జనరల్ కౌన్సిల్ ఈ క్రింది వారితో ఏర్పాటగును:-

1. 5వ పేరాలో పేర్కొనబడిన అధికార్లు ఎక్స్ అఫీషియో సభ్యులుగా వుందురు.
2. రాష్ట్ర ప్రభుత్వంచే నియమింపబడిన ఇద్దరు వ్యక్తులు. వారిలో ఒకరు విద్యాశాఖకు చెందినవారై వుందురు. వారిలో ఒకరు కోశాధి పతియై యుందురు.
3. రాష్ట్రంలోని మూడు విశ్వ విద్యాలయ ప్రాంతాలలో, ఆయా విశ్వ విద్యాలయ ప్రాంతంలోని సంగీత సంస్థల నుంచి ఆ విశ్వ విద్యాలయంచే నామినేట్ చేయబడిన ఒక్కొక్క ప్రతినిధి.

   అయితే మొదటి పర్యాయం రాష్ట్ర ప్రభుత్వమే వారిని నియమిస్తుంది.
4. ఆంధ్ర ప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమీ నుంచి ఆంధ్ర ప్రదేశ్ లలితకళా అకాడమీ నుంచి జనరల్ కౌన్సిల్ చే కోఆప్టు చేసుకోబడిన ఇద్దరు సభ్యులు.
5. రాష్ట్ర ప్రభుత్వంచే నామినేట్ చేయబడు ఆరుగురు సభ్యురాండ్రు.
6. రాష్ట్ర ప్రభుత్వంచే నామినేట్ చేయబడు అయిదుగురు ప్రముఖ వ్యక్తులు.
7. సంగీత, నాటక, నృత్య, చలనచిత్ర రంగాల నుంచి రాష్ట్ర ప్రభుత్వంచే నామినేట్ చేయబడు 25గురు వ్యక్తులు.
8. రాష్ట్రంలోని వివిధ సంస్థల ప్రతినిధులు 30 మంది. అయితే అట్టి సంస్థలు ఇందునిమిత్తమై అకాడమీచే పరిగణింపబడి వుండవలెను.

   అయితే మొదటి పర్యాయం వారిని రాష్ట్ర ప్రభుత్వమే నామినేట్ చేస్తుంది.

2. (అ) జనరల్ కౌన్సిల్ సభ్యులందరూ వారు నామినేట్ చేయబడునప్పుడు 25 సంవత్సరములు నిండిన వయస్సు గలవారై ఉండవలెను.

(ఆ) ప్రభుత్వంచే నామినేటు చేయబడిన ఒక సభ్యుడు రాజీనామా ఇచ్చినా, లేక మరణించినా, లేదా న్యాయసంబంధమైన అనర్హత పొందినా అట్టి ఖాళీలో ప్రభుత్వం మరొకరిని నామినేట్ చేస్తుంది. ఆవిధంగా నామినేట్ చేయబడ్డవారు పూర్వపు సభ్యుడు ఆ పదవిలో వుండుటకు ఎంత గడువు మిగిలివున్నదో, ఆ గడువు మేరకు మాత్రమే పదవిలో వుంటారు.

(ఇ) నిర్దేశించబడిన సందర్భాలలో తప్ప లేకపోతే జనరల్ కౌన్సిల్ సభ్యులంతా మూడేండ్లపాటు పదవిలో వుందురు. తిరిగి ఆ పదవిలో నియమింపబడే అర్హతకూడా వారికివుండును.

13. జనరల్ కౌన్సిల్ అధికారాలు, విధులు

జనరల్ కౌన్సిల్ అధికారాలు, విధులు ఇవి:-

1. తన సభ్యులలోనుండి అధ్యక్షుణ్ణి ఎన్నుకొనడం, ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమీనుండి, ఆంధ్ర ప్రదేశ్ లలితకళా అకాడమీనుండి ఒక్కొక్క సభ్యుణ్ణి కోఆప్టు చేసుకోవడం.
2. 15 (8) సూత్రము ననుసరించి ఎగ్జిక్యూటివ్ బోర్డు సభ్యులను ఎన్నుకోవడం; ఎగ్జిక్యూటివ్ బోర్డు వ్యవహార నియమావళిని తయారు చేయడం.
3. 17 (3) సూత్రము ననుసరించి ఆర్థిక సంఘపు సభ్యుణ్ణి ఎన్నుకోవడం, ఆర్థికసంఘ వ్యవహార నియమావళిని తయారు చేయడం.
4. ఎగ్జిక్యూటివ్ బోర్డు తయారుచేసిన అకాడమీ సాలుసరి బడ్జెటును ఆమోదించడం.
5. కౌన్సిల్ సమావేశానికి హాజరైన సభ్యులలో కనీసం నాలుగింట మూడువంతుల మెజారిటీ

వోటింగుతో నృత్య, నాటక, సంగీత, చలనచిత్ర రంగాలలో ప్రతిభా వంతులైన వారిని అకాడమీ సభ్యులు (ఫెలో) గా ఎన్నుకోవడం. అయితే అలా ఎన్నుకోబడువారు ఎగ్జిక్యూటివ్ బోర్డుచే సిఫార్సు చేయబడినవారై వుండవలెను.

6. అకాడమీనుండి సహాయం పొందడానికీ, నియమావళిలో ప్రస్తావించబడిన ఇతర ఉద్దేశముల నిమిత్తమూ రాష్ట్రంలో ముఖ్యమైన నృత్య, నాటక, సంగీత, చలనచిత్ర సంస్థలను ఎన్నిక చేయడం. అలా ఎన్నికచేయబడ్డ సంస్థలను ప్రభుత్వం పరిగణించి వాటికిసహాయం చేస్తుంది.
7. ఎగ్జిక్యూటివ్‌బోర్డు ప్రతిపాదించిన కార్యక్రమాలను, ప్రత్యేక పనులను పరిశీలించి ఆమోదం తెలుపడం.
8. తన నియమావళినీ, నిబంధనలనూ, ఉపనియమావళినీ, వ్యవహార నియమాలనూ సిద్ధంచేయడం.

14. జనరల్ కౌన్సిల్ సమావేశాలు

అధ్యక్షుడు నిర్ణయించిన స్థలంలో, ఆయన నిర్ణయించిన తేదీనాడు, జనరల్ కౌన్సిల్ సాధారణంగా ప్రతిసంవత్సరం ఒక పర్యాయం సమావేశమగును. అయితే అధ్యక్షుడుగాని లేక ఎగ్జిక్యూటివ్ బోర్డుగాని ఎప్పుడైనా ప్రత్యేక సమావేశమును ఏర్పాటు చేయవచ్చు. అలాంటి ప్రత్యేకసమా వేశం బోర్డుయొక్క కోరవవల్లగాని లేదా జనరల్ కౌన్సిల్ మొత్తం సభ్యులలో మూడింట రెండు వంతుల మందికి తక్కువగాని సభ్యుల కోర్కెపై గాని ఏర్పాటు కావచ్చు.

15. ఎగ్జిక్యూటివ్ బోర్డు

ఎగ్జిక్యూటివ్ బోర్డు ఈ దిగువ సభ్యులతో ఏర్పడును:-

1. అధ్యక్షుడు
2. ఉపాధ్యక్షుడు
3. కోశాధిపతి
4. కార్యదర్శి
5. సహాయ కార్యదర్శి
6. జనరల్ కౌన్సిల్‌చే ఎన్నుకోబడు మరి తొమ్మిదిమంది సభ్యులు. అయితే వీరిని మొదటి పర్యాయం రాష్ట్ర ప్రభుత్వమే నియమిస్తుంది.

16. ఎగ్జిక్యూటివ్‌బోర్డు అధికారాలు, విధులు

1. జనరల్ కౌన్సిల్ సూచించిన విధానాలకు లోబడి అకాడమీయొక్క కార్య నిర్వహణ బాధ్యత వహించడం.
2. అకాడమీ పనినీ, కార్యాలయాన్నీ పర్యవేక్షించి అజమాయిషీ చేయడం.
3. అకాడమీ కార్యక్రమాలను, ప్రత్యేకంగా చేయవలసిన పనుల కార్యక్రమాలను ఆలోచించి సిద్ధంచేసి జనరల్ కౌన్సిల్‌కు సమర్పించడం.
4. ఆర్థికసంఘం నిర్ణయించిన పరిమితులకు లోబడి అకాడమీ సాలుసరి బడ్జెటును తయారుచేసి, జనరల్ కౌన్సిల్ ఆమోదం నిమిత్తం సమర్పించడం.
5. అకాడమీ వార్షిక నివేదికను, లెక్కలను తయారుచేసి జనరల్ కౌన్సిల్ పరిశీలన నిమిత్తం పంపడం.
6. అకాడమీ కార్యదర్శినీ, సహాయ కార్యదర్శినీ, సిబ్బందిలోని ఇతర సభ్యులను ఎన్నుకోవడం. అయితే సిబ్బందిలో ఎవరిని నియమించే అధికారం కార్యదర్శికి ఇవ్వబడిందో అట్టివారిని కౌన్సిల్ ఎన్నుకోవడానికి వీలులేదు.
7. అకాడమీ ఫెలోలుగా ఎన్నుకోవడానికై ప్రముఖ కళాకారుల పేర్లను జనరల్ కౌన్సిలుకు ప్రతిపాదించడం.
8. వ్యక్తులనుండి, సంఘములనుండి, ప్రజాసంస్థల నుండి విరాళాలు సేకరించడం.
9. ఈ నియమావళి సూత్రములను అమలుజరపడం నిమిత్తమై నియమాలను నిబంధనలను తయారు చేయడం.
10 ఎగ్జిక్యూటివ్‌బోర్డు సభ్యులు, వారు జనరల్ కౌన్సిల్ సభ్యులుగా వున్నంత కాలము ఆ హోదాలో నుందురు.

17. ఆర్థికసంఘం

ఆర్థికసంఘం ఈ క్రిందివారితో ఏర్పడును:-

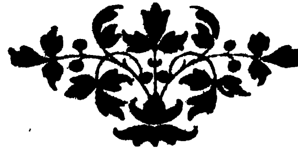
1. అధ్యక్షుడు ఈ సంఘానికి చైర్మన్‌గా వుండును.
2. కోశాధిపతి
3. జనరల్ కౌన్సిల్ సభ్యులలోనుంచి రాష్ట్రప్రభుత్వం నియమించు ఒక ప్రతినిధి.
4. జనరల్ కౌన్సిల్ ప్రతినిధి ఒకరు.
5. ఎగ్జిక్యూటివ్ బోర్డు ప్రతినిధి ఒకరు. ఈయన జనరల్ కౌన్సిల్ సభ్యుడే కానక్కరలేదు. అయితే మొదటిపర్యాయం మాత్రం సభ్యులందరినీ ప్రభుత్వమే నామినేట్ చేస్తుంది.

18. ఆర్థిక సంఘం విధులు

ఆర్థికసంఘం అకాడమీయొక్క బడ్జెట్ అంచెనాలను పరిశీలించి, వాటివిషయమై ఎగ్జిక్యూటివ్ బోర్డుకు సిఫారసు చేస్తుంది. ఒక అర్థిక సంవత్సరంలో ఎంత మొత్తమును ఖర్చు పెట్టవచ్చో దాని పరిమితిని నిర్ణయిస్తుంది. అకాడమీయొక్క ఆర్థిక వసతులను చూస్తూవుంటుంది.

19. ఇతరములు

1. అకాడమీయొక్క ఏదేని అధికారసంస్థ ఈ నియమావళిలో పేర్కొనబడిన దాని అధికారాలూ విధులప్రకారం వ్యవహరిస్తే తప్ప లేకపోతే జనరల్ కౌన్సిల్‌గాని లేక ఏదేని అకాడమీ అధికారసంస్థగాని చేసిన ఏదేని నియమమును లేక నిర్ణయమును జనరల్ కౌన్సిల్ సవరించవచ్చు లేదా త్రోసిపుచ్చవచ్చు.
2. ఈ నియమావళిని జనరల్ కౌన్సిలు, కౌన్సిల్ సమావేశానికి హాజరైన మొత్తం సభ్యులలో నాలుగింట మూడు వంతుల మందియొక్క మెజారిటీ వోటుతో జనరల్ కౌన్సిల్ నిర్ణయించినవిధంగా సవరించవచ్చు. అయితే వోటింగుకు హాజరైన సభ్యులు జనరల్ కౌన్సిల్ మొత్తం సభ్యులలో 51 శతికి తక్కువగాకుండా వుండవలెను.
3. అకాడమీ లెక్కలను ప్రతియేటా ఆడిట్ చేయడానికై రాష్ట్రప్రభుత్వం ఆడిటర్లను నియమించును.

అఖిల భారత సహకార సప్తాహం

భారత ప్రభుత్వ సహకార మంత్రి శ్రీ పంజాబ్ రావు దేశ్ ముఖ్ 1957 నవంబరు 2వ తేదీ నుంచి 8వ తేదీ వరకు జరుపబడిన అఖిల భారత సహకార సప్తాహానికి సందేశమిస్తూ "సామ్యవాద పద్ధతి సమాజం అనే ధ్యేయంమానవకృషికి సంబంధించిన ప్రతిరంగంలో ప్రజాస్వామ్యబద్ధమైన నిర్దిష్ట కార్య రూపందాల్చాలంటే జీవిత గమన మార్గాలలో సహకార సిద్ధాంత ఆదర్శాల అవలంబన, సహకార విధానం వర్తింపు అత్యంతావశ్యకం. ఆ ఆవశ్యకతను సహకారోద్యమంలో పనిచేస్తున్న కార్యకర్తలకూ ప్రజలకూ తెలియ చెప్పవలెననే లక్ష్యంతోనే అఖిలభారత సహకార దినోత్సవం, అఖిలభారత సహకార సప్తాహమూ జరుపబడుతున్నాయి" అని అన్నారు.

హైద్రాబాదు కేంద్ర సహకార సంఘం వారు ఈ సంవత్సరం హైద్రాబాదుసికింద్రాబాదు జంటనగరాలలో సహకార సప్తాహం జరిపారు. ఈ సప్తాహంలో ఒక్కొక్క రోజును ఒక్కొక్క సంస్థకు కేటాయించారు. ప్రారంభోత్సవం మాత్రం కేంద్ర సహకారసంఘం ఆధ్వర్యాననే నవంబరు 2వ తేదీన మధ్యప్రదేశ్ మాజీగవర్నరు డా. పట్టాభి సీతారామయ్యగారి అధ్యక్షతన జరిగింది. ఆంధ్రప్రదేశ్ రెవిన్యూమంత్రి శ్రీ కళావెంకటరావు గారు సప్తాహానికి ప్రారంభోత్సవం జరిపారు. ఆరోజే 35వ అంతర్జాతీయ, అఖిలభారత సహకార దినోత్సవం కూడా కలిసివచ్చాయి. కేంద్ర సహకార సంఘం ఆవరణలోనే నవంబరు 8వ తేదీన "రచయితల దినోత్సవం" రాష్ట్రి

సహకార సప్తాహం ప్రారంభోత్సవానికి డా. పట్టాభి సీతారామయ్యగారు అధ్యక్షత వహించారు

"వినియోగదారులు, కార్మికుల దినోత్సవము"ను రాష్ట్ర ముఖ్యమంత్రి శ్రీ నీలం సంజీవరెడ్డి ప్రారంభించారు

"పొదుపు దినోత్సవము"ను రాష్ట్ర సహకార మంత్రి నవాబ్ మెహదీ నవాబ్ జంగ్ ప్రారంభించారు

ఆర్థిక మంత్రి డా. బెజవాడ గోపాలరెడ్డిగారి అధ్యక్షతన జరిగింది. అది సప్తాహంలో ఆఖరిరోజు. "సహకార సమాచారము" పత్రికలో ఆ సంవత్సరం వ్యాసములు వ్రాసిన ముగ్గురు ఉత్తమ రచయితలకు నగదు బహుమతులు ఇవ్వబడినవి.

మిగిలిన ఆరురోజులలో (అంటే మొదటిరోజు, చివరి రోజుపోగా) "వినిమయదారుల దినోత్సవం", "ఉత్పత్తిదారుల దినోత్సవం", "కార్మికుల దినోత్సవం", "స్త్రీల దినోత్సవం", "సభ్యత్వ దినోత్సవం", "పొదుపు దినోత్సవం" జరుప బడ్డాయి.

"వినిమయ దారుల దినోత్సవం" ఆర్. టి. డి. పనివారల సహకార వినిమయ దారుల సంఘంలో రాష్ట్ర రహదార్ల మంత్రి శ్రీ యం. నరసింగరావు గారిచే ప్రారంభింప బడింది.

"వినిమయ దారులు మరియు కార్మికుల దినోత్సవము"నకు రాష్ట్ర ముఖ్యమంత్రి శ్రీ నీలం సంజీవరెడ్డి పారిశ్రామిక సహకార సంస్థల సమాఖ్యలో ప్రారంభోత్సవం జరుపుతూ సహకారోత్పత్తిని ప్రశంసించారు. ప్రభుత్వం తగు విధంగా సహాయపడగలదని చెప్పారు.

"స్త్రీల దినోత్సవం" సికింద్రాబాదులోని జీరా బూట్ పాలిష్ సహకార పారిశ్రామిక కార్యకేంద్రంలో శ్రీమతి నాగరత్నమ్మ సంజీవరెడ్డి అధ్యక్షతన జరిగింది. గవర్నర్ సతీమణి శ్రీమతి లలితా సాచార్ సభను ప్రారంభిస్తూ ఆంధ్రప్రదేశ్ స్త్రీలు సహకారోద్యమంలో పాటు పడవలెనని ఉద్బోధించారు.

"సభ్యత్వము మరియు గృహవసతి" దినోత్సవం చిక్కడ పల్లిలోని శాంతినికేతన్ గృహ నిర్మాణ కాలనీలో వరంగలు అడ్వకేటు శ్రీ చంద్ర మౌళీశ్వరరావు అధ్యక్షతన జరిగింది.

"పొదుపు దినోత్సవ" లాలాగుడా సెంట్రల్ రైల్వే వర్కు షాపులో సెంట్రల్ రైల్వే డివిజనల్ సూపరింటెండెంట్ శ్రీ రఫీహైదరీ అధ్యక్షతన జరిగింది. రాష్ట్ర సహకారమంత్రి నవాబ్ మెహదీనవాబ్ జంగ్ ఈ ఉత్సవాన్ని ప్రారంభిస్తూ కార్మికులు సహకార భావాన్ని అలవరచుకొని, స్త్రీలను పిల్లలలోను పొదుపరితనమును వ్యాపింప చేయవలెనని ప్రబోధించారు.

ఈ సప్తాహం సందర్భంగా అనేక సహకార సంస్థలు ప్రజలలో సహకారోద్యమ సిద్ధాంతాలను ప్రచారం చేయగలిగినవి. సప్తాహోత్సవాలలో ఉత్పత్తిదారులు కార్మికులు బహుళంగా పాల్గొన్నారు.

"స్త్రీల దినోత్సవము"ను గవర్నర్ సతీమణి శ్రీమతి లలితా సాచార్ ప్రారంభించారు

నల్లగొండలో జిల్లా ఉద్యోగ సాధక సంస్థ

ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వ సంఘసంక్షేమ, కార్మిక శాఖల మంత్రి శ్రీ డి. సంజీవయ్య 1957 నవంబరు 2వ తేదీన నల్లగొండలో జిల్లా ఎంప్లాయిమెంటు ఎక్స్చేంజీకి ప్రారంభోత్సవం జరిపారు. నల్లగొండ జిల్లాలో ఉద్యోగాలకోసం, పనులకోసం వెదుకుతున్నవారికి ఉద్యోగాలను, పనులను సమకూర్చడమే ఈ ఎక్స్చేంజీ ముఖ్యోద్దేశం. సర్వీస్ కమీషను క్రిందికీ, లేక కొన్ని రకాల ఉద్యోగాలకు అభ్యర్థులను ఎన్నిక చేయడానికై ప్రత్యేకంగా నియమింప బడినట్టి అధికారుల విధుల క్రిందికి రానట్టి కేంద్ర రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల ఉద్యోగాల కన్నిటికి ఈ ఎక్స్చేంజీ అభ్యర్థులను ఎన్నికచేసి పంపుతుంది.

రెండవ పంచవర్ష ప్రణాళికననుసరించి ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో జాతీయ ఉద్యోగ సాధకసంస్థ సర్వీసును విస్తృతం చేయాలన్న పథకము ననుసరించి ఈ ఎక్స్చేంజీ నెలకొల్పబడింది. ఈరాష్ట్రంలో తెరువబడుతున్న ఎక్స్చేంజీలలో ఇది పదునాల్గవది.' తెలంగాణా ప్రాంతంలో ఇది మూడవ ఎక్స్చేంజి. తక్కిన రెండూ హైదాబాదు, వరంగలు ఎక్స్చేంజీలు. హైదాబాదు ఎక్స్చేంజీ 1945లోను, వరంగలు ఎక్స్చేంజీ 1947లోను తెరువబడినవి. రెండవ పంచవర్ష ప్రణాళిక యొక్క పథకను ననుసరించి త్వరలో నిజామాబాదు, ఆదిలాబాదు జిల్లాలలో ఎక్స్చేంజీలు తెరుపబడగలవు. ఆ తరువాత తెలంగాణాలో మిగిలిన కరీంనగర్, ఖమ్మం, మెదకు,

నల్లగొండలో జిల్లా ఎంప్లాయిమెంటు ఎక్స్చేంజీ ప్రారంభింపబడిన సందర్భంలో రాష్ట్ర సంఘసంక్షేమ, కార్మిక శాఖలమంత్రి శ్రీ డి. సంజీవయ్య ప్రసంగిస్తున్న దృశ్యం

23-11-1957 తేదీన నల్లగొండ ఎంప్లాయిమెంటు ఎక్స్ఛేంజీలో మొదటి కార్డును శ్రీ డి. సంజీవయ్యా రిజిష్టరు చేశారు

మహబూబునగర్ జిల్లాలలో ఎక్స్చేంజీలు తెరువబడుతాయి.

ఆంధ్రప్రాంతంలో ఇదివరకే ప్రతిజిల్లాకూ ఒక ఎంప్లాయిమెంటు ఎక్స్చేంజీ వుంది. విజయవాడ, విశాఖపట్నం ఎక్స్చేంజీలు 1945 లోను, అనంతపురం ఎక్స్చేంజీ 1946 లోను, గుంటూరు, కడప, చిత్తూరు, నెల్లూరు, కర్నూలు, కాకినాడ, ఏలూరు ఎక్స్చేంజీలు 1947 లోను, శ్రీకాకుళం ఎక్స్చేంజీ 1956లోను ఏర్పాటుచేయబడినవి. నాగార్జునసాగర్ ప్రాజెక్టు అవసరముల నిమిత్తమై అచ్చట త్వరలో ఒక ఎంప్లాయిమెంటు ఎక్స్చేంజీ తెరువబడుతుంది. ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో ఇటువంటి ఎక్స్చేంజీ ఇది మొట్టమొదటిదని చెప్పవచ్చు.

ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రకటన రేట్లు

'ఆంధ్రప్రదేశ్' పత్రికలో ఈ దిగువ రేట్లప్రకారం ప్రకటనలు స్వీకరించబడగలవు.

వివరాలు	మూడు భాషల పత్రికలకు			ఒక భాష పత్రికకు		
	పూర్తి పేజీ రూ	సగం పేజీ రూ	పావు పేజీ రూ	పూర్తి పేజీ రూ	సగం పేజీ రూ	పావు పేజీ రూ
లోపలి పేజీ	200	125	75	100	55	30
వెనుకవైపు కవరు పేజీ	350	—	—	150	—	—
2, 3 కవరు పేజీలు	250	—	—	125	—	—

ఒక సంవత్సరం కొరకు స్థలమును కంట్రాక్టు తీసుకొన్నవారికి 20 శతి రిబేటు ఇవ్వబడుతుంది.

షరతులు

1. సాంకేతిక వివరాలు: $10\frac{7}{8} \times 8\frac{3}{8}$" డెమ్మి.
2. ముందరి టైటిల్ పేజీపై ప్రకటనలు వేయబడవు.
3. పావు పేజీకంటే తక్కువ ప్రకటనలు స్వీకరించబడవు.
4. ప్రకటించవలసిన విషయము, అది వేయబడవలసిన స్థలము మొదలగు వివరాలూ, దానికయ్యే మొత్తమూ ప్రతినెల 3వ తేదీలోపుగా ఈ కార్యాలయానికి చేరినట్లయితే, ఆ ప్రకటన మరుసటినెల పత్రికలో ప్రచురింపబడుతుంది. ప్రకటనకయ్యే మొత్తమును మనియార్డరు ద్వారాగాని, లేక క్రాస్ చేయబడని డిమాండు డ్రాఫ్ట్ ద్వారాగాని పంపవలెను. డిమాండుడ్రాఫ్టు ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వ సమాచార పౌర సంబంధముల శాఖ డైరెక్టర్, హైదరాబాదు—దక్కన్ పేరిట వ్రాయబడవలెను.
5. ప్రకటన నిమిత్తమై పంపబడు బ్లాకుల విషయంలో తగు జాగ్రత్త వహింపబడుతుంది. అయితే మిషను మీద బ్లాకులు గనుక పగిలిపోయినట్లయితే అందుకు ఈ శాఖ బాధ్యతవహించదు.
6. ప్రకటన ఎంత స్థలంలో ఏవైనం ప్రకారం వేయవలసింది, ఒక భాష పత్రికలో వేయవలెనా, లేక మూడు భాషల పత్రికలలో వేయవలెనా అనే వివరాలను స్పష్టంగా తెలియపరచాలి. ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలను, చెక్కమును ఈ దిగువ చిరునామాకు పంపవలెను.

డైరెక్టర్:
సమాచార పౌరసంబంధముల శాఖ
ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం
హైదరాబాదు దక్కన్ — 1.

Printed at Citizen Press, Park Lane, Secunderabad.

భారత ఉప రాష్ట్రపతి డా. యస్. రాధాకృష్ణన్ 11-11-1957 తేదీన హైద్రాబాదులోని నిలోఫర్ అనుపత్రిలో ఏర్పాటు చేయబడు పేడ్రియాటిక్ సెంటర్‌కు శంకుస్థాపన చేశారు

1957 డిసెంబర్ 6 వ తేదీన హైద్రాబాదుకు విచ్చేసిన అంతర్జాతీయ పత్రికా ప్రతినిధి వర్గ సభ్యులు

